

Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie

Dette værk er downloadet fra

Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie

www.genealogi.dk

Bemærk, at hjemmesiden indeholder værker, som er omfattet af ophavsret. For ældre værker, hvor ophavsretten er udløbet, kan PDF-filen frit downloades og anvendes.

For værker, som er omfattet af ophavsret, er det vigtigt at være opmærksom på, at PDF-filen kun må benyttes til rent personlig brug. Distribution og publicering af PDF-filen er ulovlig.

For tredje Fjerdingaar 1891.

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT.

ANDEN RÆKKE.

UDGIVET AF

SAMFUNDET FOR DANSK-NORSK GENEALOGI
OG PERSONALHISTORIE.

VED

H. W. HARBOU.

6. BINDS 3DE HEFTE.

KJØBENHAVN.

I KOMMISSION HOS OTTO B. WROBLEWSKI.

1891.

Fire Hefter udgjøre et Bind.

Undertegnede vilde være taknemmelig for enhver Underretning om mulige Efterkommere af **Jens Tulle**, Student fra Frederiksborg Skole, Skoleholder i Søsøm, g. m. Kirsten Larsdatter, f. 1739, † 1801, Datter af Overfoged i Hjørlande Lars Andersen; Jens T. var formentlig Søn af Sognepræst smstds. Hans Lauridsen T. Nævnte Ægtepar fik 24. Juli 1763 en Søn døbt Johannes T.; videre Oplysninger savnes.

J. Jensen,

Handelsbetjent. Jyderup.

Undertegnede, der i indeværende Aar agter at lade trykke en Stamtavle med Biografier over **Familien Qvistgaard**, udbeder sig Meddelelse om, hvem der kunde ønske at eje Expl. af den, da Stamtavlen vil blive trykt som Manuskript, og Oplagets Størrelse omtrent vil blive indskrænket til de bestilte Expl. Prisen pr. Expl. vil formentlig blive 3 à 4 Kr.

Erh. Qvistgaard,

Kateket, Ribe.

Bidrag til Familien Rosenkrantz's Historie

i det 16de Aarhundrede

af **A. Heise.**

(Sluttet).

VI. Mester Godskalk Eriksen Rosenkrantz,

Kristiern II's Kansler og Kejser Karl V's Raad. † 1544.

Paa *Koxbøl* i Emmerlev Sogn i Højer Herred i det vestlige Slesvig havde længe boet en Familie, der ligesom Rosenkrantzerne førte en skaktavlet Tværbjælke i Vaabenet og som ogsaa omtrent i Midten af det sextende Aarhundrede antog Navnet Rosenkrantz. De ældre Slægtled af denne Linie ere omtalte i 1ste Del af Familien Rosenkrantzes Historie. Der hersker dog endnu megen Usikkerhed om de ældre Slægtled. At sprede de Tvivl, der i den Henseende kunne opstaa, hører dog ikke herhen. Men da der i det sextende Aarhundrede netop i denne Linie fremstod en Mand, der i højere Grad henledte Opmærksomheden paa sig, syntes en nærmere Skildring heraf ikke at kunne udelades i en Behandling af Familiens Historie, medens derimod det Materiale, der med Hensyn til de mindre fremtrædende Medlemmer af denne Linie staar til Raadighed, ikke er saa righoldigt og i mange Henseender er saa utilfredsstillende, at en nærmere Skildring af hele den slesvigske Linie maa overlades til andre, efterhaanden som et større Materiale maaske fremkommer. Den ene Gren af Koxbøl-Linien havde i det sextende Aarhundrede — og maaske tidligere — forgrenet sig til *Høxbro* i Hvidding Sogn og Herred. Til selve *Koxbøl* skrive to Linier sig, der samtidig havde Del i denne Gaard, og som kunne kaldes *Eriksønnerne* og *Ivensønnerne*, hvilket sidste Navn endog synes brugt om hele Koxbøl-Linien. *Eriksønnerne* bestaa atter af 4 Personer, *Godskalk*, *Klaus*, *Sivert* og *Iven*. Hvem deres Forældre have været, er ikke engang endnu med Sikkerhed afgjort¹⁾. Den betydeligste blandt dem var:

Mester Godskalk Eriksen Rosenkrantz, Kong Kristiern den

¹⁾ Jævnf. Familien Rosenkrantzes Hist. I, 280 og 289 ff.

andens Kansler under Udlændigheden og senere Kejser Karl V's Raad. Hans Fødselsaar er ukjendt; men da han formodentlig er den danske Studerende, der under Navnet *Gotscalcus* d. 9. Nov. 1507 blev indskreven ved Universitetet i Køln¹⁾, maa han vel være født mellem 1480 og 1490. I Køln, hvor paa den Tid saa mange Danske fik deres Uddannelse, har han formodentlig taget Magistergraden; i al Fald nævnes han som Magister og kongelig Sekretær, da han i December 1513 fik Kvittering for Opkrævelsen af Byskatten i Kjøbenhavn og flere sjællandske og skaansk-hallandske Stæder. I August 1514 forlenedes han med St. Peders Kirke i sin Hjemstavn *Højer*, som da regnedes til Ribe Stift²⁾. Han synes tidlig at have opnaaet Indflydelse hos Kristiern II. Huitfeldt siger saaledes i Anledning af Omtalen af Sigbrits Indflydelse: „Hans Mikkelsen i Malnø, Klavs Holst, Didrik Slagheck, Mester Godskalk, de vare Kongens Raadgivere og efterfulgte hans Begjæring og Vilje udi alle Maader“. Mulig har Huitfeldt dog kun ladet sig bevæge hertil ved Udtrykkene i det Klageskrift, som Biskopperne senere udgave mod Kristiern II. I den Form, hvori dette er meddelt af Huitfeldt, siges nemlig i Anledning af det stockholmske Blodbad, at Kongen gjorde dette „af Mester Didrik Slaghecks, Sigbrits, Mester Godskalkes, Hans Mikkelsens og andre Skalkes Raad“. Som Huitfeldt selv bemærker, ligger imidlertid Povl Helgesens „Svar til Hans Mikkelsen“ til Grund for dette Klageskrift, og heri findes Mester Godskalks Navn netop ikke i denne Forbindelse, ligesom det heller ikke synes at forekomme i de øvrige Fejdeskrifter mod Kristiern II³⁾.

At Godskalk Eriksen har været med Kongen i Stockholm, er imidlertid sikkert nok. D. 3. December 1520 har han saaledes fra Stockholm udstedt et Brev paa Kongens Vegne⁴⁾, og da

¹⁾ (Norsk) Hist. Tidsskrift III, 484.

²⁾ Sulm, Nye Saml., I, 1, 58; 59. Om Mester Godskalk Eriksen i det hele henvises for øvrigt til de udførlige Oplysninger om ham i *Allens Breve* og Aktstykker til Fred. I's og Kristiern II's Hist. I, 589 ff.

³⁾ Huitfeldt S. 1118; 1233. *Allens Breve* I, 590.

⁴⁾ Ekdahl, Kr. II's Arkiv, S. 1333.

denne i de samme Dage tiltraadte sin Tilbagerejse til Danmark, tilbagelodes Godskalk Eriksen i Stockholm som Kansler i den Regering, Kongen havde indsat i Sverig med Didrik Slagheck som Formand, Ærkebiskop Gustav Trolle, Biskop Jens Andersen (Beldenak) og flere andre som Medlemmer; Godskalk Eriksen havde som Kansler det kongelige Segl i sin Varetægt. I over halvtredie Aar skulde Godskalk Eriksen beholde denne Stilling. Den ynkelige Regering, som de tre Biskopper førte, endte i den største Splid. Gustav Eriksen Vasa havde stadig større og større Fremgang; allerede fra Juni 1521 af laa hans Hær lejret paa Brunkeberg. I September 1521 begav endelig Didrik Slagheck sig tilbage til Danmark for at rense sig for de svære Beskyldninger, de andre Regeringsherrer havde rejst mod ham, og disse fulgte sporenstregs bag efter, for at Mester Didrik ikke skulde sværte dem. Stockholms Forsvar betroedes nu Didrik Slaghecks Broder, Henrik Slagheck, der i fuldstændig Modsætning til sin Broder var en hæderlig og tapper Mand, og han havde i den erfarne og kyndige Godskalk Eriksen en dygtig Støtte¹). I Begyndelsen var Forbindelsen til Søs dog aaben; men da Gustav Vasa omtrent i Maj 1522 havde sluttet Forbund med Lybeck, indesluttedes Staden ogsaa til Søs; kort før havde Staden dog faaet Undsætning af Søren Norby og Henrik Gjø, saa den en Tid var nogenlunde vel forsynet. Man har fra denne Tid en udførlig Beretning fra Godskalk Eriksen til Kristiern II om Forholdene; som alt, hvad der skriver sig fra denne Mands Haand, gjør denne Beretning Indtryk af en rolig, dygtig og retskaffen Mand²). Et nyt Forsøg paa Undsætning, som Søren Norby senere om Efteraaret forsøgte, mislykkedes derimod fuldstændig; men alligevel holdt Besætningen ud lige til 16. Juni 1523, da Henrik Slagheck som Overbefalingsmand, Rejnwald von Hejdersdorf som Befalingsmand for Fodfolket og Godskalk Eriksen, kgl. Sekretær, endelig efter en toaarig Belejring maatte overgive

¹) Allen, De tre nord. Rigers Hist. 1497—1536 III, 1. 354; III, 2, 186; 280.

²) Huitfeldt S. 1183—86. Om Tiden for Skrivelsen, se Allen III, 2, 463 Anm. 50. Et lign. Brev af 10. Aug. s. A. fra Godsk. Eriksen til Kongen, se Allen smstd.

det stærkt udhungrede Slot og den stærkt medtagne Stad. Ifølge Overenskomsten skulde Mester Godskalk, Høvedsmændene, alle deres Tjenere, Landsknægtene o. s. v. uhindret kunne passere til Lands eller til Vands og skulde til Søs overføres til Tyskland, enten til Lybeck eller til Vismar, hvor de helst vilde¹⁾. Paa denne Tid havde jo Kristiern II nemlig allerede i flere Maaneder tumlet sig i Udlandet.

Efter Stockholms Overgivelse begav *Godskalk Eriksen* sig til *Gulland*, som endnu var i Søren Norbys Haand. Da denne imidlertid i Foraaret 1524 blev stærkt trængt fra alle Sider og af Frederik I og dennes Raader, deriblandt Godskalk Eriksens gamle Bekjendt fra Regeringstiden i Stockholm, Biskop Jens Andersen (Beldenak), opfordredes til at overgive Øen til Danmark, skrev baade Hr. Søren og Godskalk Eriksen til Kristiern II om hurtigst at skaffe Undsætning. Hvis Kongen i betimelig Tid kunde skaffe Undsætning, skriver Godskalk Eriksen (4. Marts), vilde de holde ud, saalænge de havde at spise og drikke og Halsen i Behold: men kunde han ikke i Tide sende dem Hjælp, bad Godskalk Eriksen, at Kongen vilde tillade dem at give sig under en anden Fyrste, hvem Kongen selv vilde; thi uden hans Samtykke, Raad og Vilje vilde de intet gjøre; selv haabede Godskalk Eriksen i øvrigt at komme til Kongen; thi han havde besluttet at gjøre en Pilgrimsrejse til Apostlen Jakobs Grav i Spanien og havde aflagt et strængt Løfte om ikke at nyde Kjød, før han havde forrettet sin Andagt paa det hellige Sted; paa Vejen dertil tænkte han at træffe Kongen og aflægge ham Regnskab for sin Embedsførelse i Sverig. Først d. 17. og 18. Juni svarede Kristiern II fra Wittenberg paa Hr. Sørens og Mester Godskalks Breve; han kunde først love Undsætning til September; kunde Visborg ikke holde sig saa længe, maatte Hr. Søren overgive Landet til de Danske²⁾.

Udsat for et svensk Angreb maatte Søren Norby inklade

¹⁾ Gustav d. førstes Registranter l. 90 (Ekdahl, Kr. II's Arkiv S. 1474 ff.); jævnf. Huitfeldt S. 1265; Allen IV, 2, 282.

²⁾ Ekdahl S. 678 ff. 742—50. Et lign. Brev til Jens Andersen, dat. Visborg Nonis Marciis 1524, Rigark., Dske Kong. Hist. 10. Allen, IV, 2. 410 ff.

sig i Underhandlinger med Danmark, og medens han fortsatte sin eventyrlige Færd paa Gulland, havde *Godskalk Eriksen* begivet sig paa sin Pilgrimsrejse. Undervejs traf han sammen med Kongen, der fra December 1524 af havde Ophold i Lier i Brabant. D. 16. Februar 1525 har Godskalk Eriksen, formodentlig i *Lier*, affattet en Fortegnelse over, hvad Kongen var bleven to bekjendte Kjøbmænd i Stockholm, Gorius Holst og Hans Nagel, skyldig¹⁾. Han medtog derfra, som det synes, paa Kongens Vegne nogle Artikler til dennes Udsendinge i *Spanien*, *Cornelius Dupplicius Scepper* og Mester *Melchior (Colditz) de Germania*, af hvilke den sidstnævnte var en gammel Bekjendt af Mester Godskalk fra Danmark, den førstnævnte snart skulde blive hans fortrolige Ven og dygtige Medhjælper i Kongens og senere i Kejser Karl V's Tjeneste. D. 9. April sendte Scepper fra Madrid Svar herpaa tilbage til Kongen med Mester Godskalk, der da forlod Madrid, om paa Henvejen eller Tilbagevejen fra St. Jakob i Compostella, kan ikke ses, rimeligt vel det sidste²⁾.

Da *Godskalk Eriksen* kom tilbage til *Nederlandene*, var Kongens gamle tro Kansler, Klavs Pedersen, imidlertid død i Foraaret 1525. Mester Godskalk fik nu dennes Plads som *Kongens Kansler*. En stor Mængde Breve fra dette Aar i Kongens Kancelli har ogsaa Paategninger med Godskalk Eriksens Haand. Dog kan han næppe selv paa vises i Funktion før henimod Slutningen af Aaret, da han i December 1525 og Januar 1526 fra Slottet Zwynaerde ved Gent med sin Haandskrift har skrevet de Breve, hvori Kongen takkede *Skipper Klement*, fordi denne med saa stor Uforfærdethed havde bemægtiget sig flere af Frederik I's Skibe paa Kjøbenhavns Red, men som nu vare strandede i Skotland, og hvori han anbefalede sin Afsending, Dr. *Alexander Kingorn*, der i den Anledning sendtes til Skotland, til Kong Jakob V³⁾. Det var netop paa Zwynaerde, at Dronning Elisabeth døde 19. Januar 1526. Godskalk Eriksen

¹⁾ Ekdahl S. 851 ff.

²⁾ Dipl. Norvegicum XI, 407. Allen, Br. og Aktstykker I, 337; jævnf. Allens Værk V, 319.

³⁾ Dipl. Norv. X, 455; 459 ff. (18. Januar ff.)

har saaledes været tilstede ved denne Lejlighed, om han end ikke i de officielle Dokumenter nævnes blandt dem, der omgave Dronningens Dødsleje. Men efter Dronningens Død traf den nederlandske Regering adskillige Foranstaltninger, der ikke kunde andet end saare Kongen. Af Frygt for hans og flere af hans Mænds lutherske Sindelag tog man Børnene fra ham og afskedigede for en stor Del deres danske Omgivelser. Kun Mester *Godskalk* og Mester Melchior de Germania, der begge ansaas for paalidelige Katholikker, samt et Par andre mere underordnede Tjenere bleve ansatte ved Børnenes Hofstat i *Mecheln* under personligt Tilsyn af den afdøde Dronnings Faster, Kejser Maximilians statskloge Datter, Regentinde Margrete. I denne Tjeneste forblev Mester Godskalk, lige til Kongens ældste Søn Hertug Hans døde i Aaret 1532. Han og Mester Melchior begyndte ogsaa at læse med Prinsen; dette blev dog snart forbudt, og der anvistes Børnene en egen Lærer, der „skulde lære Prinsen efter dette Lands Manér og efter kejserlig Majestæts Vilje og Mening.“ ¹⁾

Kort efter Dronningens Død havde Kongen begivet sig til Tyskland, dels fordi han var misfornøjet med Forholdene i Nederlandene, dels for at søge at faa et Tog mod Danmark bragt til Veje. Forholdene syntes nemlig nu ret gunstige, da der i Madrid var sluttet Fred mellem Kejseren og Frankrig. Mester *Godskalk* fik da det lidet lystige Hverv tillige med Melchior de Germania at tale Kongens Sag hos Hoffet i Mecheln, hvortil han syntes mest skikket, da han som Katholik og som en rolig og sindig Mand synes at have været ret vel anset af Regentinden, medens Hans Mikkelsen, der havde sit Ophold i Lier, men som var temlig ilde anset ved Hoffet, for øvrigt i Forening med Mester Godskalk skulde varetage Kongens Interesser i Nederlandene. Disse Forhold have medført en ret livlig Brevvexling i disse Aar mellem disse Mænd og Kongen. Snart drejer det sig om forgjæves Underhandlinger med Hoffet, snart om Forsøg paa at faa Kongens Pension ordentlig udbetalt, eller om pinlige Forhandlinger med

¹⁾ Dipl. Norv. X, 474; 490. Allens Breve I, 406; 415.

de Bankinstituter, Kongen stod i Forbindelse med; thi disse Aar ere de ynkeligste under hele Kongens Udlændighed. Til andre Tider drejer det sig om Underhandlinger med Skotland for at faa Hjælp derfra, eller om Sammenkomster med forskjellige danske Mænd, der tilfældig besøgte Nederlandene eller med Vilje opsøgte Kongen eller hans Mænd. Allerede 12 Maj 1526 underretter saaledes Mester Godskalk Kongen om Samtaler, han i Antwerpen har haft med ansete Mænd fra Ribe. I høj Grad ansporer han Kongen til at drage ind i Danmark saa snart som muligt: Landet vilde da tilfalde ham; men Kongen maa ikke slutte nogen Overenskomst, hvilket blot vil forhale Sagen, før han er Gottorp forbi; der er ikke mange Slesvigere, der ville følge „Hertug“ Frederik ind paa Gottorp; men fremfor alt maa Kongen stole paa sine gamle tro Venner og ikke følge løse Folks Raad, der ingen Forstand have paa Sagerne¹⁾.

Paa lignende Maade udtrykker Mester *Godskalk* sig oftere i Brevene til Kongen. Atter d. 20. Juni advarer han saaledes Kongen mod at stole paa Forhandlinger, hvorved Tiden kun trækkes ud; Modstanderne have kun Respekt for Magten; Toget maa derfor gaa for sig snarest muligt. Om sin egen Stilling siger han: „Vi ere her (i Mecheln) ikke saa vel ansete eller saa ærlig underholdte, at jeg jo gjerne var et andet Sted; dog er jeg jo heller ikke kommet hid for deres Skyld, men vil gjerne og troligen være Nat og Dag, hvor Eders kgl. Majestæt vil have mig.“²⁾

Den gode Fortrøstning, Mester *Godskalk* havde med Hensyn til det i Aaret 1526 paatænkte Tog, skulde dog snart omstyrtes. Allerede d. 6. Juli maatte han underrette sin Ven, Hans Mikkelsen i Lier, om at Hoffet i Mecheln havde faaet onde Tidender „fra Fransosen“ og Italien, saa Fru Margrete endogsaa havde opgivet den Regeringsrejse, eller som Godskalk Eriksen paa svensk Vis udtrykker sig: den *Eriksgade*, hun vilde foretage i Flandern og Artois³⁾. Krigen mellem Kejseren og Frankrig udbrød atter;

¹⁾ Allens Breve I, 414—20.

²⁾ Dipl. Norv. VIII, 556 (Ekdahl, Kr. II's Ark. S. 1067). Jfr. et Brev fra Melchior de Germania af 1. Juli, sammesteds S. 558.

³⁾ Egenhændig Original, Münchener-Saml. i Krist. Nr. 1773.

Paven og hele Italien sluttede sig til Frankrig; alt maatte opgives, og i August begav Kong Kristiern sig tilbage til Nederlandene, hvor han om Vinteren opholdt sig i Lier, indtil han 24. Februar 1527 atter forlod denne By og efter et kort Ophold i Antwerpen, hvorfra han d. 26. Februar udstedte Pas for Mester *Godskalk*, der sendtes til Regentinde Margrete med mundtlige Hverv og Ærinder¹⁾, atter begav sig til Tyskland, hvorfra han først vendte tilbage efter 1½ Aars Forløb. Fra Danmark kom imidlertid Tilbud om en almindelig Rejsning, hvis Kongen vilde vise sig i Landet med nogle tusinde Mand. Under disse Forhold gjaldt det om at samle en saadan Styrke og fra Nederlandene eller Skotland til Søs at foretage et Tog. *Godskalk Eriksen* og Hans Mikkelsen vare i travl Virksomhed i den Anledning; men stor Ulejlighed havde de ogsaa, ikke mindst af Kongens egne Folk, f. Ex. af Skipper *Klement* og hans vilde Kammerater, der som Skibbrudne vare vendte tilbage fra Skotland og nu forlangte Underhold af Kongen. De truede Hans Mikkelsen paa Livet og vilde uden videre bemægtige sig et Skib for at komme afsted igjen. En saadan Voldsfærd i en nederlandsk Havn vilde selvfølgelig have skadet Kongens Sag meget, men det lykkedes Mester *Godskalk* ved sine Forestillinger at faa dem beroligede²⁾.

Kong Kristiern havde betroet *Godskalk Eriksen* at underhandle med forskjellige Landsknægtobøster. Under 7 Marts 1527 underrettede han ogsaa Kongen om, at der i Stiftet Utrecht laa en 3—4000 Mand ledige, hvis Førere havde søgt ham for at træde i Kongens Tjeneste³⁾. Ulykkeligvis vare Pengesforholdene daarlige, og inden der kom Svar fra Kongen, havde Hoben opløst sig. Dette var saa meget uheldigere, som Kongens Af-sending i Skotland, Dr. Alexander Kingorn, netop nu kom tilbage med gunstige Efterretninger; hvis Kongen for Alvor vilde foretage Toget nu, var der Udsigt til Hjælp fra Skotland med

¹⁾ Afskrifter fra Haag, kgl. Bibl. — Dipl. Norv. X, 512 ff.

²⁾ Dipl. Norv. IX, 553 ff. (Allens Breve I, 461 ff.)

³⁾ Dipl. Norv. IX. 558.

en 4—5000 Mand¹⁾). Under disse Forhold besluttedes det, at *Godskalk Eriksen* selv skulde følge med Dr. Alex. Kingorn tilbage til *Skotland* for at fremskynde Underhandlingerne og i det hele sørge for Udrustningen. Det varede dog længe, inden Afrejsen fandt Sted; standsmæssig Forsyning af Sendebudene kostede Penge; Hans Mikkelsen var fortvivlet over deres Førdringer, og disse, især da Dr. Alex. Kingorn, over Hans Mikkelsens Knap-
 hed²⁾). Først d. 6. Juli kunde de afsejle. I Mellemtiden havde Godskalk Eriksen benyttet Lejligheden til at sætte sig i Forbindelse med den rige skotske Kjøbmand og Kaperhøvding *David Falkener*, der allerede længe havde staaet i Forhold til Kristiern II og som netop nu laa i Veere med sine Skibe; han tilbød at tjene Kongen med 500 Mand paa sine egne Skibe og selv sørge for Udrustningen og Bekostningen. Ogsaa med et Par andre Skippere var han traadt i Forbindelse, og disse skulde med det snarest løbe ud for at angribe Kongens Fjender til Søs; Godskalk sørgede for, at de ved Hans Mikkelsens Hjælp bleve vel forsynede med Krudt og lignende Sager³⁾). Paa Grund af den lange Afstand varede det imidlertid længe, inden Kristiern II kunde give sit Samtykke til disse Foranstaltninger. Først d. 7 August takkede han fra Berlin Mester Godskalk for hans store Iver og bemyndigede ham til at hverve 2—3000 Skotter, hvis det ikke skulde lykkes at faa de skotske Skibe paa Grund af den allerede langt udtrukne Tid til at løbe til Frisland for at indtage Landsknægte; med de hvervede Skotter skulde Mester Godskalk da personlig forsøge et Angreb paa Bergen, hvor de tyske Kjøbmænd rimeligvis hurtig vilde gaa paa Forlig, hvorpaa

¹⁾ Dipl. Norv. X, 515 ff. (Brev fra Godsk. Eriks. af 21. Marts 1527); 517 ff. (Hans Mikk. til Kr. II, 22. Marts); XI, 491 ff. (Alex. Kingorn til Kr. 2, 28. Marts; jfr. Allens Breve I, 467 ff.); XI 492 (4. Apr., Berlin, Br. fra Kr. II med Bud til Godsk. Eriksen om Forholdet til England). IX, 559 (Godsk. Er. til Kr. II, dat. Lier, 15. Apr., jfr. Allens Br. I. 469—471). IX, 562 ff. (Hans Mikk. til Kr. II, Lier 15. Apr.; jfr. Allens Br. I, 468 ff.); X, 521 (jfr. Allens Br. I, 471 ff.) og IX, 564 ff. (2 Br. af 21. Apr. fra Hans Mikk. til Kr. II).

²⁾ Dipl. Norv. X, 528 (Hans Mikk. til Kr. II, Lier 10. Juni 1527).

³⁾ Dipl. Norv. IX, 571 ff. og X, 536 ff. (Hans Mikk. til Kr. II, Lier 10. og 20. Juli 1527).

han med Folkene skulde overvintre i Bergen; hvis det ikke lykkedes at faa en saadan Magt udrustet, inden Vinterdagene begyndte, skulde han dog se at faa saa mange Kaperskibe i Søen som muligt, for at imidlertid Toget til Bergen kunde foregaa næste Foraar¹).

Det var saaledes en ikke ringe Rolle, der her var tildelt Mester *Godskalk Eriksen*. Selv var han imidlertid d. 11. Juli (1527) landet i Leitli. Først d. 25. lykkedes det ham at faa Audiens i Edinburgh hos den unge Kong Jakob V. Godskalk Eriksen fik en meget venlig og højtidelig Modtagelse: hans klare og indtrængende Foredrag roses stærkt; men det gik, som baade Godskalk Eriksen og Hans Mikkelsen allerede tidligere havde udtalt deres Frygt for: Skjønne Talemaader var der nok af; men dels bidrog de store Partistridigheder, der paa denne Tid herskede i Skotland, dels Sendebud fra Frederik I, der imidlertid vare ankomne, til Sagens Forhaling; man vilde først forsøge mindelige Underhandlinger ved at afsende et Gesandtskab til Frederik I; hvis dette Forsøg mislykkedes, vilde man yde Hjælp mod den gjenstridige, — hvem af de to Konger det saa end var! For øvrigt kunde Kongen af sin lige saa veltalende som kloge Kansler faa nøjagtigere mundtlig Besked²). Det var en rar Trøst for Kristiern II! Lignende Skrivelser medgaves senere Godskalk Eriksen af Regeringsherrerne i Skotland⁴). Mester Godskalk havde dog ved sin Veltalenhed og kloge Adfærd forstaaet atter at drage nogle af dem, som Modparten havde bestukket, tilbage til Kongens Parti. Dette siger Alexander Kingorn i et Brev til

¹) Dipl. Norv. IX, 574 (Allens Br. I, 492 ff.) Jævnf. Brevene af samme Dag (Berlin, 7. Aug. 1527) fra Provst Hans Hansen til Godskalk Eriksen og fra Kr. II til Dr. Alex. Kingorn, Dipl. Norv. XI, 509 og 510.

²) Allens Br. I, 485 ff. (Godsk. Er. til Kr. II, 25. Juli 1527).

³) Dipl. Norv. XI, 511 (Jakob V til Kr. II, Edingb. 24. Aug. 1527).

⁴) Dipl. Norv. X, 552 (Ærkebiskop Jakob, Skotlands Kansler, til Kr. II, 23. Septbr. 1527) Sam. Dag: Arcimbald Douglas, Greve af Angus (Skotlands virkelige Regent), meddeler fra Edingburg Kr. II, at han har modtaget hans Sendebud, af hvilke *M. Godscalcus* med megen Veltalenhed har fremført Kongens Ærinder; om end Rigets Lejlighed ikke tillod for Øjeblikket at opfylde alle Kongens Begjæringer, skulde Beredvillighed dog ikke fattes, saasnart det blev muligt (Münchener Saml., Kristiania, Nr. 2006).

Kristiern II; men Greven af Angus, der var Hovedmanden for det Parti, der søgte en Tilnærmelse til England og Karl V i Mod-sætning til Frankrig (og Frederik I), stod aabenbart allerede da paa svage Fødder; den unge Jakob V holdt han i et Slags Fangenskab, og selv styrtedes han ogsaa næste Aar. Under disse Forhold kunde al Godskalk Eriksens Dygtighed intel udrette. Krudtet og det øvrige Krigsudstyr betroede han til den rige Kjøbmand og Kaperhøvding i Leith, *Robert Barton*, der lige fra Kong Hanses Dage havde staaet i Forhold til Danmark og senere til Kristiern II og som udøvede en overordentlig Indflydelse i Skotland²⁾. Med uforrettet Sag vendte Mester Godskalk tilbage til Nederlandene, hvor han indtraf d. 30. September; d. 2. Oktober kom han tilbage til Mecheln. Herfra meddelte han Kristiern II foreløbig Meddelelse om Sendelsens Udfald. Da to af de Skibe, som David Falkener havde udrustet, bleve tagne ved Norge, havde Udbyttet af det hele Foretagende været ringe, til stor Ærgrelse for Hans Mikkelsen, der havde haft Nød med at bringe de 2300 Gylden tilveje, der vare medgaaede til Sendelsen og til det i Skotland nu hængjente Krudt og Krigsstyr¹⁾.

I Forening med den tidligere Ærkebiskop i Lund, *Johan Veze*, der ogsaa brugtes meget af Kongen til diplomatiske Sendelser, afrejste *Mester Godskalk* omtrent i Begyndelsen af November 1527 til Tyskland for at give Kongen nærmere Underretning om Udfaldet af sin Sendelse til Skotland. Han synes at have opholdt sig hos Kongen hele Vinteren. D. 9. Marts

¹⁾ Dipl. Norv. XI, 513 (dat. Leith 25. Septbr. 1527); jævnf. Allens Br. I, 495 ff.

²⁾ Dipl. Norv. XII, 457 ff. (Robert Bartons Tilstaaelse for Modtagelsen, dat. Leith, 23. Septbr. 1527).

³⁾ Münchener Saml., Kristiania, Nr. 1293, Godsk. Eriksen til Kr. II, dat. Mecheln d. 25. Oktober 1527; jævnf. Hans Mikkelsens Brev til Kr. II, dat. Lier d. 28. Oktbr. 1527, Ekdahl, Kr. II's Arkiv, S. 1192 ff.

⁴⁾ Dipl. Norv. X, 553 ff. (Hans Mikk. til Kr. II, Lier 30. Dec. 1527). — Geh. Ark. Aarsberetn. III, 151. — 1528, 16. Oktb., Lier, Kr. II's Fuldmagt til Forhandlinger med Kongen af Skotland angaaende de Vaaben etc., der vare betroede Robert Barton af Mester *Godsk. Eriksen*, men som Kongen af Skotland senere havde taget til eget Brug (Münch. Saml., Allens Excerpter 53, p. 64). — (1528). Kr. II til Alex. Kingorn om at faa udleveret de 1800 Gylden, hvorfor Rob. B. solgte Artilleriet (Nr. 2320, Krist.).

1528 har Kongen egenhændig underskrevet nogle Forskrifter for Godskalk Eriksen og Johan Veze i Anledning af Underhandling, de skulde føre med Kjøbmændene angaaende Kongens Pengesager og med de Landsknægtoberster, der laa i Landet og som Kongen ønskede at faa i sin Tjeneste, naar Krigen mellem Kejseren og Frankrig hørte op. Den 26 Marts kom de to Mænd tilbage til Mecheln og begave sig strax til Antwerpen for at underhandle med Kjøbmændene¹). Tillige henvendte Mester Godskalk sig efter Kongens Ordre til Regentinde Margrete for at tilbyde Regeringen, at Kongen selv vilde deltage i Krigen med Frankrig eller Hertugen af Geldern, der af Frygt for Kejsereis Magt stadig sluttede sig til Frankrig. Fru Margrete takkede for Meddelelsen om Kongen, „med mange Ord og Talemaader, som hun vel kan (: forstaar)“, tilføjer Mester Godskalk lidt spydigt; Tilbudet om Kongens Deltagelse i Krigen afsloges; saa haardt gik det endnu ikke til, at det gjordes Behov, at de vilde umage Hans kgl. Majestæt; man havde desuden gunstige Tidender fra Italien; men selvfølgelig skulde Kejseren faa dette broderlige Tilbud at vide²). Meningen med dette Tilbud var vel ogsaa kun, at Kristiern II paa denne Maade kunde komme i Spidsen for en Hær, som han siden selv kunde bruge.

Om alle disse Sager har man en hel Række Breve fra *Godskalk Eriksen* til Kristiern II. Han ilede frem og tilbage, var snart i Antwerpen for at underhandle med Hochstetternes store Handelshus, der under visse Betingelser havde lovet at forstrække Kongen med Pengemidler, men som ikke vilde indfri sit Løfte, før der var Vished for, at Toget virkelig blev til noget; snart var han i Geldern eller andre Steder i Nederlandene for at underhandle med Klavs Hermelinck, Hans v. Halberstadt, Kort Penning eller hvad alle disse Landsknægtoberster hedde, der for største Delen tidligere havde tjent Kongen under Togene til Sverig. Ogsaa disse var villige, naar Krigen var endt og naar Kongen kunde sikre dem Pengene.

¹) Dipl. Norv. XI, 529; 531.

²) Dipl. Norv. XII, 468—73 (*Godsk. Eriksen til Kr. II, Mecheln, 1. Apr. 1528*).

Tonen i disse Breve fra Godskalk Eriksen til Kongen kan efter vore Begreber være meget fri; men en saadan aabenhjertig Skrivemaade taalte Kristiern II oftere af sine tro Tjenere, og det hørte vel ogsaa tildels til Tidens Skik. Idelig paaminder han Kongen om at holde fast ved Venskabet med Kejseren og intet at foretage, der kunde støde denne; han advarer ham derfor mod at modarbejde Kejserens Interesser i Tyskland; især udtaler han sin Beklagelse over, at Kongen har brudt med sin Svoger, Kurfyrsten af Brandenburg, og ved at begunstige sin Søster Elisabeths Flugt til Sachsen har gjort denne til sin svorne Fjende, ligesom baade han og Hans Mikkelsen i deres Breve omtale, hvilken uheldig Virkning Kristiern II's Adfærd i denne Sag havde paa det nederlandske Hof. Ikke saa sjældent foreholder han Kongen, at han endelig maa høre paa Sendebudene med Taalmod, høre dem til Ende og ligeledes lade Brevene læse helt for sig. Undertiden ender det da med en Tilføjelse af, at Kongen ikke maa tage ham ilde op, at han skriver saa dristelig. Ja da han 17. Juni meddeler Kristiern II, at Klavs Hermelinck foreslaar, at Kongen ved Hjælp af Kurfyrsten af Sachsen og sine Venner i Tyskland skal rejse en Sum paa en 10—12,000 Gylden, for at have Penge til at holde Knægtene sammen og for saaledes ved Hermelincks Hjælp at kunne sikre sig en Hær paa en 10,000 Mand, saa ender Godskalk Eriksen sit Brev med følgende ejendommelige Tilskrift til en Konge: „Kjære naadigste Herre! Tænker alvorlig herpaa; med Guds Hjælp skal Eders Naade da vel komme til sine Riger og Lande igjen. Jeg beder og ydmygelig, Eders Naade lader bevare selv saadanne Skrivelser og ikke lader dem ligge og flyde paa Borde og Bænke“¹⁾).

¹⁾ Følgende Breve angaa disse Forhold: Dipl. Norv. IX. 592 ff. (Hans Mikkelsen til Kr. II, (Lier) 12. Apr. 1528); X, 553 ff. (Hans Mikk. til Kr. II, Lier, 20. Apr.); XII, 474 ff. (Godskalk Eriksen til Kr. II, Mecheln 20. Apr.); XII, 477 ff. (Samme til samme, Mecheln, 25. Apr.); X, 566 ff. (Lier, 24. Apr., Hans Mikk. til Kr. II); 22. Maj, Landsknægthøvedsmand Wulff v. Bamberg klager til Godsk. Eriksen og Hans Mikk., at han endnu intel Svar har faaet paa sine Breve til Kr. II, Münchener-Saml., Nr. 2274, Kristiania; Dipl. Norv. IX, 598 ff. (Hans Mikk. til Kr. II, Lier, 27. Maj); XII,

Midt under alt dette indtraf en uventet Begivenhed. *Hans Mikkelsen*, dennes Svigersøn, den senere bekendte Skribent fra Malmø *Henrik Smidt*, og Kongens Furér *Vilhelm von Zwolle* bleve pludselig om Morgenen d. 6. Juli 1528 i Jern og Lænker førte som Fanger til Fæstningen Vilworde for deres lutherske Tros Skyld. Godskalk Eriksen underrettede strax Kristiern II om, hvad der var sket, og om de Skridt, han i den Anledning for-gjæves havde foretaget. „Jeg er meget bekymret for, hvad jeg skal gjøre,“ skriver han til Kristiern II d. 7. Juli: „taler jeg noget i den Sag, sætte de vel mig hos de andre, om jeg end ellers kan nyde Fred, som Eders Naade vel véd, at jeg lidet er her hørt eller anset, andet end Fru Margrete naadeligen giver mig Kosten og en føje Underholdning hos min unge Herre Prin-sen“. Han raader Kongen til at skrive læmpelig til Fru Mar-grete og Regeringsherrerne, og beraabe sig paa det Lejde for sig og sine Folk, han havde faaet af Kejseren, og paa Hans Mikkelsens Alderdom og den tro Tjeneste, han havde ydet baade Kongen og dennes Fader: men han maa endelig tage Sagen med Læmpe, „thi efter denne Landsens Skik have de mere end Ret imod ham“: naar Fangerne blot ikke „ville staa for haardt udi deres Opinion“, ville de maaske kunne komme løs¹⁾.

Paa Grund af alle de her nævnte Forhold ilede *Kristiern II* tilbage til Nederlandene omtrent midt i Juli og udvirkede ogsaa Hans Mikkelsens og de andre Fangers Udløsning, hvorimod Vil-

482—87 (samme Dag, Mecheln, Godskalk Eriksen til Kr. II); X, 570 ff. (Hans Mikk. til Kr. II, Lier, 31. Maj); 8. Juni, samme til samme, Mün-chener Saml., Kristiania, Nr. 2341 (Kongen maa endelig have tage vel mod Cornelius Scepper, der kommer fra Kejseren og paa Vejen til Polen vil besøge Kongen, og høre ham vel til Ende, — en to Gange gjentagen Paamindelse); samme Dag, samme til samme (om Kurfyrsten af Branden-burg o. s. v.), Münchener Afskrifter i Rigsarkivet, VII, 57; Dipl. Norv. XI, 537 (Hans Mikk. til Kr. II, Lier, 10. Juni); XII, 487—92 (Godsk. Eriks. I. Kr. II, Lier, 17. Juni); XI, 542 ff. (samme Dag, Hans Mikk. til Kr. II); X, 572 ff. (Godsk. Eriks. til Kr. II, Mecheln, 23. Juni, Orig. med vel-bevaret *Rosenkrantz-Vaaben* i Seglet); X, 576 ff. (24. Juni, Hans Mikk. til Kr. II).

¹⁾ Godskalk Eriksen til Kr. II. Antwerpen 7. Juli, Mecheln 8. og 11. Juli 1528, Dipl. Norv. X, 579 ff. (jævnf. Allens Br. I, 537 ff.); 581 ff. (jævnf. Allens Br. I. 539 ff.); 585 ff.

helm von Zwolle senere led Martyrdøden¹⁾. Kongen opholdt sig nu henved 2 Aar i Nederlandene, sædvanlig i Lier, medens Mester *Godskalk* i Reglen opholdt sig ved Hoffet i Mecheln og her røgtede Kongens Hverv. Der førtes derfor stadig Brevvexling mellem dem om forskellige Sager²⁾. I Mecheln opholdt sig jævnlig flere af Kongens Mænd, med hvem Mester *Godskalk* holdt Omgang. Hertil sluttede sig ogsaa Mester *Godskalks* gamle Ven *Søren Norby*, der nu var udfriet af sit russiske Fangenskab, men kun turde holde sig i Skjul af Frygt for, at Regeringen skulde lægge ham Hindringer i Vejen og maaske paa Forlangende udlevere ham til Hansestæderne som Sørøver. *Godskalk Eriksen* tog sig af ham, saa godt han kunde; han besøgte ham i hans Herberg og skaffede ham nogle Penge fra Kongen, men raadede Kongen til at hjælpe ham bort, „thi selv har han aldeles intet uden de Heste, han red paa herhid“; *Søren Norby* vilde ogsaa selv bort fra et saa usikkert Sted; han vilde til Kejseren i Spanien, men *Godskalk Eriksen* er meget bekymret herover; man maatte hellere forskaaffe ham Tjeneste hos Folk, han kunde forstaa og tale med. Til Spanien kom han dog ikke, da Kejseren ventedes til Italien. Endnu i Juli 1529 var Hr.

¹⁾ Münch. Saml., Kristiania, Nr. 2322, Kr. II til Herren af Ysselstein (*Floris v. Egmont*) om sin Ankomst til Nederlandene; *red sin Ankomst hertil* har han erfaret *Hans Mikkelsens* Fængsling (udat. Udkast). 1528, 24. Juli. Lejren for Tyll, *Floris van Egmont*, Greve af Bueren (og Ysselstein) til Kr. II, hvis Brev om *Hans Mikkelsens* Fængsling han har modtaget (Münchener Saml., Krist., Nr. 2334). — 1528, 27. Juli. Mecheln, *Hans Wefring* til *Thomas Holste*: Vor naadige Herre og vi ere i ni Dage lykkelig ankomne til Antwerpen; de have fundet, at *Hans Mikk.* o. s. v. er fængslet, hvorfor Kongen har henvendt sig til Fru *Margrete* (Haagske Atskrifter, kgl. Bibl. Ny kgl. Saml. 605 fol. Nr. 50). — Herefter synes det ikke, saaledes som man sædvanlig angiver, at have været *Hans Mikkelsens* Fængsling, men snarere Pengesagerne og Forhandlingerne med Landsknægt-obersterne, der har medført Kongens hurtige Opbrud fra Tyskland.

²⁾ 1528, 17. Septb., Lier, Kr. II til *Godskalk Eriksen*, Münch. Saml. Nr. 2313, Kristiania (Pengesagerne). — 25. Septb., Mecheln, *Godskalk Eriksen* til Kr. II (Nyheder om Kejseren og Frankrig), smstd. Nr. 2343. — 5. Oktbr., Mecheln, *Melchior de Germania* til Kr. II om hans og Mester *Godskalks* Forhandlinger med Hoffet angaaende Kongens Hus i Lier, m. m. (sammestl. Nr. 2387). — 8. November, Mecheln, *Godskalk Eriksen* til Kr. II om at forlene *Bjergværker* i Norge til Herren af *Veere*; og om et Len i Norge til *Cornelius Sceppe*, Dipl. Norv. II, 803.

Søren ikke kommen afsted; han havde ingen Penge og vilde gjerne pantsætte sin forede Fløjelskjortel for et Harnisk. „Jeg kan ikke forstaa,“ skriver Mester Godskalk til Kristiern II, „hvoreledes han skal saa komme vel igjennem uden Penge, dog vil han endelig afsted“¹⁾. Det lykkedes som bekjendt dog for Hr. Søren; i Begyndelsen af det følgende Aar faldt han i Kejsereus Tjeneste ved Belejringen af Florents.

Den første Halvdel af Aaret 1529 hengik for øvrigt med de sædvanlige trøstesløse Underhandlinger. Noget Resultat var jo heller ikke til at vente, saa længe Krigen mellem Kejsereus og Frankrig endnu ikke var endt; selv Kongens maanedlige Pension blev paa denne Tid ikke regelmæssigt udbetalt paa Grund af den nederlandske Regerings Pengeforlegenhed²⁾. Hvor stor Kongens Forlegenhed paa denne Tid kunde være, fremgaar af Hans Mikkelsens Regnskaber; da Kongen (vistnok sammen med Godskalk Eriksen) rejste til Zeeland for at have en Sammenkomst med Herren af Veere, maatte Hans Mikkelsen hos Hugo Kjødmander i Lier laane 70 Gylden til Kongen og sætte sin Guld kjæde i Pant, og da Kongen rejste til Bryssel sammen med Johan Veze og Mester Godskalk, laante Hans Mikkelsen 40 Gylden til Kongen af Mester Quintin (Messys), den berømte Kunst-

¹⁾ Ekdahl, Kr. II's Arkiv S. 1244 ff.; 1254 ff.; 1260 ff. (Mecheln, 12. Nov. 1528); 1298—99 (Godsk. Eriksen og Johan Veze til Kr. II, Mecheln, 24. Apr. 1529); 1300 ff. (Godsk. Er. t. Kr. II, Bryssel, 3. Juli 1529).

²⁾ Følgende Breve fra denne Tid angaa *Godskalk Eriksen: 1529*, 1. Januar, Lier, Kr. II til Godskalk E. om at skaffe sig Efterretn. om Lybeckernes Forhold i Sverig før Kr. II's Ankomst til Stockholm (Ekdahl S. 1262). — 2. Januar, Mecheln, Godskalk E.'s Svar, Efterretninger fra Gorius Holst om Forholdene i Sverig under Gustav Vasa (smstd. S. 1263). — 7. Januar, *Lier*, Godsk. Er. til Kr. II om forskellige Forhold (Dipl. Norv. XI, 569 ff. Orig. med *Vaubensegl*). — 16. Januar, *Lier*, Kr. II giver Johan Veze og sin Kansler M. Godskalk Eriksen Anbefalingskrivelse til Hr. Johan, Herre til Bergen, med hvem de skulle underhandle (Dipl. Norv. XII, 507). — 6. Februar, Mecheln, Godsk. Er. til Kr. II om Underhandlinger med Hertug Henrik af Brunsvig; Vanskeligheder ved Pensionens Udbetaling (Dipl. Norv. XI, 572). — 14. Febr., Mecheln, Godsk. Er. til Kr. II, bl. a. om *Gravmindet over Dron. Elisabeth* (Dipl. Norv. X, 592 ff.) — 3. April, Mecheln, samme til Kr. II om Pensionen, Fru Margrete, Børnernes Befindende (efter Smaakopperne), Dipl. Norv. XI, 580. — 8. Apr., Mecheln, Godsk. Er. og M. Melchior de Germania til Kr. II om Kongens Processer for Kammer-

ner i Antwerpen, der under Kristiern II's Rejse til Nederlandene i Aaret 1521 havde malet hans Portræt¹⁾.

I Juli 1529 aabnedes imidlertid de store *Fredsunderhandlinger i Cambray*. Da det var Kongen af Vigtighed, at han medindbefattedes i den endelige Traktat med Frankrig, saa at Forbundet mellem Frankrig og Frederik I opløstes, sendte han Mester *Godskalk Eriksen* til Cambray. D. 3. Juli var denne endnu i Bryssel, hvor han paa Kongens Vegne underhandlede med Greverne af Frisland, hvorpaa han i Forening med disse tog til Cambray. Herfra sendte han forskjellige Breve til Kongen om Underhandlingernes Gang, indtil han endelig d. 31. Juli kunde meddele sin Herre, at Frankrig endelig efter megen Modstand var gaaet ind paa Artiklen om ikke at hjælpe Frederik I mod Kristiern II²⁾. Ogsaa Johan Veze var imidlertid sendt til Cambray af Kristiern II, der paa denne Tid søgte at faa ham udnævnt til Biskop i Roskilde efter Lage Urne, som da netop var død. Der dreves derfor Underhandlinger mellem ham selv og Mester Godskalk paa den ene Side og en tilstedeværende pavelig Legat paa den anden Side om pavelig Konfirmation herpaa³⁾. Men desuden skulde Kongens to Udsendinge

retten mod Fred. I og Lybeckerne (Dipl. Norv. XI, 581). — 24. April, *Bryssel*, Johan Veze og Godsk. Er. til Kr. II om Søren Norby (Ekdahl S. 1298; jævnf. ovenfor). — 12. Maj, *Mecheln*, Godsk. Eriksen til Kr. II: Johan Dyenis har talt med *Fred. I's Bud* og drukket ham fuld; han har da fortalt adskilligt om Forholdene i Danmark; „*der er ikke en Bonde i Landet, som har to Køer, han gar jo gjerne den ene til, at Eders Naade var i Landet igjen*“ (Münchener Saml. Nr. 3691, Kristiania; Afskr. i Allens Saml. Nr. 52). — 16. Maj, *Lier*, Kr. II til Joh. Veze om M. Godsk. Eriksen og Pengesagerne (Münch. S. Nr. 2625). — 24. Juni, *Speyer*. Joh. Veze til Godsk. Er. (Nr. 2902).

¹⁾ Regnskab for Juni 1529 i Münchener Saml., Kristiania, Nr. 2932 (Afskrift i Allens Saml. Nr. 52, kgl. Bibl.). En tredje Post lyder: „Item haver *Margrete* (form. Hans Mikkelsens Datter af dette Navn) laant i Byen (∴ *Lier*) til kgl. Maj, 21 Gl. 7 St.“

²⁾ Ekdahl, Kr. II's Ark. S. 1300 (3. Juli) — Dipl. Norv. XII, 524—30 (11—31. Juli).

³⁾ 20. Juli 1529, *Cambray*, Godsk. Er. til Kr. II: han har, som det var ham paalagt, anholdt om en „Forskrift“ til Paven fra Fru Margrete og fra Kardinalen af *Lüttich* paa Johan Vezes Vegne om Roskilde Domkirke (Münch. Afskrifter i Rigsark., Fasc. VII, 74).

underhandle med de tre Regeringsherrer, Greven af Veere og Bevern (Adolf af Burgund), Greven af Bueren og Ysselstein (Floris von Egmont) og Johan, Herre til Bergen, der vare gaaede i Kaution for Kongen til Kjøbmændene i Antwerpen og tidligere havde lovet Kongen store Summer til det paatænkte Tog. Denne Sag blev dog ikke afgjort i Cambray, hvorfra Godskalk Eriksen først vendte tilbage d. 24. August, men fortsattes i Antwerpen hele Aaret ud, hvorfor Godskalk Eriksen oftere maatte opholde sig her, da Kongen til sidst anlagde Sag mod Kjøbmændene og ved udnævnte Voldgiftsmænd søgte at faa dem til at udlevere hans afdøde Dronnings og hans Søster Elisabeths Juveler, der vare satte i Pant hos den. Endnu d. 3. December opholdt Godskalk Eriksen sig i Antwerpen i „den røde Løve“, et Værtshus, som ofte omtales i Kongens Brevskaber som et Sted, hvor Kongen og hans Mænd toge ind, men hvor Værten havde ondt nok ved at faa Betaling af de høje Gjæster; Godskalk Eriksen maatte saaledes ved denne Lejlighed minde Kongen om at sørge for Udveje til at betale ham¹⁾.

Det maatte imidlertid stedse blive tydeligere for dem af Kongens Mænd, der endnu holdt ved Katholicismen, at det ikke var muligt at vente sig Hjælp fra den kejserlige Regerings Side, før Kong Kristiern selv brød med Lutheranismen og atter slut-

¹⁾ 1529, 17. Juli, 7. August (Cambray) og 26. September (Veere), Grev Adolf af Burg. til Kr. II (Münch. Saml. Nr. 2598; 2599; 2600). — 3. August, Lier, Kr. II til en Unævnt (Godsk. Eriksen?) om Johan Vezes Sendelse til Cambray (hvortil han allerede var ankommen d. 18. Juli) angaaende Greverne af Bueren, Bergen og Bevern og Kjøbmændene i Antwerpen, samt om Kongens Bestræbelser for at mægle Fred mellem Greverne af Oldenborg og Ostfriesland (for at skaffe sig selv ledige Tropper), Münchener Saml., Kristiania, Nr. 2643. — 28. Aug., Lier, Kr. II til sin Søster Kurfyrstinde Elisabeth, om Godsk. Eriksens Tilbagekomst fra Cambray (Münchener Afskr. i Rigark. XIII, 69). — 5. Nov., Lier, Kr. II til Godsk. Eriksen om Pengesagen, om Udnævnelse af Voldgiftsmænd o. s. v. (Münch. Saml., Nr. 2666). — 7. Nov., Antwerpen, Godsk. Eriksen til Kr. II om Forhandl. med Voldgiftsmændene (smsts. Nr. 3650). — 29. Nov. (Antwerpen?), Godsk. Er. til Kr. II om samme Sag (Dipl. Norv. XI, 603 ff.). — 2. Dec. Kr. II til en Unævnt (Godsk. Er.), Udkast i Münchener Saml. Nr. 2681, Kristiania. — 3. Dec., Antwerpen, Godsk. Eriksen til Kr. II om Juvelerne, Forholdene i England etc. (smsts. Nr. 3699, Krist.).

tede sig til Katholicismen. Kongens aabenlyse Vedhængen ved Luthers Lære, den Hjælp, han havde ydet sin Søster, Kurfyrstinden af Brandenburg, da denne paa Grund af sin Vedhængen ved Luthers Lære forlod sin Mand, og den Maade, hvorpaa Hans Mikkelsen og andre blandt Kongens Mænd optraadte som Lutheranere, havde fyldt det strængt katholske Hof i Mecheln med Forbitrelse. Nu, da Freden med Frankrig var sluttet og da Keiserens sejrriige Fremtrængen i Italien bebudede en snarlignende Ende paa alle Uroligheder, var Tidspunktet gunstigt. Dertil kom, at de nordiske Konger, Frederik I og Gustav Vasa, aabenlyst optraadte som Lutheranere; Godskalk Eriksens gamle Bekjendt Gustav Trolle havde allerede længe søgt Kristiern II i Udlændigheden, flere svenske Biskopper og Rigsraader havde netop i Aaret 1529 forladt Sverig, og Ærkebiskop Olaf i Norge traadte paa denne Tid ligeledes i Forbindelse med Kongen. Under disse Omstændigheder var det, at Kristiern II *8 Februar 1530* ved et ydmygt Brev underkastede sig Keiserens og Fru Margretes Vilje, gjorde Afbigt for sin lutherske Tænkemaade og i Grunden gjorde sig til Keiserens Vasal¹⁾. I Forbindelse hermed staar aabenbart følgende mærkelige Aktstykke:

„Vi *Gustav Trolle*, Ærkebiskop til Upsal Domkirke, *Johan Veze*, Electus til Lunde Domkirke, *Godskalk Eriksen*, Kansler, og *Hans Mikkelsen* gjøre alle vitterligt og bekjende med dette vort aabne Brev, at vi have af vore gode Hjerter raadet højbaarne Fyrste, vor kjæreste naadige Herre, at han skal lade give højbaarne Fyrstinde Fru Margrete disse Artikler fore, som Hr. Electus nu fører til hende, og *vill vi det forsvare for Hans Naades Raad og Undersatter i Danmark, Sverige etc.* eller hvor Behov gjøres. Til Vidnesbyrd have vi skrevet det med vor egen Haand“.

Det er kun et Udkast, man kjender²⁾; men at det staar i Forbindelse med de Forhandlinger, som paa denne Tid førtes,

¹⁾ En Del Oplysninger om disse Forhold har jeg meddelt i Danske Magazin, 4. R. VI. S. 3 ff.

²⁾ Münchener Saml., Kristiania, Nr. 3999, Udkast uden Underskrift og Segl.

er klart. D. 8. Marts gav Kristiern II i Lier Gustav Trolle Fuldmagt til at underhandle med de svenske Herrer i Udlændigheden og træffe Overenskomst med dem. Dette Fuldmagtsbrev, der er skrevet af Godskalk Eriksen og egenhændig underskrevet af Kongen, er tilvisse atter blevet kasseret, thi Kongens Navn er gennemskaaret og Brevet har aldrig haft Segl; men sikkert er det, at Gustav Trolle kort efter traadte i Forbindelse med de fordrevne svenske Herrer.¹⁾ Imidlertid fortsattes Forhandlingerne i Mecheln af Johan Veze og Godskalk Eriksen. Allerede d. 31. Marts skriver Johan Veze fra Mecheln til Kristiern II om sine og Mester Godskalks Underhandlinger med Hoffet og giver Kongen det Raad, at give *Kristiern Pedersen*, den navnkundige Skribent, som da opholdt sig hos Kongen, en Præstekjole og paalægge ham at opføre sig som en Præst og holde Messe (med Katholikerne); ellers vilde man forarges derover. Lige saa bekymret var *Godskalk Eriksen* i denne Henseende; d. 12. April skriver han blandt andet til Kongen: „Jeg beder for Guds Skyld, Eders kgl. Majestæt vil mod denne Paaske gudelig og kristelig skikke sig imod den al-sommægtigste Gud og det værdige Sakramente; da haabes mig, Eders kgl. Majestæts Sag skal vel fange en god Ende“. Svaret fra Regentinden, der var givet samme Dag, lød nemlig paa, at hun vilde anbefale Kongens Sag hos Kejseren og sende et Sendebud til denne, der skulde understøtte det Sendebud, Kongen selv afsendte. Hun vil først se, hvorledes Kongen holder sine Artikler, tilføjer Johan Veze; Kongen maa derfor endelig se til, at han ikke giver Aarsag til, at man ikke vil hjælpe ham; Regentinden vil ogsaa sende ham en katholsk Hofmester, som Kongen endelig maa tage godt imod.²⁾

Kongen skulde saaledes sættes under Opsigt! *Godskalk Eriksen*, der kjendte saa godt til Hoffets Udflugter, saa Sagerne endnu mere mørkt. „Eders Naade har vel hørt og forstaaet“, skriver han d. 24. April 1530, „at dette Hof ingen Hjælp eller Bistand gjør Eders kgl. Majestæt, uden at de vide først kejser-

¹⁾ Allens Breve I, 573 og følgende Breve.

²⁾ Allens Breve I, 582; 585; Dipl. Norv. X, 642.

lige Majestæts Vilje og Befaling; om disse end vare Eders kgl. Majestæt velvillige, saa vilde dog ingen paa saadant slet Budskab og uden anden Forsikring have Bekostning med Skib og Folk; de lade dem ikke saa lettelig føre i Dansen her“. Fra Ærkebiskoppen i Norge er der kommet Bud, fortsætter han, at man er rede, naar Kongen blot vil vise sig i Landet med 5000 Mand¹).

Johan Veze var strax sendt til Kejseren, og kort efter afrejste Kongen selv²), hvorpaa han i Juni Maaned havde sine bekyndte Sammenkomster med Kejseren i Insbruck og Augsburg, maatte afsværge Lutherdommen og atter lade sig optage i den katholske Kirke. Til Gjengjæld gav Kejseren ham Anvisning paa Udbetalingen af 24,000 Gylden, som endnu stode tilbage af Kongens Medgift. Allerede d. 24. Juni var Kongen atter i Nederlandene. Gjennem *Godskalk Eriksen* søgte han at opnaa en personlig Sammenkomst med Fru Margrete, hvilket dog mislykkedes paa Grund af hendes Sygdom. Den nederlandske Regering søgte Udflugter med Hensyn til Udbetalingen af Summen paa Grund af Pengemangel. *Godskalk Eriksen* havde derfor mange Bryderier med disse og lignende Sager, hvorom han underrettede Kongen i flere Breve³).

Imidlertid sluttede *Godskalk Eriksen* i Forening med Hans Mikkelsen d. 10. Januar 1531 i Lier paa Kongens Vegne en Overenskomst med en skotsk Adelsmand, Vilhelm af Glencairn, om Udrustning af 5 Skibe, der skulde bruges i Norge⁴). Selv var Kong Kristiern i travl Virksomhed andensteds for at træffe Forberedelser til Toget. Fru Margrete var imidlertid død, og hvor stødende det end var, indtraf Kongen ikke engang til Begravelsen, der havde til Følge, at Kejser Karl V og hans Bro-

¹) Allens Br. I, 588.

²) Jævnf. Hans Mikkelsens Brev fra Antwerpen d. 20. Maj 1530 (Allens Br. I, 595).

³) Godsk. Eriksen til Kr. II, Mecheln 28. Juni og 7. Juli 1530 (Münchener Saml., Kristiania, Nr. 3681 og 3655). — Allens Br. I, 605 (Godsk. Eriksen til Kr. II, 21. Aug. 1530).

⁴) Dipl. Norv. VIII, Nr. 640.

der, Kong Ferdinand af Ungarn, personlig kom til Nederlandene¹). *Godskalk Eriksen* kom saaledes personlig til at forhandle med Kejseren og dennes Omgivelser, navnlig med Kejsereus Søster, Enkedronning *Maria* af Ungarn, der kort efter blev Statholderinde i Nederlandene og som for øvrigt synes at have været Kongen mere gunstig stemt end den afdøde Regentinde. Kejsereus opholdt sig i Regelen i *Bryssel*, og hertil begav ogsaa *Godskalk Eriksen* sig hyppigt. Allerede i Januar havde han paa Kongens Vegne indtrængende Forhandlinger med Kejsereus om Hjælp med Penge, som Kejsereus havde lovet, og om kejserlige Breve til alle Fyrster om at være Kongen behjælpelig og tillade, at Kongens Tropper drog igjennem deres Lande, med mere, som *Godskalk Eriksen* selv kunde „forbedre“ (tilføje); tillige maatte han gjerne sige, at dersom Kongen ikke kunde komme sine Venner til Hjælp inden Paaske, da vare de fordærvede og maatte komme om Liv og Gods tilmed²). Senere havde *Godskalk Eriksen* i Mecheln Underhandlinger med Biskoppen af Bremen i Kongens Anliggende³). D. 8. Juni skriver han derpaa til Kongen, vistnok fra *Bryssel*, at han har talt med Dronning *Maria*, der har lovet at gjøre alt, hvad hun formaar, for at fremme Kongens Sag; han har ligeledes talt til Kejsereus personlig om Kongens Pension; men denne havde svaret, at Kongen maatte have Taalmodighed, han troede nok, der vilde blive Raad til at betale den, derimod kunde han ingen Fortrøstning give Kongen angaaende de *norske Sager*, han maatte først afvente, hvad Udfald den Mægling fik, han havde forsøgt ved et Gesandtskab til *Lybeck*. Endnu d. 27. Juni og d. 5. Juli skriver Mester *Godskalk* til *Kristiern II* om disse Sager⁴); *men hermed ophører hans endnu opbevarede Brevvevling med Kongen*. Denne kom ogsaa personlig til *Bryssel* omtrent midt i Juli; men i det mindste fra Slutningen af August begav han sig til de Tropper, han imidlertid havde samlet.

¹) Godsk. Eriksen til Kr. II, Mecheln d. 13. Januar 1531 (Rigsarkivet, Saml. Kr. II, 55, 3).

²) Rigsark., Kr. II, Nr. 55, 1.

³) Smsts. Nr. 55, 2, Godsk. Er. til Kr. II, 28. Máj 1531 (velbevaret Segl).

⁴) Sammesteds Nr. 55, 5, 7, 8.

Hofholdningen i Lier opløstes. Den 5. August skrev Godskalk Eriksen, formodentlig fra Mecheln, til Kongens Kammersevend, Thomas Holste: „Ingen flere komme med til Bryssel, end som fremdeles skulle blive i Tjenesten“¹⁾.

Medens Kongen d. 26. Oktober afsejlede fra Medemblik i Frisland for at gaa sin Skæbne imøde, efterlodes *Mester Godskalk* hos Prins Hans i Bryssel. En dansk Lærd, Jakob Jespersen fra Aarhus, der paa denne Tid var i Huset hos Dronning Marias Sekretær, den senere Ærkebiskop i Gran og Statholder i Ungarn, *Nikolaus Olahus*, som dennes Lærer i Græsk og Forelæser, omtaler i et Brev fra Bryssel d. 19. Nov. 1531 til den berømte Erasmus Rotterdam Kongens Afrejse d. 26. Oktober og tilføjer derpaa, at Kongens Kansler, Mester Godskalk, nu forelæser for dennes Søn Erasmus Rotterdams Apophthegmata (Tankeprog)²⁾. Da Kejseren derpaa i Februar 1532 tog den unge Prins med sig til *Regensburg*, fulgte Godskalk Eriksen med. Kristiern II synes desuden at have overdraget ham Varetagelsen af sine Interesser ved Kejsershoffet. Da Kongen i Foraaret 1532 sendte sin tro Mand, Jørgen Hansen (Skriver), tidligere hans Lensmand i Bergen, til Regensburg, blandt andet med det Brev, hvorved det norske Rigsraad havde hyldet Prins Hans til Faderens Efterfølger i Norge, overlod Jørgen Hansen Sagerens videre Forhandling til Mester *Godskalk*, da han selv ikke havde kunnet faa Kejseren i Tale paa Grund af dennes Sygdom³⁾.

Imidlertid døde den unge Prins Hans efter 8 Dages Sygdom d. 11. August 1532 i Regensburg, Dagen efter, at hans Fader var bleven ført som Fange til Sønderborg. Alt Haab syntes saaledes udslukt. *Godskalk Eriksen* traadte nu i *Kejser Karls Tjeneste* og blev dennes *Raad*. Dermed begyndte et nyt og in-

¹⁾ Sick, Bidrag til Kristiern II's Hist. under Landflygtigheden, S. 42 Anm. 1.

²⁾ Burcheri specilegia autographorum illustrantium rationem, qvæ intercessit Er. Roterodamo cum aulis etc., Lipziæ 1802, Spec. XI; jævnf. Allens Br. I, 591 og Hist. Tidsskr. 5. R. IV, 306 ff.

³⁾ Brev, dat. Amsterdam 19. Juni 1532 fra Dierck Ghoeritzsoon van Hartoghenboss til Kr. II (Saml. Kr. II, 59, 3, Rigsark.; jævnf. Huitfeldts vildledende Efterretning S. 1380—81 og om *Tiden* mit Skrift: Krist. II i Norge og hans Fængsling, S. 90—97).

genlunde det mindst vigtige Afsnit af hans Liv; thi han sendtes nu snart et, snart et andet Sted hen i vigtige diplomatiske Ærinder, dels alene, dels sammen med andre kejserlige Raader. Blandt de Mænd, han paa denne Tid især stod i Forhold til, var den tidligere omtalte Vicekansler hos Kristiern II, *Cornelius Scepper*¹⁾, og den fordrevne Ærkebiskop fra Lund, *Johan Veze*, der ligesom Cornelius Scepper og Godskalk Eriksen brugtes meget af Kejseren til diplomatiske Sendelser; disse Mænd vare dennes vigtigste Raadgivere i alle Sager, der angik Danmark og Norden. Desuden bevaredes stadig Mester Godskalks gode Forhold til den tidligere omtalte *Nikolaus Olahus*, der som Dronning Marias Stats-

¹⁾ *Cornelius Dupplicius Scepperus* (Corneille Double de Schepper), der omtales saa hyppigt i det følgende, var en flamsk Adelsmand, født i Nieuport i Flandern o. 1502; Faderen var senere Borgmester i Dünkercken. Han studerede ved Universiteterne i Paris og Løwen, udmærkede sig tidlig ved sine historiske og astronomiske Kundskaber, sin store Sprogkundskab og som Forfatter især ved sin flydende Latin baade i bunden og ubunden Stil, hvorved han vandt Humanismens Fader, Erasmus Rotterdams Venskab. O. 21 Aar gl. traadte han 1523 i Kristiern II's Tjeneste som „Vicekansler“ og forfattede Kongens Forsvarskrifter mod Frederik I og Lybeck; brugtes derpaa af Kongen, mod hvis Sag han stedsse viste en sand ridderlig Troskab, i fortrolige Sendelser til Kejseren og andre. Cornelius Scepper var tilstede ved Dronning Elisabeths Dødsleje i Januar 1526 og forfattede senere Indskriften paa hendes Gravmæle; men da Kongen paa denne Tid af Pengemangel maatte afskedige flere af sine Mænd, sendtes Scepper af Regentinde Margrete til Kejseren, der kort efter tog ham i sin Tjeneste som Raad og Sekretær, og fra nu af benyttedes den unge, dygtige, fremadstræbende og snilde Humanist til en uafbrudt Række af diplomatiske Sendelser til mange forskellige europæiske Hoffer, ogsaa i Aarene 1533 og 34 til to vanskelige Sendelser til Sultan Soliman i Konstantinopel, eller fulgte med Kejseren paa dennes vigtigste Rejser, f. Ex. 1530 til Augsburg, hvor han forhandlede med Melanchthon. I sin Stilling som kejserlig Raad tog han sig uafbrudt af Kristiern II's Sager, hvorfor denne ogsaa i Aaret 1528 gav ham arveligt Lensbrev paa Jempletland, en Besiddelse, som Scepper selvfølgelig aldrig kom i Besiddelse af, og 1530 prydede han ham efter Ønske med Elefantordenens Ridderkjæde, en paa hin Tid sjælden Udmærkelse. Hvorledes han ogsaa efter Kongens Tilfangetagelse uafbrudt virkede i hans Interesse, vil fremgaa af det følgende. Senere blev han Medlem af den nederlandske Regering, stod i livlig Brevvexling med flere af Tidens berømteste Humanister og Statsmænd og døde æret og anset i Antwerpen d. 28. Marts 1555, lidt over 52 Aar gl. (Jævnfør: Saint-Genois et Yssel de Schepper, *Missions diplomatiques de Corneille Duplicius de Schepper, dit Scepperus, Bruxelles 1856*).

sekretær i disse Aar endnu opholdt sig i Nederlandene, og til *Johannes Dantiscus*, Biskop af Kulm, der havde været polsk Gesandt hos Kejseren og ogsaa tidligere havde staaet i Forhold til Kristiern II. Mellem disse Mænd førtes der en fortrolig Brevvexling, hvori „vor Ven Godskalk (*Godscalculus noster*)“ ofte omtales, ligesom han ogsaa oftere af dem benævnes „*Saxo Carolus noster*“, en latinsk Oversættelse af „der *Sassenkerle*“ (Sachserkarlen), hvormed de spøgefuldt benævned ham som „Holstener“; selv underskriver han sig ogsaa en Gang i en Tilføjelse til et Brev fra Cornelius Scepper til Joh. Dantiscus: „Eders Højheds hengivneste Tjener *Sassenkerle Godtscalculus*“¹⁾. „Holsten“ og „Slesvig“ gik jo for den Tids saa vel som for en langt senere Tids Bevidsthed ud i ét. De benævne ham ligefrem Tysker (Germanicus), skjønt han var en god dansk Slesviger, hvis Breve til Kristiern II og andre danske Mænd ere skrevne i et godt dansk Sprog.

Kejseren havde om Efteraaret 1532 begivet sig til Italien, og Mester Godskalk synes at have ledsaget ham hertil; rigtignok skriver Cornelius Scepper d. 25. Januar 1533 fra Wien til Johannes Dantiscus: „Fra Flandern har jeg ikke længe faaet Brev. Vor Godskalk skal følge Kejseren til Spanien“²⁾; men af et senere Brev (12. Marts) ser man dog, at Scepper har overdraget til Mester Godskalk at foredrage Dronningen af Polens Sager (*Serenissimæ reginæ vestræ negotia*) for Kejseren; dog havde Dronningen i et Brev forespurgt, om det ikke var bedre, at hun selv skikkede et Sendebud til Kejseren, fordi Godskalk efter hendes Mening ikke var i synderlig Gunst hos denne; men hertil bemærker Scepper, at han ikke kan forstaa, hvem der har indgivet hende den Mening; thi baade har Mester Godskalk vist sig omhyggelig i Udførelsen af sine Hverv og staaer i Gunst baade hos Kejseren og Stormændene, i en højere Grad, end enhver anden, hun vilde sende, ene med Undtagelse af Dantiscus selv. Desuden omtales i Brevet Efterretninger om Kejseren, som Mester Godskalk havde tilskrevet ham³⁾. Netop paa denne Tid blev Godskalk Eriksen imid-

¹⁾ Westphalen, Monumenta inedita, III, 443 (Breve fra Scepper til Dantiscus).

²⁾ Westphalen, Mon. III, 424.

³⁾ Westphalen III, 425 ff.; jævnf. Brev af 27. Marts, S. 429.

lertid af Kejseren sendt til *Bajern*, hvor der holdtes et Møde af flere tyske Fyrster, der ligesom Kurfyrsten af Sachsen ikke vilde anerkjende Kong Ferdinands Valg til romersk-tysk Konge. D. 28. Marts havde han i den Anledning Audiens hos de bajerske Fyrster i *Ingolstadt*. Der blev nok givet et Løfte om, at Fyrsterne vilde opgive deres Modstand, men Sagen trak i Langdrag; først i Midten af April fik Mester Godskalk i Ingolstadt et Svar fra en Del tyske Fyrster, der inidlertid vare forsamlede i Nürnberg; men dette tilfredsstillede ham ikke. Han vilde da begive sig tilbage til Italien; men da han omtrent var naaet hertil, erfarede han, at Kejseren allerede var rejst til Spanien, hvorfor han tog tilbage til *Wien* for derfra at holde Øje med de i Bajern endnu forsamlede Fyrster. Efter Kong Ferdinands Ordre tog han derpaa d. 27. April til *München* og underhandlede endnu i Maj med Fyrsterne eller deres Sendebud¹⁾.

Efter at have fuldendt dette Hverv har Mester Godskalk formodentlig begivet sig paa den lange Rejse til Kejseren, der nu var i *Spanien*, og har opholdt sig her den øvrige Del af Aaret 1533. Som sædvanlig nævnes han i Breve fra de forskellige Midtpunkter for den vidtstrakte habsburgske Rigsstyrelse. Fra Wien sender saaledes Joh. Veze d. 3. Juli og 4. August Breve til Kardinal Granvella om de danske Forhold, og man kan heraf se, at Godskalk Eriksen da var hos Kejseren. Fra Prag afsendte Johan Veze atter d. 9. December en lang Fremstilling af Forholdene i Danmark under den kongeløse Tid efter Frederik I's Død; Godskalk eller en anden „Tysker“ kan med Lethed, tilføjer han, oversætte den paa Latin (formodentlig til Brug for Kejser Karl selv, der ikke forstod Tysk, eller for Granvella²⁾). Fra Bryssel meddeler Nikolaus Olahus Johan Veze (28. Decbr.), at han har overleveret Dronningen Brevene fra Kong Ferdinand og Johan Veze angaaende dennes og Godskalks Sager³⁾, og fra

¹⁾ Godskalk Eriksens Beretninger til Kejseren, Lanz, Statspapieren Kaiser Karl V. S. 110—17.

²⁾ Altneyer: Relations des Pays-Bas avec le Nord, S. 505. Kalkar, Aktstykker til Danm. Hist. i Reformationstiden, S. 73; 76.

³⁾ Monumenta Hungariæ historica: Diplomatica XXV, 437.

Prag skriver Cornelius Scepper d. 13. Februar 1534 til Johannes Dantiscus, at han selv nylig er kommen fra Spanien, hvor han har overdraget Sagernes videre Førelse til *Kejserens Raud*, Godskalk Eriksen¹⁾. Ja Granvella havde, efter hvad Godskalk Eriksen beretter til Johan Veze, endogsaa udvirket hos Kejseren, at denne havde tilskrevet Dronning Maria om ikke at ratificere Gentertraktaten af 1533 med Danmark, uden at der i Traktaten blev taget Hensyn til Johan Vezes og Godskalk Eriksens *Gjenindsættelse i deres gejstlige Embeder i Danmark*, et Ønske, der dog ikke synes at være blevet opfyldt²⁾.

I Foraaret 1534 blev Godskalk Eriksen derpaa sendt til *Irland*, hvor der paatænkte en Opstand mod Henrik VIII af England, og herfra til Kong Jakob V af *Skotland*, hvor Godskalk Eriksen var godt kjendt med Forholdene fra tidligere Tider. Jakob V ønskede nemlig paa denne Tid at ægte Kristiern II's Datter Dorothea; men da Kejseren netop kort før havde bestemt hende for Pfalzgreve Frederik, skulde Godskalk Eriksen bringe andre Prinsesser i Forslag. Sent paa Efteraaret var han endnu ikke vendt tilbage til Spanien, hvorfor Kejseren i en Instruktion, udstedt i Madrid d. 12. November for Cornelius Scepper, der da sendtes paa en større diplomatisk Rejse til Frankrig, Flandern og Tyskland, udtaler sin Frygt for, at der muligvis kunde være tilstødt Godskalk Eriksen et Uheld paa Vejen³⁾.

Man hører nu intet til Godskalk Eriksen, før man 8. Decbr. træffer ham i *Bryssel*, hvorfra han skrev til sin gamle Bekjendt, Grev Kristoffer af Oldenburg, om at hjælpe sig til at faa Erstatning for sine i Slesvig tabte Besiddelser, hvad enten derved menes hans Andel i Koxbøl eller, hvad der er rimeligere, hans tidligere gejstlige Stilling i Højer⁴⁾. — Grevefejden var jo nemlig imidlertid udbrudt, og dette skulde atter give Anledning til, at

¹⁾ Westphalen, Mon. ined. III, 433.

²⁾ Kalkar, Aktst. S. 81; jfr. Aktstykker til Grevefejden I, 10.

³⁾ Papiers d'etats du Cardinal Granvella II, 129—30; 242; jævnf. Lanz, Correspondenz Kaiser Karl V, II, 99 og Allens Breve og Aktstykk. S. 591 ff.

⁴⁾ Kalkar, Aktstykker, S. 122 (kun Uddrag).

betydelige Hverv bleve betroede til Godskalk Eriksen, der var den af alle Kejsereens Raader, der var bedst kjendt med Forhold og Personer i Norden og fra sin Færd under Udlændigheden tillige med en Mængde udenlandske Personligheder, der nu fik at gjøre med Nordens Anliggender.

Imidlertid var Kristiern II's Datter Dorothea i Aaret 1535 bleven gift med Pfalzgreve Frederik. Dette gav Kejsereen Anledning til, med større Kraft end tidligere at gribe ind i Nordens Anliggender, hvorfor der fra Nederlandene skulde afgaa en Sendefærd til Hansestæderne, som da holdt et Møde i Lyneburg, dels for at søge at mægle Fred i Norden, hvilket var af saa stor Betydning for Nederlandenes Handel, dels for at virke i Pfalzgrevens Interesser og faa ham paa sin Hustrus Vegne anerkjendt som arveberettiget til de nordiske Kroner. I Spidsen for Sendefærden sattes Grev *Vilhelm af Rennenberg* og ved hans Side de egentlige Underhandlere, den Kristiern II's Slægt saa hengivne fine og dygtige Humanist *Cornelius Scepper* og saa *Godskalk Eriksen*. En anden Udsending, der allerede før Kristiern II's Landflygtighed havde været i Dronning Elisabeths Tjeneste, og som stadig virkede i Kongens og hans Slægts Interesse, Ridderen *Antonius v. Metz*, sendtes i Forvejen til Lybeck for at anmelde Sendefærden og berede Vejen for den. Øjeblikket syntes ogsaa heldigt valgt, da Staden netop kort før havde bøjet sig for kejserlige Mandaters Forlangende, styrtet Wullenwever og hans yderliggaaende demokratisk-lutherske Parti og gjenindsat det ældre katolsksindede Parti med Borgmester Klavs Brømse i Spidsen, en Efterretning, der bragte *Johan Veze*, som fra Wien af fulgte Sagen med stor Interesse og som havde stor Del i Gesandtskabets Afsendelse, saa stor Glæde, at han i et Brev til en Ven udbryder: Det har i Sandhed glædet mit Sind lige saa meget, som om jeg selv var bleven gjenindsat i Lunde Kirke¹⁾.

¹⁾ . . . quod in veritate non secus animam meam recreavit, ac si ego in Lundensem ecclesiam fuissem restitutus, Joh. Veze til Johan Kuntzen, Domherre i Schwerin, dat. Wien 27. Septbr. og 6. Okt. (Rigsark., Gottorpske Fællesarkiv XIII, 23 d.; jævnf. Allens Saml., kgl. Bibl., 53, i, 1, 125 ff).

Greven af Rennenberg og Antonius v. Metz indtraf tidligere end Scepper og Godskalk Eriksen til Lyneburg, hvilket maaske har sin Grund i, at Godskalk Eriksen („*Saxo Carolus noster*“) var bleven angreben af „sin gamle Sygdom“. Herom underretter Cornelius Scepper i et Brev fra Brygge af 16. September sin Ven Johannes Dantiscus, og at han nu begynder at komme sig¹⁾, og Johan Veze beklager i et Brev fra Wien af 6. Oktober til „sin broderlige Ven“ Godskalk Eriksen i høj Grad, at denne paa Grund af sin Sygdom maaske ikke kunde deltage i Sendefærden, thi just nu kunde hans Nærværelse have de bedste Frugter; han maa derfor endelig, hvis han bliver rask, følge med Greven af Rennenberg og Cornelius Scepper, ligesom han ogsaa takker ham, fordi han har givet ham Underretning om de danske Forhold, og beder ham vedblive dermed²⁾. Scepper begav sig imidlertid paa Rejsen omtrent d. 29. September; han sejlede fra Sluys til Dortrecht i Holland, hvor han traf Mester Godskalk, der endnu var svag. Over Amsterdam kom de til en lille By i Frisland, hvor de imidlertid længe bleve opholdte af Storme. Over Embden, hvor de bleve godt modtagne af de der herskende Grever Enno og Hans, gamle Bekjendte fra Kristiern II's Dage, og Bremen ankom de endelig til Søs til Lyneburg d. 16. Oktober. Forsamlingen var imidlertid begyndt allerede d. 12. De traf nu her sammen med Rennenberg og Antonius v. Metz samt Udsendinge fra Kong Ferdinand og fortsatte Underhandlingerne, dog uden stort Resultat. Lybeck vilde endnu ikke udtale sig, og de øvrige Hansestæder vilde intet afgjøre, men henviste Sagen til et stort Fredsmøde, der under tyske Fyrsters Mægling inden 14 Dage skulde samles i Hamborg. Med stor Forbitrelse erklærede Udsendingene, at derom maatte de først referere med deres Regering; thi de saa nok, hvad alt dette sigtede til; Kejserens Vrede vilde ikke udeblive³⁾.

¹⁾ Westphalen, Monumenta ined. III, 437 ff.

²⁾ 1535, 6. Oktob., Wien, Jo. Lundensis Domino Gotscalco Erico . . . Caesariae . . . Majestatis consiliario, amico meo tanquam fratri observandissimo, Gott. Fællesark. XIII, 23 c. — Samme Dag, Joh. Veze til Corn. Scepper omtr. af lign. Indhold (smsts. 23 e.).

³⁾ 1535, 7. Oktober, Wien, Kong *Ferdinand* til „nostre tres chier et bien

Cornelius Scepper og Godskalk Eriksen begave sig derpaa d. 29. Oktober paa Tilbagevejen til Nederlandene. De opholdt sig i nogen Tid i *Mynster* i Vestfalen, hvor Gjendøernes vilde Udskjelser netop vare dæmpede. De saa den fangne Johan af Lejden og flere af hans Medskyldige, som de besøgte i Fængslet og søgte at omvende, men forgjæves. Med levende Farver skildrer Corn. Scepper dette Møde og de Pinsler, der vare udtænkte mod Gjendøerne, i et Brev til Joh. Danticus, skrevet i *Bryssel* d. 6. December. De vare da velbeholdne komne tilbage. Cornelius Scepper vilde tilbringe Vinteren ved Hoffet i Bryssel, hvor han var bleven fast Medlem af Regeringen med Titel af „Maitre des requêtes“, med mindre han skulde til Neapel, hvor Kejseren opholdt sig; Godskalk Eriksen vilde formodentlig begive sig til Kejseren, skriver Corn. Scepper i et tidligere Brev¹⁾.

Hamborgerforsamlingen havde imidlertid ført til, at Lybeck sluttede Fred med Kristian III (Februar 1536) med Opgivelse at

aime conseiller ordinaire Messire *Cornille Scepperus*, aussi conseiller de l'empereur“ (Gott. Fællesark XIII, 23, g.). — 23. Oktob. og 1. Nov., Amsterdam, Breve fra *Poppius Occo* (Bankier, der havde staaet i nøje Forhold til Kr. II) til *Vilhelm, Greve af Rennenberg*; fortrolig Brevvexling om Forholdene i Norden. Udsigt til Fred o. s. v. *Antonius v. Metz* var „igaa“ rejst gjennem Amsterdam til Regentinden, Hilsen til Scepper og Godsk. Eriksen (sammesteds 23 r og s). — 24. Oktbr., Gand. Dronning *Maria* til *Rennenberg* og *Antonius de Metz* „ambassadeurs de l'empereur à la journée de Lünenburg;“ det forundrer hende, at *Corn. Scepper* og *Godsk. Eriksen* ikke vare komne til Lyneburg endnu d. 11.; thi i Brev af 29. Septbr. havde de lovet at rejse straks; samme Dag *Nik. Olahus* til *Scepper* med Hilsen til Godskalk Eriksen (sammests. 23, m.). — 27. Oktbr., Lyneburg, *Corn. Scepper* til *Joh. Danticus*, Beskrivelse af Rejsen m. m.; Efterskrift af Godsk. Eriksen: V. Rev. D. detissimus Inservitor *Sassenkerle Gottscalcus* (Westphalen, Mmon. ined. III, 440—43). — 28. Oktbr., Lyneburg, Brev fra Corn. Scepper og *Gotscalcus Erixi* (til Bispem af Premisl?) om Lyneburger-Mødet; de afrejser i Morgen (Königsbergske Afskr. i Rigsark.). — Jævnfør om Lyneburger-Mødet. *Rennenberg*, *Corn. Scepper* og *Godskalk Eriksen* desuden Aktstykker til Grevefejden II, 179 og fornemmelig *Waitz*, Lübeck unter Jürgen Wullenwever, III, 127 ff. og 450 ff. — Jævnfr.: G. A. *Yssel de Schepper* (en Descendent af Cornelius Sceppers Broder): Lotgevallen van Christiern II en Isabella van Oostenrijk, Zwolle 1870. S. 326 (følger dog væsentlig *Waitz* og Westphalen. Mon. ined. III).

¹⁾ Scepper til Joh. Dant, 6. Dec. 1535, Bryssel (Westphalen Mon. ined. III, 445 ff.). — Saint-Genois et G. A. Yssel de Schepper, Missions diplomatiques de Corneille de Schepper, dit Scepperus. Bruxelles 1856, S. 67.

de belejrede Stæder Kjøbenhavn og Malmø. Johan Veze havde imidlertid i Neapel, hvortil Kejseren var vendt tilbage fra sit Tog til Tunis, faaet denne til at tage sig med større Iver af Pfalzgrevens Sag. Rustninger paatænkte i Nederlandene for at undsætte de belejrede, der ivrig søgte Hjælp hos Hoffet i Bryssel; Cornelius Scepper sendtes til Hejdelberg og Insbruck for at bevæge Pfalzgreven til personlig at begive sig til Nederlandene, medens et stort kejserligt Gesandtskab under Greverne af Montfort og Rennenberg samt *Godskalk Eriksen* afsendtes til de protestantsindede tyske Fyrster for at tilkjendegive dem Kejserens Vilie og bevæge dem til at opgive den holstenske Kristian III's Sag. D. 6. Marts vare de i *Kassel* hos Landgreve Filip af Hessen, d. 18. Marts i *Eilenburg* hos Kurfyrsten af Sachsen, d. 29. Marts i *Celle* hos Hertugerne af Lyneburg. De udrettede dog intet; de evangeliske Fyrster frygtede selvfølgelig allermost en katholsk Vasal paa Danmarks og Norges og maaske ogsaa paa Sveriges Trone¹⁾.

Den 3. April var det kejserslige Gesandtskab i *Hamborg* og sendte herfra i Kejserens Navn en Opfordring til Hertug Kristian om at trække sine Tropper ud af Danmark og tilkjendegav tillige, at hvis han personlig eller ved sine Raader vilde underhandle videre med dem, vare de ikke utilbøjelige til en saadan Forhandling i Lybeck eller Hamborg eller paa et andet belejligt Sted²⁾. Brevet var af en saadan Beskaffenhed, at det ikke var langt fra en Krigserklæring. Samtidig skreve de et Brev til Hertug Kristians Raader i Holsten om at befordre Brevet til Hertugen, og da de skulde rejse til flere Steder efter Kejserens Befaling, bade de om, at et Lejde til at rejse gennem Hertugens Lande med det snarreste maatte sendes dem til Hamborg³⁾. Da Hertug Kristian selv var i Danmark, men havde efterladt Raaderne i Hertugdømmerne

¹⁾ Waitz, Lübeck u. Jürg. Wullenwever III, 262 ff.; jævnf. Pal. Müller, Grevens Fejde II, 309 ff.

²⁾ Aktstykker til Grevefejdens Hist. I, 530 ff.

³⁾ Afskrift efter tyske Kancellis Arkiv i Klevenf. Saaml. i Rigsarkivet. Dette Brev har haft ikke ringe Betydning i *genealogisk* Henseende, da Godsk. Eriksens Segl findes herunder, hvorved Klevenfelts Opmærksomhed henledtes paa, at ikke blot han, men hele Koxbøl-Linien vare *Rosenkrantz*.

Fuldmagt til at afgjøre alle slige Sager, svarede disse fra Gottorp d. 30. April, at et Par Raader med tilbørlig Fuldmagt den følgende Fredag skulde møde i Hamborg til nærmere Forhandling¹⁾. Her traf de imidlertid ikke de kejserlige Raader, som netop samme Dag (10. April) fra *Lynenburg* sendte Breve til Grev Kristoffer og de belejrede i Kjøbenhavn, hvori de opfordrede dem til at holde kraftigt ud: i Hamborg havde Kommissærerne faaet Brev fra Regentinden i Nederlandene, Dronning Marie, i denne Anledning: Rustningerne dreves nu med Kraft i Nederlandene²⁾.

Ogsaa til Hertug Henrik af Meklenborg begave Sendebudene sig, og herfra rejste de til *Lybeck* for at bevæge denne Stad til ikke helt og holdent at slaa Haanden af Kjøbenhavn og Malmø. I denne By traf endelig Hertug Kristians Raader dem, deriblandt Kansler Utenhof og Peder Svave. De overleverede en lang, paa Latin affattet Skrivelse fra Hertug Kristian til Kejseren, hvori han gik ind paa hele sin Faders og sit eget Forhold til Kristiern II. At han skulde gaa ind paa at rømme Kongeriget Danmark, netop som han var i Færd med at indtage Kjøbenhavn, var naturligvis ikke til at vente. De kejserlige Kommissærer erklærede imidlertid, at de ikke turde forelægge Kejseren et saadant Svar, og nægtede at modtage det, hvorpaa de afrejste, og saaledes vare alle Forhandlinger afbrudte³⁾.

De kejserlige Kommissærer havde imidlertid staaet i livlig Forbindelse med Udsendinge fra Kjøbenhavn, der endnu ikke var helt afspærret fra Søiden. Hertug Albrecht havde saaledes udsendt sin Sekretær (maaske *Godskalk Eriksens* gamle Bekjendt *Kristiern Vinter*, Kristiern 2dens tro Mand, der nu var Sekretær hos Hertug Albrecht) og *Benedikt von der Wisch*, en holstensk Adelsmand, der havde fulgt Kristiern II i Landflygtigheden og ligeledes nu var i Hertugens Tjeneste; Grev Kristoffer havde

¹⁾ Aktstykker til Gr. F. I, 539.

²⁾ Aktstykker til Gr. F. I, 535; 537. — Altmeyer, Relations des Pays-Bas avec le Nord S. 534 ff.; jævnf. Waitz anf. Skr. S. 265.

³⁾ De holstenske Raaders Svar i Hertug Kristians Navn (det latinske Brev), se Cragii Annales S. 130 og Waitz, anf. Skr. III, 265 ff. med Anm. 65 S. 537 ff.

sendt to fra Kristiern II's og Søren Norbys Tid meget bekendte Krigere, *Mikkel Blik* og *Otte Stigsen (Ulfeld)* tilligemed 2 andre Udsendinge. Disse traf i Wismar sammen med *Ambrosius Bogbinder*, der netop var paa Tilbagevejen fra Nederlandene. Efter Dronning Maries Begjæring ilede Otte Stigsen og Mikkel Blik strax til Nederlandene for at være paa Raad med ved den store Flaades Udrustning, som nu var i fuld Gang: de øvrige afrejste til Kommissærerne for at pleie Raad med dem og har formodentlig truffet dem i Lyneburg eller Lybeck ¹⁾.

Imidlertid havde *Cornelius Scepper* af Regeringen i Nederlandene faaet det Hverv at sørge for Flaadens Proviaivering. 30 Orlogsskibe var man i Færd med at udruste; Admiralen i Flandern, *Maximilian af Burgund*, Herre af *Bevern*, var udset til Øverstbefalende; *Cornelius Scepper* og *Godskalk Eriksen* skulde følge med som kejserlige Kommissærer ²⁾. 3—4000 Mand vare besteaet til at gaa om Bord. For anden Gang var Godskalk Eriksen saaledes udset til fra Nederlandene af at skulle forestaa et større Tog til Bedste for Kristiern II og hans Slægt, og denne Gang syntes det at skulle blive til Virkelighed, skjønt Udrustningen trak noget i Langdrag paa Grund af temlig stor Uvilje mod Toget hos flere indflydelsesrige Personer i Nederlandene. Men da tog Kristian III, efter Sigende ifølge Johan Rantzaus Raad, pludselig Landsknægtøverstsen Meinhardt v. Ham og hans Tropper i sin Tjeneste og lod ham gjøre et Indfald i Groningen og Frisland. Man maatte nu anvende de samlede Tropper mod ham; vel blev han indesluttet i Dam, men det hele trak i Langdrag. Først d. 10. August maatte Meinhardt v. Ham overgive sig, men imidlertid var Kjøbenhavn falden d. 29. Juli; alt Haab var ude. Flaaden laa imidlertid fuldt færdig i Veere i Zeeland. Den kom afsted, lader det til, men — for at krydse i de engelske Farvande. I al Fald skriver Nikolaus Olahus fra

¹⁾ Ambrosius Bogbinder til Hert. Albrecht, Wismar, 7. Apr. 1536 (Aktstykker til Gr. F. I, 534).

²⁾ Altmeyer, Relations des Pays-Bas avec le Nord S. 567; jævnf. Saint Genoit et Yssel de Schepper, anf. Skrift S. 68; Yssel de Schepper, Lotgevallen van Kristiern II, S. 334 ff.

Bryssel d. 16. September til en kejserlig Raad, Dr. Frans Craneveld, en Mand, der ogsaa oftere i disse Brevvexlinger omtales i Forbindelse med Godskalk Eriksen, at der er udrustet en Flaade, der under Greven af Beverns Anførsel skal sejle i de engelske Farvande; som Kommissærer ere „vore Venner“ (*nostri*) *Cornelius* og *Godskalk* medgivne; de rejste herfra i Forgaars til Zeeland¹⁾. En ny Krig mellem Kejseren og Frankrig var desuden den Gang ved at udbryde.

Med Aaret 1537 indtraadte større Ro i de nordiske Forhold. Ogsaa Norge havde maattet underkaste sig Kristian III.'s Herredømme, og med Nederlandene sluttedes i Bryssel en treaarig Stilstand. Under disse Forhold hører man i den følgende Tid mindre til Mester *Godskalk Eriksen*. Dette beror dog næppe paa, at han ikke har været i uafbrudt Virksomhed; tværtimod kan man spore hans travle Færd lige til hans Dødsdag; men mange Efterretninger om ham skjule sig vistnok endnu i de store udenlandske Bogsamlinger eller Arkiver; thi man kan jo vente at træffe Oplysninger om denne Mand næsten i alle betydeligere evropæiske Arkiver. I Juni 1537 træffer man ham saaledes i *St. Omer*, som den Gang hørte til Nederlandene. Herfra underrettede han nemlig Scepper om, at Ærkebiskop Olaf Engelbrechtsen, der var fordreven fra Norge, nu havde taget Ophold i Lier, indtil han kunde træffe Dronning Marie, hvilket han havde bedt Godskalk Eriksen om at udvirke Dronningens Tilladelse til²⁾. I Slutningen af samme Aar blev han sendt paa en diplomatisk Rejse til Hertugen af Kleve for at bevæge denne til at opgive sin Forbindelse med Kejserhusets gamle Fjende, Hertug Karl af Geldern, der i Forstaaelse med Kristian III havde modsat sig nogle Forsøg, som Pfalzgreven, der ikke var medindbefattet i Brysseler-Stilstanden, havde gjort for at samle Tropper til et paatænkt Tog mod Danmark. Missionen synes dog at være mislykket; Hertugen af Kleve havde endog vist sig temlig

¹⁾ Monumenta Hungariæ historica XXV, S. 582.

²⁾ Cornelius Scepper til Olaf Engelbrechtsen, dat. Lille (Insula) 28. Juni 1537 (Dipl. Norv. XII, 720.)

uforskaanmet over for *Godskalk Eriksen*, hvorover Dronning Marie viste sig meget forbitret ¹⁾.

D. 19. December 1537 skriver ogsaa Mester *Godskalk Eriksen* til Johannes Dantiscus fra Bryssel og underretter ham om, at deres fælles Ven, *Ærkebiskop Johan Veze*, der hidtil havde haft saa mange tomme Titler som *Ærkebiskop* (af Lund), *Biskop* (af Roskilde), *Administrator* o. s. v., endelig ved Pfalzgrevens Hjælp var bleven *Abbed* for Klosteret *Waldsaken*. „Dette Abbedi er, som jeg erfarer, meget rigt og skaffer ham flere Indtægter, end om han havde faaet ti Titler til, ja selv *Kardinalsværdigheden*. Han har adskillige Gange indbudt mig til at faa Del i hans Herligheder, men tilfreds med min Skjæbne overlader jeg Fyrsterne deres Sager“ ²⁾. Af et Brev fra *Johan Veze* til *Godskalk Eriksen*, skrevet fra Wien d. 6 Oktbr. 1535, ser man ogsaa, at *Johan Veze* ivrigt har interesseret sig for, at *Godskalk Eriksen* skulde faa et *Kanonikat* eller lignende *Præbende*: der synes navnlig at være Tale om *Diakonaten Arche*; Dronning *Maria* og *Pfalzgreven* synes at have maattet tage sig af *Sagen* ³⁾.

Dette *Diakonats* synes han dog ikke at have faaet; derimod fik han i Aaret 1536 et *Kanonikat* ved *Domkirken* i *Maintz*. Han anføres nemlig under dette Aar i en *Fortegnelse* over *Kannikerne* i denne Kirke under Navnet: *Gotschalvus Ericus a Rosenkrantz*, *canonicus domicellaris*, — den eneste Gang, han nævnes med *Rosenkrantz*-Navnet; men det er tydeligt nok, at han selv har antaget det ⁴⁾. Han havde nemlig *Vanskeligheder* ved at blive anerkjendt som *Kannik* og kunde ikke komme i *Besiddelse*

¹⁾ 1. Januar 1537, gl. Stil (o: 1538), Bruxelles, Dronn. Marias Instruktion for en Gesandt, der i samme Anledning sendtes til Greven af Nassau (Lanz. Statspap. Kaiser Karl V, S. 253). Jævnf. Cragii Hist. Chr. III, ed. Gram. S. 116.

²⁾ Invitavit me aliquoties ad participationem fortunarum; sed ego mea sorte contentus principibus sua permitto (Westphalen, Mon. ined. III, 443).

³⁾ Gott. Fællesark. XIII, 23, c.

⁴⁾ Catalogus omnium Canonicorum eccl. Moguntinensis, udg. og samlet 1623 af Georg Helwich, vicarius eccl. Mogunt. metropol. — Denne Fortegnelse, der udgiver sig for at være udarbejdet efter *Sjælemessebøger*, *Gravskrifter*, gl. Dokumenter o. s. v., er atter optagen i *Georgii Christiani Johannis Rerum. Mogunt. Hist. II. p. 239*.

af Kanonikatet, før han førte Bevis for, at han var af adelig Stamme i 4de Led. I Aaret 1540, da Kristian III sendte Eske Bilde og Peder Svave til Bryssel for at faa den da udløbne-treaarige Vaabenstilstand med Kejseren forlænget, bragte disse med sig tilbage en Begjæring fra *Godskalk Eriksen* om, at Kongen, da Mester Godskalk var født i Hertugdømmet Slesvig, vilde tillade, at nogle af hans Slægt og Venner maatte begive sig til *Köln* for at afgive det fornødne Vidnesbyrd om hans Adelskab. Kongen tillod da ogsaa (7. August), at hans Broder *Iven Eriksen* (til Koxbøl) og andre af hans Venner maatte begive sig ud af Landet i denne Anledning ¹⁾. Man maa vel saaledes antage, at Godskalk Eriksen har deltaget i Forhandlingerne i Bryssel, hvor for øvrigt de kgl. Gesandter havde haft en haardt Dyst at bestaa med *Scepper* og de øvrige kejserlige Underhandlere, da disse kun vilde give Kristian III Hertugtitel, og hvor Stilstanden kun blev forlænget paa et Aar, indtil 1. Maj 1541, medens Stridighederne mellem Kristian III og Pfalzgreven skulde afgjøres paa et nyt Møde ved Bartolomei Tider (24. August). Dette Møde fastsatte Kejseren senere skulde holdes i Köln, og hertil bestemtes fra dansk Side at Anders Bilde, Peder Svave m. fl. skulde begive sig som kgl. Sendebud; men i det sidste Øjeblik forandrede Kongen sin Beslutning og afsendte blot Kaspar Fuchs med et Brev til Dronning Maria, hvori han undskyldte, at han ikke kunde deltage i Kölner-Mødet. At Godskalk Eriksen ogsaa skulde have givet Møde i Köln, synes at fremgaa af hans Begjæring om, at hans Venner maatte begive sig hertil.

I et Par Aar hører man nu intet om Mester Godskalk. At han i denne Tid skulde have opholdt sig i Ro i Maintz som Domherre, er næppe rimeligt. Snarere har han som sædvanlig været i travl Virksomhed i Anledning af de mange Møder og Underhandlinger, som Kejserens og Pfalzgrevens Forhold til Danmark stadig medførte. I Aaret 1543 træffer man ham i *Wien*,

¹⁾ Fam. Rosenkr. Hist. II, Dipl. Nr. 154, S. 193; jævnf. Cragii Hist. Chr. III, S. 208 ff.

hvorfra han i Forening med flere andre kejserlige Raader begav sig til Nederlandene. Hans Ven *Nikolaus Olahus* havde i denne Anledning anbefalet den tidligere omtalte danske Humanist, Jakob Jespersen, der ogsaa paa denne Tid forlod Oláhus for at begive sig til Belgien, til hans Omsorg¹⁾. Dette omtales i et Dedicationsbrev, hvori de Personer omtales, som Jakob Jespersen havde staaet i Forhold til. Denne udgav nemlig i Slutningen af Aaret 1544 i Antwerpen en Del latinske Digte, hvori der baade findes et Digt til Ære for Godskalk Eriksen, forfattet, medens denne endnu var i Live, men som Forfatteren nu vilde udgive til hans Ære, *efter at han var død*, og et latinsk Gravvers over ham, hvorefter det fremgaar, at han døde i Valenciennes *d. 28. September 1544*²⁾. Dette stemmer

¹⁾ *Nikolaus Olahus (Oláh)*, der omtales saa hyppig i Forbindelse med Godskalk Eriksen, var født 9. Januar 1493 i Transsylvanien og hørte til en af Ungarns fornemste Slægter; Faderen var en Søstersøn af den berømte Johannes Hunyades og Fætter til den bekjendte Kong Mathias (Corvinus). Sønnen var bestemt til Hofstjeneren og kom 1509 i sit 16. Aar til Kong Ladislaus's Hof. Uden at have nydt Universitetsdannelse kastede han sig med Begjærighed over boglige Studier og blev ved egen Hjælp en af Tidens betydeligste Humanister og Ven af Erasmus fra Rotterdam. 1516 blev han Sekretær hos Kansleren af Ungarn, fik præstelig Indvielse og et Kanonikat; 1524 blev han Statssekretær hos Kong Ludvig II og fulgte 1530 dennes Enke, Dronning Maria, til Nederlandene, hvor han som Statssekretær indtog en betydelig Stilling og kom i Berøring med lærde Mænd af humanistisk Retning; netop her lærte han sig selv Græsk og brugte hertil Jakob Jespersens Hjælp. Ligesom Sceppe havde ogsaa han overværet Religionsforhandlingerne i Augsburg 1530. — 1539 ansattes han (som Statssekretær?) i Wien hos Kong Ferdinand, blev 1543 Biskop af Agram og ungarsk Hofkansler, 1553 Erkebiskop af Gran og Ungarns Primas, 1562 tillige kejs. Statholder og døde 14. Januar 1568 i en høj Alder. Han roses meget som den ungarske Kirkes Primas, som en mild og venlig Olding, der med Fasthed tog sig af Kirkens Anliggender uden at forfalde til Intolerance eller Forfølgelser. Hans betydelige Brevvevling er meddelt i *Monumenta Hungariæ hist.* XXV.

²⁾ Værkets Titel er: *Anactobiblion et Heroepe Jacobi Jaspari Dani Arhusiensis, professoris Græcolatini. Antwerpæ 1544.* — Fol. C. VII staaer: *Aliud Rhythmicum ad generosum virum Dominum Godscalcum Erycum, quum in vivis esset diu factum et scriptum, quo uoluit author testatum amorem in amicum suum etiam post obitum illius.* — I Bogen findes Digte, daterede fra sidste Halvdel af Oktober 1544. Bogen selv findes ikke i danske Bibliotheker, men er nøjagtig beskrevet i: (v. d. Haeghen), *Bibliographie des oeuvres de Jacobus Jaspardus (etc.)*, Gand 1882 (jævnf. *Hist.*

fuldstændig med en Beretning, som Kristian III's Sekretær Kaspar Fuchs, der havde været i diplomatisk Sendelse i Bryssel, efter sin Hjemkomst d. 8. November sendte til sin Herre og hvori han fortæller, at Mester Godskalk Eriksen var død i Valenciennes paa *Tilbagevejen fra Frankrig*¹⁾. D. 18. September, altsaa ti Dage før, var den endelige Fred mellem Kejser Karl V og Kong Frans I bleven sluttet i Crespy. Saasnart Kejseren var kommen tilbage, fik han til Forherligelse af Freden Besøg af Dronningen af Frankrig, Hertugen af Orleans og flere fyrstelige Personer. Det er saaledes sandsynligt, at Godskalk Eriksen har deltaget i Fredsunderhandlingerne, men at hans „gamle Sygdom“, hvis Beskaffenhed man for øvrigt ikke kjender, har faaet Bugt med ham, ligesom han var kommen paa belgisk Grund i Hennegau, hvortil Valenciennes den Gang regnedes; maaske var han endogsaa i Kejserens Følge. Han maa vel da have været omtrent 60 Aar. Han faldt saa at sige paa sin Post, efter et rigt og omvexlende Liv. Stod han maaske end i Begavelse tilbage for Mænd som Johan Veze og Scepper, for ikke at tale om den ædle Humanist Nikolaus Olahus, der kom til at indtage saa smuk og betydningsfuld en Stilling i sit Fædrelands Historie, saa gjør han dog, overalt hvor han fremtræder, Indtryk af en retsindig og duelig Mand, der med stor Troskab, uden Bram, ligefremt og jævnt røgtede de mange Hverv, der betroedes ham, som aldrig svigtede den Sag, han havde helliget hele sit Liv, og som derfor ogsaa fandt mange Venner under sin lange Ud-lændighed.

Tidsskrift 5. R. IV, 303). — Epitafiet over Godsk. Eriksen findes fol. D. ff. (v. d. Haeghen S. 12, hvor Dødsdagen sættes til „le 4 des calendes d'October 1544“). Dedicationsbrevet omtales hos v. d. Haeghen S. 16, der siger, at Godsk. Eriksen 1543 begav sig fra Wien til Nederlandene og døde kort efter sin Ankomst i Valenciennes. Herefter kunde man tro, at Dødsaaet var 1543, og hertil sættes det virkelig ogsaa i den tidligere omtalte Kannikefortegnelse fra Maintz: 1536 (2: *annus possessionis*). *Gotschalculus Ericus a Rosencrantz, canonicus domicellaris, obiit anno 1543*. Baade Epitafiets Dato og det følgende vil dog vise, at Aaret maa være 1544.

¹⁾ „Meister Gotschalk Eriksen ist *in Auszuge aus Frankreich* zu Vallensyn gestorben“ (Behrmann, Christian II's Fængsels- og Befrielseshist. S. 144; jævnf. S. 55 ff.). Dette vilde Fuchs næppe falde paa at fortælle som en Nylid, hvis Manden var død over et Aar tidligere.

Om han ligger begravet i Maintz eller i Belgien, vides ikke. Til Executores testamenti havde han bestemt sin Ven Scepper og en Kjøbmand i Antwerpen ved Navn Vilhelm Bornewater, der oftere omtales i Kristiern II's Breve. I Aaret 1550 sendte disse gennem den nederlandske Regering Begjæring til Kristian III om at lade forhøre hos den fangne Kong Kristiern, hvorvidt et Gjældsbeløb til en nederlandsk Kjøbmand, som stammede fra den Tid, Godskalk Eriksen var Kong Kristierns Kansler i Stockholm, var Godskalk Eriksens private Gjæld, saaledes som Kjøbmandshuset paastod, eller Penge, som Godskalk Eriksen havde laant paa Kongens Vegne. Kristiern II har ogsaa baade d. 18 Februar 1549, den Dag, han efter Bortflytningen fra Sønderborg skal have haft sin Sammenkomst paa Hagenskov Slot med Kristiern III, og fra Kallundborg d. 1. Septb. 1550 udstedt Erklæringer til *Godskalk Eriksens* Brødre, *Klavs*, *Iven* og *Sivert Eriksen*, om at Pengene vare laante til Kongens Tjeneste og Gjælden saaledes Arvingerne uvedkommende¹⁾. Vi føres herved over til en nærmere Omtale af disse Brødre, de eneste af Mester Godskalks Slægtninge, man med Sikkerhed kan eftervise; men lige saa righoldige Efterretninger man har om Mester Godskalk Eriksen selv, ligesaa magre ere Efterretningerne om hans 3 Brødre.

Klavs Eriksen (Rosenkrantz) blev i Aaret 1530 opbudt til Rostjeneste med to Heste; i Plovskatregistret fra 1536 opføres han sammen med sine Brødre **Iven** og **Sivert** „paa Koxbøll“ til 16 Gylden (1 Gylden af hver Plov). Aar 1537 befalede Kristian III ham og nogle andre Adelsmænd at besigtige Skjellet mellem „Tackeholt og Østerborg“. De tre Brødre opføres som „Erfgeseten too Kogsbül“ endnu i Aaret 1565. — *Klavs* og *Sivert* synes at være døde kort efter denne Tid og synes ikke at have efterladt sig Arvinger²⁾. **Iven Eriksen (Rosenkrantz)** levede derimod endnu 1570. Han forekommer

¹⁾ Allen, Breve og Aktstykker, I, 529 ff. — Fam. Rosenkr. Hist. II, Dipl. Nr. 193 S. 242.

²⁾ Fam. Rosenkr. Hist. I, 281; Dansk Mag. 4. R. III, 240 ff. Voss Excerpter, Klevenf.

1535 og 1536 i Skattelister. Han skal første Gang have været gift med *Karen Skram*, Datter af Peder Skram til Alsted og Stovgaard og Kirsten Enevoldsdatter (Rafvad), anden Gang o. 1547 med *Karen Lange*, Datter af Hans Lange til Kjærgaard og Maren Spænd. For øvrigt er Iven Eriksen til Koxbøl kun bleven bekendt ved, at han i Januar 1547 havde en Retsstrid for det kongelige Retterting i Kolding med Hans Tavsens som Biskop i Ribe angaaende 5 Gaarde i Emmerløv og Sejerslev, som hans „Forældre“ (Forfædre) havde givet til Vor Frue Alter i Emmerløv Kirke; men da Hans Tavsens beviste, at en Kapellan altid havde været forlenet med samme Gaarde, blev Sagen forliget saaledes, at Landgilden af de fem Gaarde altid skulde blive hos Kapellanen, men at Forsvaret, Ægter, Arbejde og al anden Herlighed af Gaarden skulde til evig Tid forblive hos Iven Eriksen og hans Arvinger. Paa dette Brev tog Iven Eriksen til Koxbølle kgl. Bekræftelse ^{12/3} 1570 og har altsaa levet endnu paa denne Tid. Det fortælles, at en Adelsmand en Gang i sin Forbitrelse over Hans Tavsens Prædikener vilde dræbe ham med sin Kaarde i Ribe Domkirke, hvilket dog blev forhindret. Man har sat dette i Forbindelse med Iven Eriksens Sag, men det er blot en Gisning. For øvrigt laa Hans Tavsens ogsaa i Strid med Iven Eriksens Svoger, Niels Lange til Kjærgaard, og flere Medlemmer af Familien Lange. Iven Eriksen synes ikke at have efterladt sig Livsarvinger, hvorimod den anden Sidelinie af Rosenkrantzjerne paa Koxbøl, *Ivensønnerne*, endnn besade Gaarden i det følgende Aarhundrede.

¹⁾ Fam. Rosenkr. Hist. I, 281. — Voss. Exc. — Erslev og Møllerup, Kr. III's danske Registr. S. 328 ff. (Krag, Kristian III's Hist. 83—84); Reg. o. a. L. 1570 p. 91; jvf. Pont. Ann. III, 301; Rön. Hans Tavsens Levned, S. 108; Kinch, Ribe efter Ref. S. 28—29; 30.

Et træk af C. F. T. Lüttichaus liv,

ved L. Koch.

Christian Frederik Tønne Lüttichau er vel bekendt, fordi han ifor de angreb, han under sin hensynsløse opposition mod landboreformerne rettede mod C. Colbjørnsen, ved højesteret blev idømt en mulkt på 1000 rd. og derefter berøvet sin kammerherrenøgle, medens det tillige tilkendegaves ham, at dette var en mild straf, da han havde fortjent at sættes under offentlig tiltale for sin optræden under processen, hvorefter han forlod sit fædreland og solgte sine ejendomme¹⁾.

Dette var dog langt fra den første gang, han var kommet i kollision med regeringen: han havde i en tid, da opposition ellers hørte til de store sjældenheder, dristet sig til ofte at kritisere dens forholdsregler og modsætte sig den med et mod, man ikke kan andet end beundre, og med en, som det synes, urokkelig vished om, at han altid havde ret. I året 1773 var han kun sluppet for tiltale ved at betale en mulkt paa 1000 rd., fordi han i „Viborg samler“ havde kriticeret den måde, hvorpå undersøgelseerne om ulovlig brændevinsbrænden paa landet anstilledes²⁾. I året 1778 blev han atter mulkteret for sine ubetænksomme raisonnements i „de Alborgske efterretninger“; men mulkten nedsattes til 20 rd., da han havde lovet herefter at sky sådanne skrivemåder³⁾. Men i December 1780 udstedtes der en kabinetsordre til rentekamret således lydende: „Vi har af vedlagte skrivelse til rentekamret erfaret, at kammerherre Lüttichau med dristige og uoverlagte udtryk vægrer sig ved at overtage den af Os ham allernådigst forundte tjeneste. Ti haver Vores rentekammer ord for ord at meddele ham denne Vores befaling, at han inden mandag skal enten modtage denne tjeneste, således som Vi ham den have forundt og skriftlig til Vores rentekammer allerunderdanigst erklære sig, eller og udsætte sig for de følger, som han ved sin ubetænksomhed har fortjent“³⁾. Der

¹⁾ Holm, Kampen for landboreformerne, 222 (jvf. reg.).

²⁾ Danske herregårde. XVII. Åkær.

³⁾ Kabinetsordre til kancelliet, 24. Maj 1778.

vides ikke i året 1780 at være forundt Lüttichau andre tjenester end kammerherrenøglen; det meddeltes d. 4. April rentekamret, at han var udnævnt, og der er således al sandsynlighed for, at han er bleven saa godt som tvunget til at modtage den kammerherrenøgle, som siden blev ham berøvet.

Det kan ikke undre os, Lüttichau således som oftest måtte ligge under i sine stridigheder med regeringen; dels var denne ikke stemt til at tage en sådan optræden paa nogen overbærende måde, dels førte Lüttichau gerne sin sag på en måde, der let kunde bevirke, at han hurtigt fik uret, selv når han havde begyndt med at have ret. Langt mærkeligere er det, at han virkelig en gang gik sejerrig ud af en sådan stridighed, og det er denne, vi her skulle skildre.

Lüttichau skulde 1782 have en huslærer til sine børn; da han ikke kunde få en sådan fra København, skrev han til venner i Tyskland, og han fik da fra Lybæk underretning om, at der opholdt sig en Hr. v. (Gritsch²⁾), der kaldte sig polsk geheimeråd, og som var villig til at modtage pladsen. Anbefalinger havde han ikke, egentlig synes Lüttichau ikke at have hørt andet om ham, end at han var forgældet, „så man vilde sætte ham på stalden med 2 sk. daglig“; han kunde ikke forlade Lybæk, med mindre der blev sendt ham 170 rd. Med sin sædvanlige ubesindighed gik Lüttichau ind derpå, og Gritsch kom da til Engesholm, som hans nye husbond den gang ejede, og hvor han havde sin bolig. Det viste sig snart, at han var en dårlig person, der ingen kundskaber havde, og som tilmed strøjfede om i egnen, svirede og voldte spektakler paa gården. Tilsidst trængte han engang, Lüttichau var fraværende, ind i et værelse ved siden af hans kones og gjorde her sådan uro ved at ville prygle hendes pige og husholdersken, at fru, der nylig havde været syg og var frugtommelig, blev saa angrebet, at hun nedkom for tidlig

¹⁾ Kabinetsprotokollen.

²⁾ Johan Christopher v. Gritsch var født i Regensburg 1735 (Nyerup og Kraft, Litteraturlexikon, 201). Et utrykt skrift af ham: *Ungeheuchelte, festgegründete Erziehungsvorschläge zur verfeinerten Bildung der jütländischen Jugend*, findes på kgl. Bibl. (Ny kgl. saml., 742, 4¹⁰).

med et dødfødt barn og lå syg i 10 måneder, efter hendes mands udsagn med udsigt til, at det vilde ende med døden¹⁾. Man kan derefter ikke undre sig over, at Lüttichau jog Gritsch ud af huset; han betragtede ham som sit barns og måske også dets moders morder. Denne tog nu til Urup til etatsråd Rothe; her traf han sammen med en landsmand af noget finere, men ikke meget forskellig art, polsk geheimeråd Krohne²⁾, som, da de bleve uenige, „betalte ham på sin Podolski med nogle såkaldte Podoki“, hvilket formodentlig vil sige, at han gav ham en dragt prygl. Gritsch troede, at Lüttichau havde hidset Krohne imod ham, og han skrev da et i højeste grad uforskammet brev om „Der grosze Bauern Schurche und Ehren vergessene Calumniant Lüttichau zu Engelsholm“ og „dessen blödsinniges Weib“. Nu lod Lüttichau ham sætte i gælds fængsel for de 170 rd. han havde forskudt ham i Lybæk, og som ikke vare blevne betalte.

Herfra har Gritsch sendt en klage til kabinettet, og dette sendte d. 25. Februar 1784 cancelliet følgende af Guldberg parafereede ordre:

„Som eet Beviis paa Rettens Pleie hos os sidder den fremmede v. Gritsch her fangen, vi troer i 5 Maaneder, uden at endnu noget er giort i hans Sag. Han har bejamret sig derover i een memorial, som man ikke uden Gysen kand læse. Vi vil og befaler, at hans Sag med Alvor skal drives, og Vi vil, at den ham beskikkede Advocat skal maanedligen lige til Vort Cabinet indsende Rapport om dens Fremgang. Denne Fremmede maa være skyldig eller ikke, saa er han Menneske og er ikke i Barbariet. 6 sk. er ham udsat daglig. Cancelliet skal befale fra Os, at den, som har arresteret ham, skal give ham daglig 2 Mk. Disse her vedlagte Questioner forlanger han giort, og de skal giøres, og Vi vil, at Cancelliet tillægger de vedkommende Personer, Vore Embedsmænd, Ordre at sørge for, at de blive under

¹⁾ Anne Lüttichau, f. Lasson, døde dog først 1786, medens dette maa være gået for sig 1783.

²⁾ Se om ham Hist. tidsskr. III. 4. 464. anm.

Eed giorte, om disse Embedsmænd ikke siden derfor vil stande os et kaardt Ansvar. Landets Retter maa ikke for heele Verden vorde beskiæmmede. Denne Vores alvorlige Befaling skal uden Ophold exequeres¹⁾.

Det er et almindeligt karaktermærke for den mængde af kabinetsbefalinger, der udstedtes i årene 1772—84, at der klages over retsplejens langsomhed og embedsmændenes vilkårlighed, og kabinettet havde indviklet sig i talrige forlegenheder og modsigelser ved at forlange sager fremmede, uden at erklæringer og oplysninger vare indhentede, eller afgjorte, uden at modparten var hørt. Men Guldberg var dog aldrig kommen uheldigere afsted end ved denne ordre, idet han ikke har vidst, at 6 sk. daglig var den dagpenge, som Danske lov fastsatte for gældsarrestanter, og Lüttichau var ikke den mand, som skulde undlade at benytte sig deraf.

Han havde samlet en del oplysninger om Gritschs fortid, der tilstrækkelig viste, at denne var et dårligt subjekt; han var ikke, som han pastod, adelig, og der var i Regensburg overgået ham en vanærende dom m. m.: disse papirer sendte Lüttichau til C. Colbjørnsen; ti denne mand, som siden skulde blive hans dødelige fjende, var den gang hans sagfører. Men tillige tilskrev han kongen et vel affattet brev, hvori han ikke nøjedes med at forsvare sig, men tillige sagde så mange og drøje sandheder, om kabinetsregimentets skrøbelighed, at det med rette kan siges, at ingen før d. 14. April 1784 har vovet at udtale noget lignende²⁾. Det hedder bl. a.:

„Skal Ds. M.'s høje Cabinetsordre være saa forbindende, at den brevi manu med eet ophæver, forandrer og i eet og og alt omstøber og nedslaaer de promulgerede Love, så regierer De jo ikke et øyeblik længer over eet frit Folk, men over eet parr Millioner Slaver, hvis Arv, Liv og Gods alt er indesluttet i Ds. M.'s høye Cabinet. Bevare os Gud! hvem maae ikke grue og skiælve for hver Posts Ankomst?

¹⁾ Rigsarkivet, Kabinetsbefalinger til Kancelliet.

²⁾ Skrivelsen, der er dateret Åkær 22. Marts 1784 findes i manuskriptsamlingen på Sorø.

Med hvem kan man handle i Landet? een Cabinetsordre kand jo hæve det alt! den kand jo sige med samme ret, som den paalægger mig at betale mere end fire gange over den af loven bestemte Taxt: N. N.'s Formue skal være confisqueret! den og den Dag skal han arresteres, og den følgende Dag excouteres! forskrækkelige tanke, uimodstaaelige frygt! . . . Sire! nu er det kommet saa vidt med Ds. M.'s Cabinets Ordre, at saa hastig man hører Navnet nævne, spidser enhver sine Øren og spørger med største hast: Til Hvem, hvorledes er Indholden? for faa tider siden lydede Folkets Ord langt anderledes om disse høie Ordre, og da spurgte man alleene om, hvad for kongelig naade vedkommende var vederfare; i alle andre Begivenheder vare de ubekiente.“

Når hertil kommer, at han bestemt nægtede at betale mere end 6 sk. for Gritsch, „med hvilke diætpenge han ikke fristes til ødselheds og overdådighedssynd“, kan man ikke sige andet, end at kabinettet fik svar paa tiltale.

Men det må siges til Guldbergs ære, at han erkendte, at han havde uret, og når den made, hvorpå dette skete, ikke synes os meget behændig, må grunden dertil søges i, at det var kongen, man havde ladet forløbe sig; det var også ham, man nu lod gjøre et mislykket forsøg på at redde værdigheden. D. 2. April udstedtes der nemlig en ny ordre til cancelliet. Det hedder i denne om Lüttichau: „Vi ville af medlidenhed med ham ikke alene fritage ham for de 26 sk. daglig til en arrestants underholdning, som han efter sin egen fortælling säre ubesindig har bragt Os ind i landet og betroede sine børn, men endnu det, som meget mere er: Vi ville af medlidenhed med hans hustru og børn for denne ene gang tilgive ham hans dårlige dumdristighed, som hans memorial indeholder. Dersom han ikke skulde føle denne Vor faderlige skånsel, få vi at lade Vor kongelige retfærdighed virke. Vor ordre, som ikke indeholder uden Vor ømme omhu for rettens pleje efter loven bliver i øvrigt uforanderlig“¹⁾.

¹⁾ Ordren findes ikke i cancelliets samling af kabinetsordrer, men er trykt i „Danske herregårde“ XVII, Åker.

Tydeligere kunde det ikke siges, at når Lüttichau vilde holde sig rolig, skulde han ikke blive forulempet. Et par dage før denne ordre udstedtes, var det bleven pålagt kancelliet at udarbejde en forordning om forhøjelse af betalingen for gældsarrestanter¹⁾.

Det var dog vistnok heldigt for Lüttichau, at Guldbergs regimente endte få dage efter, at den sidstomtalte ordre til ham var bleven udstedt; han havde næppe holdt sig fra yderligere skridt, der let kunde have forandret den vundne sejr til et nederlag. Men da han efter regeringsskiftet skrev til kronprinsen og beklagede sig over, at der i henhold til kabinetsordren af 25. Februar var optaget forhør og afhørt vidner i hans sag med Gritsch, uden at han var tilsagt, modtog han en ny skrivelse, hvori kongen udtalte, at det i et og alt skulde have sit forblivende ved lands lov og ret, og at den omtalte kabinetsordre ikke skulde være nogen af parterne hinderlig i deres påtale eller indsigelse mod hverandre, samt deres rettergang efter loven²⁾. Hermed var altså kabinetsordren sat ud af kraft. — Sagen mod Gritsch gik nu sin gang, indtil den standsedes ved hans død i arresten 1786³⁾.

Hele denne sag er ikke lidet karakteristisk, både for Lüttichaus ubesindighed og hensynsløse mod, og for regeringsmåden i den tid henimod 1784, da Guldberg i det mindste i mange sådanne mindre sager optrådte aldeles egenmægtigt. Lüttichaus ovenfor anførte ord om kabinetsordrerne ere en ret mærkelig prolog til regeringsskiftet d. 14. April. Der var mange, der tænkte som han, men han har æren for at have været den eneste, der vovede at sige Guldberg det lige i øjnene, medens dennes magt endnu var på det højeste. Sagen gjorde også en del opsigt. — Da L. Reventlow skulde gøre kronprinsen regnskab for kabinetsprotokollens tilstand, nævner han blandt andre beviser på dens ufuldstændighed, at de to ordrer angående Gritsch ikke fandtes i den⁴⁾.

¹⁾ Kabinetsprotokollen 29. Marts 1784.

²⁾ Sæll. tegn. 16. Juli 1784.

³⁾ Nyerup og Kraft, anf. st.

⁴⁾ Skr. 13. Maj 1785 (den del af den, som er udeladt i Regeringsskiftet 1784. 289).

Genealogiske Smaastykker.

III.

Lidt om de ældste Led af Familien Dietrichson.

Ved **H. W. Harbou.**

I „Stamtavle over Familien Dietrichson“ af D. Dietrichson (Christiania 1882, 4to) er denne bekjendte norske Slægt ført tilbage til Generalmajor Erasmus D., som ifølge Indskriften paa en Fane, der hang over hans Grav, blev født i Kjøbenhavn 1673¹⁾. Han og hans Efterkommere efter ham have ført et Vaaben, hvori et Skibsanker, men Hr. Professor Lorentz Dietrichson i Christiania har oplyst, at ifølge en Tradition inden Familien, skal Mærket oprindeligt have været et Vinanker, hvormed passer, at Slægten, ligeledes efter Traditionen, skal stamme fra en Mand, som — formodentlig efter sit Haandværk — kaldtes Didrik Bødker og som skal have udmærket sig under Kjøbenhavns Beleiring 1658—59. Dette faar nu staa hen: at Familien stammer fra Kjøbenhavn er imidlertid rigtigt nok.

I et Brev af ²⁴/₅ 1885 til Tidsskriftets Redaktion, hvori nævnte Stamtavles Forfatter søger Oplysning om Erasmus Dietrichsons Ascendents, omtales nogle Optegnelser fra hans Enke Edel Hylleborg, født Grubbe²⁾, ifølge hvilke der ved Mandens Død ikke var andre af hans Slægtninge i Live end 1° hans Søsterdatters Mand Proviantskommissær Westergaard (sic) i Citadellet Frederikshavn og 2° „en anden Søstersøn“ Kapitainlieutenant Sebødkær (sic) ved Søetaten. Denne Notits giver Traaden til at føre Slægten et Led længere tilbage, nemlig til

Didrik (Dirich) **Rasmussen**, gift med *Else* (Elisabeth) *Caspersdatter*. Han kaldes Hørkræmmer eller Kjøbmand og boede paa Gammeltorv, hvor han sikkert har eiet den Gaard med 2 hosliggende Leievaaninger, som endnu 1689 tilhørte hans Enke tilligemed 4 Vaaninger i lille St. Clemensstræde (omtr. paa den nuværende Frederiksberggades Plads) og en Gaard med 2 Leievaaninger i Løngangsstræde³⁾. De havde 3 Børn til Daaben i Frue Kirke, nemlig 14. Dec. 1669 *Maren*, 5. Okt. 1673 *Rasmus*

¹⁾ Om ham og hans Søn Generalmajor Frederik D. findes Artikler i Dansk biogr. Lexikon IV, 267 f.

²⁾ Hjemmelsmanden er senere udvandret og de originale Optegnelser have desværre ikke været til at opspørge.

³⁾ Kjøbenhavns Diplomatarium III 688, 689, 693.

og 25. Mai 1675 *Ingeborg Cathrine*. Blandt Fadderne, der høre til den høiere Borgerstand, kan nævnes Vinhandler Peder Vilhumsen Deichman og Christen Andersen i Falken ved Stranden, senere henholdsvis Byfoged og Borgmester i Staden. En Broder til Didrik var uden Tvivl Michel Rasmussen, der 4. Okt. 1673 blev viet hjemme i hans Hus til Sidsel Sørensdatter. Didrik Rasmussen døde allerede 1683, hans Enke i Begyndelsen af 1710¹⁾.

I Sønnen have vi altsaa Stamfaderen til Familien Dietrichson²⁾, men ogsaa begge Døttre repræsenteres af endnu blomstrende Slægter.

Maren Didriksdatter (begr. 23. Marts 1747) blev gift 7. Dec. 1687 (Frue K.) med islandsk Kjøbmand *Christian Poulsen Fyen*³⁾ (begr. 17. Juni 1729, 85 Aar gl.), Søn af Poul Christensen Fyen, ligeledes islandsk Kjøbmand og en af Stadens 32 Mænd, gift med Maren Eskildsdatter⁴⁾. Christian Poulsen havde 4 Døttre til Daaben i Frue Kirke: Else Marie 12. Juli 1690, Margrethe Cathrine 10. Nov. 1691, Kirstine 6. Dec. 1692 og Dorthie 14. Aug. 1694. *Else Marie* († 1739), blev 3. Juni 1719 gift med Proviantkommissær i Citadellet Frederikshavn *Erik Jensen Westengaard* (f. 1677, † 1751). Fra dem nedstammer Familien Westengaard⁵⁾.

Ingeborg Cathrine Didriksdatter blev gift 23. Mai 1693 med Vinhandler *Christian Søbøtke*⁶⁾, Søn af Kammertjener hos Frederik III, siden Inspektør ved Salthandels-Kompagniet, Andreas S. og Anna Poggenberg. De havde 2 Børn: *Andreas*, f. 1694, † 1749, Kapitain i Søetaten, ugift, og *Else Margrethe*, f. 1695, † 1735, gift med *Christian Peter Flensborg*, f. 1692, † 1767, Schoutbynacht. Fra dem stammer Familien Flensborg; hans 2. Ægteskab med Helene Dorothea Leth var barnløst⁷⁾.

¹⁾ Sjæll. Reg. 1683 ²¹/₁ (Bevill. t. Regr. om Aftenen). Krigskanc. Ref. Sager 1710 ¹⁵/₂ (E. D. søger Orlov i Anledning af Moderens Død).

²⁾ I Stamtavlen siges S. 2, at Oberstlieutenant Gabriel Grubbe Dietrichson havde 3 Sønner og 1 Datter, hvoraf kun 2 Sønner kjendes. Den manglende Søn er *Erasmus D.*, der ¹⁶/₁ 1755 blev Færrik og ²⁷/₁ 1757 Sekondlieutenant ved Falsters gevorbne Reg., men 1760 opføres som „absenteret“.

³⁾ Borgerskab ²⁷/₁₁ 1690 (Dr. O. Nielsen). Han kaldes sjælden ved Navnet Fyen, hans Døttre derimod som oftest ved den eiendommelige Form „Poulsen Fyen“.

⁴⁾ Frue Kirkes Daabsprotokol 1660 ²³/₄. Jvf. Fredericia, Jørgen Bjelkes Selvbioграфи, S. 12. Kjøbenhavns Diplomatarium I 694, 710, 744 (i Reg. kaldes han Possementmager). — En anden Søn var Mag. Hans Poulsen Fyen, † 1701 som Sognepræst til Taarnby paa Amager.

⁵⁾ Se O. Westengaard, Oplysninger om Familien W. (Kjbl. 1889, Sv°).

⁶⁾ Borgerskab som Negociant ²⁷/₁₁ 1691 (Dr. O. Nielsen).

⁷⁾ Jvf. Lengnicks Stamtavler Søbøtke og Flensborg.

Familien Rendtler i Norge.

Meddelt af Archivfuldmægtig **E. A. Thomle.**

Ved at samle de Oplysninger om de ældre Led af Familien *Schweigward*, som jeg har meddelt i dette Tidsskrift, 2den Række, Bind III, S. 190 ff., kom jeg naturligen ogsaa til at beskæftige mig en Del med de Slægter, der paa en eller anden Maade stod i Forbindelse med hin. Jeg noterede efterhaanden, hvad jeg kunde overkomme, og da det viste sig, at disse mine mere tilfældige Annotationer vedkommende enkelte af Slægterne vare blevne mere fuldstændige, end jeg havde ventet, har jeg senere forsøgt at udfylde de endnu eksisterende Huller. Saaledes er da ogsaa nærværende lille Stamtavle fremkommen.

Slægten *Rendtler* eller, som Navnet nu skrives, *Rendtler* er af tysk Oprindelse og skriver sig fra det Hannoveranske, hvor der i Byen *Pranzis* i Fyrstendømmet *Kalenberg* i Begyndelsen af forrige Aarhundrede boede en Borger, formentlig ved Navn **Georg** eller **Jørgen Rendtler**. Han havde mindst 4 Børn, af hvilke 3 Sønner udvandrede til Norge, hvor de og deres Descendenter senere forbleve. Af disse 4 Børn var den ældste formentlig:

- a. 1. *Jacob Rendtler*, født i Pranzis, † i Christianssand 16. Januar 1774 (begr. 22. Januar s. A. „med alle Klokker og bedste Ligklæde“). Han var først bosat som Borger og Klokkestøber i Christianssand, men opholdt sig 1747 i Aarhus i Jylland, hvor han blandt andet har støbt to Klokker til Domkirken, en Klokke til Kirken i Odder og en Klokke til Aalsø Kirke ved Grenaa (cfr. Kirkehistoriske Samlinger, 3. Række, IV. S. 286). Senere flyttede han igjen tilbage til Christianssand, til hvis Domkirke han i 1736 støbte Storklokken, ligesom ogsaa en mindre Klokke, der var anbragt i et Klokkehus paa Hospitalskirkegaard, var af ham. Begge disse Klokker bleve ødelagte i Byens Brand 1880 (cfr. P. B. Lassen, Beretning om Stiftsstadens Christianssand, S. 105 f.). Den 4. August 1747 erholdt han kgl. Bevilling til at blive siddende i uskiftet Bo efter sin afdøde Hustru samt til at skifte med Samfrænder. I Henhold hertil lod han 11. Decbr. s. A. afholde et Samfrændeskifte med sin

eneste Datter af 1ste Ægteskab. Boet ejede en Gaard i Byens vestre Kvarter med Urtehaage, hvilket taxeredes for 200 Rdl. Hele Formuen udgjorde dog kun 555 Rdl., hvorfra endnu gik Gjæld og Omkostninger, tilsammen 155 Rdl. Datteren fik 200 Rdl. i Arv, der udlagdes i Huset.

Gift 1) i Christianssand (viet „i Huset“ ifølge kgl. Bevilling) 22. August 1743 med *Ingeborg Hansdatter*, † i Christianssand 25. Mai 1747 om Aftenen Kl. 5 (begr. 3. Juni s. A. „paa nordøstre Side af Kirkegaarden med de to mindste Klokkers Ringen og ringeste Ligklæde“). (3 Børn).

2) i Christianssand 9 Mai 1749 (viet „i Huset“ ifølge kgl. Bevilling) med *Aase Nielsdatter*. (10 Børn).

a. 2. *Georg Rendtler*, født i Christianssand 1743 (døbt 2. October s. A.), † der 15. Novbr. s. A. (begr. 18 s. M.) gl. 7 Uger paa 2 Dage nær.

b. 2. *Et dødfødt Barn*, født i Christianssand 24. Sept. 1744. (Moderen indledet i Kirken 29. October s. A.).

c. 2. *Marichen Rendtler*, født i Christianssand 1746 (døbt 5. Marts s. A.), † der 5. October 1758 (begr. 9. October s. A.) „paa 13de Aar“.

d. 2. *Anna Rosine Rendtler*, født i Christianssand 1749 (døbt 10. Mai s. A.), † paa Lahelle i Oddernes Præstegjeld ved Christianssand 1. April 1837 (begr. 6. s. M.), 88 A. gl.

Gift i Christianssand 25. April 1775 med Sr *Andreas (Anders) Nielsen Stokke*, f. i Christianssand 1748 (døbt 29. November s. A.), † paa Lahelle 24. Juni 1829 (begr. 3. Juli s. A.), 81 A. gl. Søn af Niels Jacobsen Stokke og Anne Andersdatter Tiirup († i Christianssand 13. August 1781 (begr. 17. Aug. s. A.), 67 A. gl.). (6 Børn).

e. 2. *Ingeborg Rendtler*, født i Christianssand 23. Juli 1750 (døbt 25. Juli s. A.), † der 21. Aug. s. A. (begr. 24. s. M.).

f. 2. *Cathrine Rendtler*, født i Christianssand 25. Juli 1751 (døbt 27. Juli s. A.), † der 8. Sept. s. A. (begr. 10. s. M.).

g. 2. *Anna Elisabeth Rendtler*, født i Christianssand 22. Aug.

- 1752 (døbt 24. Aug. s. A.), † der 20. Juni 1786 (begr. 24. s. M. med „alle Klokker“). 34 A. gl. Ugift.
- h. 2. Emanuel Rendtler*, født i Christianssand 10. April 1754 (døbt 13. April s. A.), † der 30. April 1756 (begr. 3. Mai s. A.).
- i. 2. Regina Rendtler*, født i Christianssand 25. Marts 1756 (døbt 30. Marts s. A.), † der 11. October 1758 (begr. 14. October s. A.).
- k. 2. Nathanael Rendtler*, født i Christianssand 7. December 1757 (døbt 13. December s. A.), † der 19. December 1758 (begr. 23. December s. A.).
- l. 2. Johanne Jacobine Rendtler*, født i Christianssand 22. August 1759 (døbt 28. August s. A.), † der 17. September s. A. (begr. 20. s. M.).
- m. 2. Johan Nathanael Rendtler*, født i Christianssand 20. Juli 1761 (døbt 24. Juli s. A.), † der 30. Mai 1762 (begr. 3. Juni s. A.).
- n. 2. Jacob Nathanael Rendtler*, født i Christianssand 8. October 1764 (døbt 13. October s. A.), †?
- b. 1. Andreas Rendtler*, født i Pranzis 1719, † i Kragerø 1785 (begr. 30. August s. A.) 66 A. gl. — Han var bosat som Kobbersmed, eller, som det 1752 heder, „Kobberslager“ i Kragerø, hvor han synes at have hørt til de mere betydende Haandværkere. Var Lagrettesmand 1753 og 1757 og senere Kjøbmand i Kragerø. Kjøbte 1785 Gaarden Søndre Kalstad i Sannikedal. Gift i Kragerø 16. Febr. 1750 med *Karen Thomasdatter*, født i Kragerø 1713 (døbt 18. Januar s. A.), † der 1791 (begr. 25. Juli s. A.) 70 A. gl., Datter af Thomas Pederssøn og Ingeborg Pedersdatter. (4 Børn).
- a. 2. Jørgen Rendtler*, født i Kragerø 1750 (døbt 9. Juli s. A.), confirmeret der Sønd. eft. Paaske (d: 26. April) 1767 og † sammesteds 24. Mai 1833 i sit 83 Aar. Han tog 21. April 1777 Borgerskab som Handelsmand i Kragerø og fik 2. December 1820 Anerkjendelse som dansk Vice-Consul sammesteds. Blev 21. Decbr. 1778 Lagrettesmand og 21. Decbr. 1780 Taxerborger i

Kragerø. Den 2. November 1798 beskikkedes han til Overformynder, Fattigforstander og Forstander for det Barnholdtske Legat i Kragerø, hvilke Bestillinger han indehavde til Aaret 1804. Han eiede Hus i Kragerø med en Søbod, der i 1787 værdsattes for 1000 Rdl., og Gaarden Søndre Kalstad (Frydensberg) i Sannikedal, af Skyld 2 Huder og 9 Skind, som han havde købt ved Købbelev af 11. Januar 1787. Paa denne Gaards Grund er Byen Kragerø beliggende. Frydensberg blev med underliggende Kværnebrug og Afgift af Grunde paa Skiftet efter Jørgen Rendtlers Hustru Maren Holst i 1793 taxeret for 6000 Rdl., hvorved dog kun kan være ment den Del, som Boet antoges at eie i Gaarden. Thi i 1779 taxeredes den for 9000 Rdl., hvoraf Jørgen Rendtler dog kun ejede de 3000 Rdl., medens den øvrige Del tilhørte Moderen og hendes andre Børn. Nu tilhører Eiendommen Bergmester Tellef Dahll. Han eiede $\frac{1}{5}$ Part i Skibet „Kragerø“, taxeret for 600 Rdl. Hans Formue ansloges 1787 til noget over 7000 Rdl. Paa Frydensberg havde han Skibsværft og her byggede han flere Skibe.

Gift 1) i Kragerø 19. Januar 1776 (viet „i Huset“ ifølge kgl. Bevilling) med *Maren Catharina Torstensen*, født i Kragerø 1743 (døbt 28. Juni s. A.), † der 1786 (begr. 22. September s. A.) 43 A. gl., Datter af Købmand og Kirkeværge i Kragerø Ole Torstensen (begr. i Kragerø 23. Juli 1767, 74 A. gl.) og Anna Catharina Aarøe (begr. i Kragerø 7. August 1770, 64 A. gl.). Efter denne Hustrus Død sad Manden i uskiftet Bo ifølge kgl. Bevilling af 17. Decbr. 1779. Da han i 1787 atter giftede sig, holdt han 24. April s. A. Samfrændeskifte efter Konen, ved hvilket hver af de da levende 3 Døtre udlagdes i Arv 1217 Rdl. 64 Sk. (6 Børn).

2) i Marie Kirkes Menighed i Tønsberg 10. Mai 1787 (viet „i Huset“ ifølge kgl. Bevilling) med *Maren Holst*, født i Sems Præstegjeld ved Tønsberg 1748

(døbt 12. Marts s. A.), † i Kragerø 1791 (begr. 25. November s. A.), 43 A. gl., Datter af daværende Capellan pro persona til Sem, senere residerende Capellan til Tønsberg Michael Holst og Anna Catharina Schjelderup. Skifte efter hende sluttedes i Kragerø 16 August 1793, ved hvilket Sønnen erholdt i Arv 2003 Rdl. 48 Sk. (2 Børn).

3) i Brevig i Eidanger 30. Aug. 1793 (viet „i Huset“ af senere Biskop Claus Pavels) med *Johanne Dorothea Mechlenburg*, født i Kværnes Præstegjeld paa Nordmøre 18. November 1756, † paa Frydensberg ved Kragerø 18. October 1835 i sit 80de Aar, Datter af Lensmand Geert Christensen Mechlenburg og Adriana Jochumsdatter Conders. Hun var, da hun ægtede Rendtler, Enke efter Kjøbmand paa Grønland Jens Peter Hansen Glomstad, som hun ægtede formentlig 1785 i Jacobshavn. Han var først Fuldmægtig hos Sorenskriver i Nordre Gudbrandsdalen Henrik Ployen, var fra 16. Mai 1782 Hvalfangerassistent under Grønland paa Skibet „St. Peder“ og blev 21. Februar 1784 Bestyrer af den kgl. Handel paa Kolonien Jacobshavn med en aarlig Gage af 100 Rdl., 20 Rdl. til Skrive-materialier og Procenter af Handelen. Hendes 1ste Mand var født i Aamots Præstegjeld i Østerdalen 1752 (døbt Dom. 25 p. Tri. (∴ 19. Novbr.) s. A.), † i Jacobshavn paa Grønland 26. April 1788, Søn af Lensmand Hans Mogensen og Ingri Olsdatter Glomstad. (2 Børn).

a. 3. *Ole Andreas Rendtler*, født i Kragerø 3. September 1776 (døbt 11. Sept. s. A.), † der s. A. (begr. 28. Sept.) 25 Dage gl.

b. 3. *Anne Cathrine Rendtler*, født i Kragerø 23. December 1777 (døbt 30. December s. A.), confirmeret der 17. Sønd. efter Trinit (∴ 30. Septbr.) 1792 og † i Skien 26. Juli 1850.

Gift i Kragerø 11. Januar 1801 med Skibsfører *Samuel Christian Stub*, født paa Østre

Molands Præstegaard 1771 (døbt 2. Mai s. A.),
† ved Forlis paa Hjemreise fra England i Aaret
1813. Søn af daværende Personelcapellan, senere
Sognepræst til Skien Tellef Stub og Christiana
Juel. (8 Børn).

- c. 3. *Karen Kirstine Rendtler*, født i Kragerø 2. Januar
1780 (døbt 10. Januar s. A.), confirmeret der
18. Sønd. efter Trinit. (o: 4. October) 1795, †
sammesteds 12. Juni 1836, 56½ A. gl.

Gift i Kragerø 24. December 1810 med
Skibsfører *Helle (Helje) Eilert Knutzen*, født paa
Gaarden Strand i Aurdals Præstegjeld i Valdres
8. Juli 1767 (døbt i Svennes Annexkirke 26. Juli
s. A.), † i Kragerø 1. Juli 1844, Søn af Gaard-
bruger Harald Heljesen Strand og Christine Maria
Nielsdatter. Efter Faderens Død kom han til
en Morbroder Capitaine Knutzen i Stange, hvis
Familienavn han optog. Han kom senere i
Tjeneste hos Familien Zachariasen i Skien, foer
derfra som Matros og senere som Styrmand.
Kom i Slutningen af forrige Aarhundrede til
Kragerø, hvor han tog Borgerskab som Skibsfører
og bosatte sig. Han var, da han ægtede Karen
Kirstine Rendtler, Enkemand, idet han 1) i
Kragerø 19. November 1800 (viet „i Huset“ ifølge
kgl. Bevilling) ægtede Elisabeth Cathrine Barth,
født i Kragerø 7. Februar 1771 (døbt 13. Februar
s. A.), confirmeret der 19. Sønd. efter Trinit.
(o: 11. October) 1795 og † sammesteds 1809
(begr. 18. Mai s. A.), 38 A. gl. paa Barselseng,
Datter af Kjøbmand og Postmester i Kragerø
Daniel Barth og Margrethe Thomasdatter Møller.

- d. 3. *Andreas Rendtler*, født i Kragerø 22. Mai 1781 (døbt
2. Juni s. A.), † der s. A. (begr. 2. Aug.), 8 Ug. gl.
e. 3. *Maria Olette Rendtler*, født i Kragerø 2. Novbr.
1782 (døbt 11. Novbr. s. A.), confirmeret der

17. Søndag efter Trinit. (o: 8. October) 1797, † sammesteds 27. Februar 1838. Hun var først forlovet med Skibsfører *Jørgen Hurtigkarl Alsing*, født i Kragerø 28. Januar 1781, (døbt 5. Febr. s. A.), confirmeret der Høsten 1796 og † under en Storm paa Langesundsfjorden 1805 ved at kuldseile, Søn af Lodsoldermand Lorents Christian Alsing og Anne Cathrine Bjørn. Han var da Fører af et Skib, der tilhørte Kjøbmand P. Aslew i Skien. Med ham havde Maria Olette Rendtler et (uægte) Barn.

Gift i Lyngdal Præstegjeld 1813 med Skibsfører *Christian Anker*, født i Kragerø 20. October 1785 (døbt 27. October s. A.), † der 19. August 1831 (begr. 22. Aug. s. A.), 45 A. 10 M. 1 D. gl., Søn af Procurator i Kragerø Laurits Poulsen (begr. i Kragerø 5. Aug. 1800) og Alette Cathrine Erboe († i Kragerø 11. April 1835, 88 A. gl.). (2 Børn).

f. 3. *Jacob Rendtler*, født i Kragerø 17. Januar 1785 (døbt 25. Januar s. A.), † der s. A. (begr. 6. October), 6 M. gl.

g. 3. *Michael Rendtler*, født i Kragerø 19. Marts 1788 (døbt 26. Marts s. A.), † der 5. September 1826 (begr. 8. September s. A.), 39 A. gl., af Brystsvaghed. Kjøbmand i Kragerø.

Gift i Kragerø 31. December 1815 med *Anine Sophie Buchholm*, født i Flekkefjord 1786, † i Laurvig 28. Juni 1861, Datter af Kjøbmand i Flekkefjord, senere Toldinspecteur i Kragerø Jochum Fredrik Buchholm og Magdalena Sybilla Bentzen. (Ingen Børn).

h. 3. *Jacob Rendtler*, født i Kragerø 24. Juni 1789 (døbt 1. Juli s. A.), † der 1791 (begr. 13. Februar s. A.), 2 A. gl.

i. 3. *Maren Rendtler*, født i Kragerø 3. Juli 1794 (hjemmedøbt og Daaben stadfæstet i Kirken 6. Aug. s. A.), † der 11. Juni 1875.

Gift i Kragerø 7. August 1818 (viet „i Huset“) med sit Næstsødskendebarn Grosserer *Johan Georg Dahll*, født i Kragerø 8. April 1788 (døbt 15. April s. A.), † der 30. Juli 1832, 44 A. gl., Søn af Kjøbmand Tellef Fredriksen Dahll og Else Cathrine Rendtler.

- k. 3. Jens Peter Rendtler*, født i Kragerø 1796 (hjemmedøbt og Daaben stadfæstet i Kirken 10. Sept. s. A.), † der 2. Juni 1832 i sit 36te Aar. Ugift.
- b. 2. Jacob Rendtler*, født i Kragerø 1752 (døbt 4. Mai s. A.), confirmeret der 16. Sønd. efter Trefold. (∴ 4. October) 1767 og † sammesteds 1769 (begr. 27. November s. A.), 18 A. gl.
- c. 2. Maria Rendtler*, født i Kragerø 1754 (døbt 3. Sept. s. A.), confir. der 19. Sønd. efter Trefold. (∴ 1. October) 1769, og † sammesteds 1803 (begr. 15. Juli s. A.), 49 Aar gl.
- Gift i Kragerø 23. Januar 1777 (viet „i Huset“ ifølge kgl. Bevilling) med Sr *Børre Hagen*, født paa Husmandspladsen „Hagen“, (formodentlig i Nærheden af Fredrikshald?) 1751, † i Kragerø 1796 (begr. 20. Februar s. A.) 45 A. gl. Han var fra sin Ungdom af opdraget til Handelen, sandsynligvis i Kragerø, hvor han var bosat flere Aar, indtil han 11. Febr. 1786 tog Borgerskab som Kjøbmand i Fredrikshald, hvorfra han dog kort efter atter vendte tilbage til Kragerø, hvor han tog Borgerskab 11. December 1788.
- d. 2. Johan Rendtler*, født i Kragerø 1759 (døbt 29. Mai s. A.), † paa Akershus Fæstning 25. Mai 1820. Han var Kjøbmand i Kragerø, hvor han 1785 og 1789 var Taxerborger og hvor han ved Skjøde af 8. Novbr. 1782, thgl. 3. Febr. 1783, af Sr Andreas Erboe for 1399 Rdl. 48 Sk. købte sig Hus. Var fra 1793 Overformynder, Fattigforstander og Forstander for det af Veier og Maaler i Kragerø Marcus Bärnholdt og Hustru stiftede Legat for Fattige i Kragerø, hvilke Bestillinger han indehavde, indtil han efter eget

Ønske entledigedes under 2. Novbr. 1798. Han drev Trælastforretninger og Skibsrhederi og var en Tid en ganske velstaaende Mand, men senere gik det nok tilbage med ham. I 1816 blev han dømt til Slaveri paa Akershus Fæstning, idet han i Boston havde ladet eftergjøre Blanketter til de af Norges daværende Statholder Prinds Christian Fredrik authoriserede Sedler eller Beviser for Rigsbankpenge, hvorefter han paa Blanketterne havde tilføiet de fornødne Navne og derpaa dels selv dels ved Sønnen ladet udgive disse falske Beviser. Ved en af en Commission (senere By- og Raadstueskriver G. Hofgaard og Sorenskriver H. S. Fürst) den 16. Juli 1816 afsagt Dom blev han tilligemed Sønnen Johan Rendtler for Udstedelse og Udgivelse af falske 50 Rbd.'s Beviser dømt til at have sin Ære forbrudt samt til at arbeide paa Akershus Fæstning i 13 Aar og for Toldsvig at bøde til Kragerø Fattigkasse 50 Spd., hvilken Dom dog ved Høiesteretsdom af 25. Juni 1817 blev forandret derhen, at han skulde miste sin Ære og arbeide i Jern sin Livstid. Den 28. Juni 1817 indsattes han paa Akershus Fæstnings Slaveri. Sønnen Kjøbmand Andreas Rendtler søgte i 1817 om at Straffen maatte formildes derhen, at han maatte beholde sin Ære og paa egen eller Sønnens Bekostning hensættes i Fængsel paa Munkholmen, men Ansøgningen afsloges ved Regjeringens Resol. af 29. August s. A.

(Gift 1) i Kragerø 19. Mai 1783 (viet „i Huset“ ifølge kgl. Bevilling) med *Anna Larsdatter Anker*, født i Kragerø 1752 (døbt 14. Aug. s. A.), confirmeret der 16. Sønd. efter Trinit. (d: 4. October) 1767 og † sammesteds 1788 (begr. 16. Februar s. A.), 36 A. gl., Datter af Kjøbmand i Kragerø Lars Findbosen „Støle“ eller „Hellesmyren“ og Severine Bøchmann. Skifte efter hende (efter hvem Manden ifølge kgl. Bevilling af 7. Marts 1788 sat i uskiftet Bo) holdtes i Kragerø 31. Mai 1790, hvorved Sønnen udlagdes i Arv 602 Rdl.

og Datteren 301 Rdl. Boet eiede Halvparten i Brig-skibet „Modet“, drægtig 263 C. L., værdsat for 1200 Rdl. og Hus i Kragerø med Udhuse og Bolværk, værdsat for 1000 Rdl. (4 Børn).

2) i Kragerø 17. Juni 1790 (viet „i Huset“ ifølge kgl. Bevilling) med *Mette Birgitte Erboe*, født i Kragerø 4. Marts 1768 (døbt 11. Marts s. A.), confirmeret der 16. Sønd. efter Trefoldh. (d: 5. October) 1783 og † sammesteds 3. Februar 1815 (begr. 9. Februar s. A.), 47 A. gl., Datter af Kjøbmand Andreas Erboe og Beate Dorothea Miltzow. (3 Børn).

a. 3. *Andreas Rendtler*, født i Kragerø 27. Sept. 1783 (døbt 3. October s. A.), confirmeret der 18. Sønd. efter Trefoldh. (d: 22. Sept.) 1799 og † sammesteds 5. August 1848 (begr. 11. August s. A.), 64 A. gl. Han var i 1801 som Skriversvend paa Kontoret hos Procurator Hoppe paa Puggestad i Sandeherred, blev senere Skibsmægler, først i Øster-Risør, senere i sin Fødeby.

Gift i Christianssand 17. October 1810 med sit Næstsødskendebarn *Marichen Stokke*, født i Christianssand 2. September 1779 (døbt 6. October s. A.), † i Kragerø 12. Februar 1844 (begr. 20. Febr. s. A.), 65 A. gl., Datter af Kjøbmand Andreas Nielsen Stokke og Anne Rosine Rendtler. (7 Børn).

a. 4. *Andrea Jørgine Rendtler*, født i Risør 16. (ikke 27.) August 1811 (døbt 25. October s. A.), confirmeret i Kragerø 5. October 1828; hun lever i Drammen hos sin Svigersøn Ingenieur Naumann.

Gift i Farsund October 1836 med Lieutenant, Overtoldbetjent *Joachim Schweder Bang*, født i Legangers Præstegjeld i Sogn 1. April 1785, † i Sarpsborg 17. November 1856, Søn af Foged Joachim Schweder

Bang og Barbara Maria Geelmuyden. Han var da Enkemand, gift 1) 17. Juli 1813 i Vinger med Mariane Dorothea Engelhardt, født i Vinger 22. Mai 1790, † paa Kongsvinger 15. Juni 1866, Datter af Overkrigs-commissaire Nicolai Engelhardt og Pauline Christine Schrøder. Fra denne Hustru blev han imidlertid skilt.

b. 4. *Johan Anton Rendtler*, født i Øster-Risør 1813 (døbt 23. Sept. s. A.), † der s. A. (begr. 14. Decbr.).

c. 4. *Anton Cæsar Rendtler*, født i Øster Risør 16. December 1814 (døbt 11. Mai 1815), confirmeret i Kragerø 11. April 1831. — Han var først Handelsmand, var i Aarene 1844—49 dels leiet og dels konstitueret Rorskarl og Undertoldbetjent; blev 1850 ansat som leiet Krydsbetjent og 23. November 1851 Undertoldbetjent i Christianssand. (2 Børn).

Gift i Laurvig 16. November 1851 med *Laura Elisabeth Thrane*, født i Laurvig 8. Januar 1824 (hjemmedøbt og Daaben stadfæstet i Kirken 1. Aug. s. A.), † i Christianssand 20. December 1859 i sit 36te Aar, Datter af Bødker i Laurvig Fredrik T. og Karen Larsen. (2 Børn).

a. 5. *Marie Rendtler*, født i Gamle Helle-sund 15. December 1855, † i Christianssand 4. Sept. 1884, 29 A. gl.

Gift i Christianssand 23. April 1877 med Undertoldbetjent *Fredrik Stang Uckermann*, født i Indvikens Præstegjeld i Nordfjord 5. December 1844, Søn af senere Sognepræst til Gloppen Arnt U. og Anna Stang. Han var i 1863—68 Udskiftningsassi-

stent, blev 1870 Assistent ved Kongsvingers Grændseopsyn og 22. Juni 1876 Undertoldbetjent i Christianssand. Efter Konens Død ægtede U. 2) 22. September 1885 i Christiania hans 1ste Hustrues Sødskendebarn Marichen Omeyer, født i Kragerø 23. Marts 1847, Datter af Skibsfører Holger O. og Julie Andrea Rendtler. (1 Barn).

b. 5. *Frederik Andreus Rendtler*, født i Christianssand 9. September 1857, † der 2. Mai 1880, 22 $\frac{1}{2}$ A. gl.

d. 4. *Henrikke Wilhelmine Rendtler*, født i Kragerø 26. Januar 1817 (døbt 21. Juni s. A.), † der 1826 (begr. 4. April s. A.), 6 A. gl.

e. 4. *En dødfødt Søn* i Kragerø 30. Marts 1819; begr. der 3. April s. A.

f. 4. *Andrea Julie Marichen Rendtler*, født i Kragerø 16. October 1820 (døbt 14. Juli 1821).

Gift i Kragerø August 1844 med sit Sødskendebarn, Skibsfører *Holger Omeyer*, født i Christianssand 22. October 1813, † i Habana i April 1855, Søn af Capitaine i Vesterl. nat. Infreg. Diderik Omeyer og Anne Sophie Stokke. (7 Børn).

g. 4. *Henriette Wilhelmine Rendtler*, født i Kragerø 16. Sept. 1823 (døbt 29. Novbr. s. A.)

Gift i Kragerø 1851 med Contoirchef ved Christiania Søforsikringssselskab *Johan Georg Heinrichsen*, født i Arendal 8. Marts 1816 (døbt 25. Marts s. A.), Søn af Guldsmed Johan Georg H. og Marthea Haaversen. Han var, da han ægtede Frk. Rendtler Enkemand, gift 1) 1844 i Arendal med Sophie Septima Moe, født i Arendal 4. Juli 1817, † i Kragerø 23. December 1845 (begr. 30. Decbr.

- s. A.), 29 A. gl., Datter af Andreas Moe og Georgine Charisius. 1 Søn af 1ste Ægteskab.
- b. 3. *Lars Rendtler*, født i Kragerø 16. Sept. 1785 (døbt 23. Sept. s. A.), † der 1792 (begr. 13. Juni s. A.), 6 A. gl.
- c. 3. *Maren Cathrine Rendtler*, født i Kragerø 18. November 1786 (døbt 25. Novbr. s. A.), confirmeret der 19. Søndag eft. Trefold (o: 24. Octob.) 1802, † i Horsens Hospital 13. Juli 1871, 84 A. gl.
- Gift i Arendal 18. August 1809 (viet „i Huset“ ifølge kgl. Bevilling af 11. Aug. s. A.) med *Basmus Peter Emborg*, født i Hansted ved Horsens 1779 (døbt 26. Marts s. A.), † i Horsens 30. Mai 1853, 75 A. gl., Søn af Skoleholder i Hansted Elias E. og Maria Fugl. Han var først i nogle Aar Forpagter af den Familien Herlofsen i Arendal dengang tilhørende Gaard Langsev ved Arendal, men flyttede senere til Horsens, hvor han drev en Gartnerforretning. (3 Børn).
- d. 3. *Severin Anker Rendtler*, født i Kragerø 8. Februar 1788 (døbt 16. Februar s. A.), † der s. A. (begr. 22. April s. A.), 10 Ug. gl.
- e. 3. *Anton Erboe Bendtler*, født i Kragerø 1791 (døbt 17. Juni s. A.), † der s. A. (begr. 22. August s. A.), 4 Ug. gl.
- f. 3. *Laurits (Lars) Rendtler*, født i Kragerø 14. April 1793 (hjemmedøbt og Daaben stadfæstet i Kirken 8. Mai s. A.), † i Udlandet uden Børn, naar vides ei. Han opholdt sig 1812 og 1813 c. 11 Maaneder paa en Skole i Yarmouth i England, blev ved den førnævnte Høiesteretsdom af 25. Juni 1817 for Delagtighed i Faderens Forbrydelse dømt til 6 Maaneders Fæstningsstraf og indsattes den 28. Juni s. A. i Akershus Fæstnings Strafanstalt. Broderen Kjøbmand Andreas R. søgte s. A. om at han paa egen Bekostning og Hs. Maj.s Naade maatte hensættes paa Akershus

Fæstning, men Ansøgningen afsloges ved Regjeringens Resol. af 29. Aug. s. A. — Ved kgl. Resol. af 14. August 1818 blev dog Straffen for den resterende Del af Straffetiden forandret til Landsforvisning i lige saa lang Tid, hvorefter han 8. Sept. s. A. løslodes og s. A. forlod Landet.

g. 3. Jacob Rendtler, født i Kragerø 8. October 1799 (hjemmedøbt og Daaben stadfæstet i Kirken 15. November s. A.), † der 14. Juli 1804 (begr. 17. Juli s. A.), 5 A. gl.

c. 1. Johan Georg Rendtler, født i Pranzis 1725, † i Kragerø 1791 (begr. 19. Sept. s. A.), 66 A. gl. Han tog 13. Mai 1754 Borgerskab paa Trælast-, Korn- og anden Kjøbmandshandel ifølge Statholder Rantzaus Resol. af 4. Mai s. A., var fra 20. Decbr. 1755 Lagrettesmand i Kragerø, blev 20. Decbr. 1759 Taxerborger sammesteds og var fra 21. Decbr. 1776 til 20. Decbr. 1784, da han efter eget Ønske entledigedes, Kirkeværge. Ved Kontrakt af 31. Marts 1790, thgl. 12. April s. A., overdrog han Svigersønnen Tellef Dahll sin Forretnings Fortsættelse.

Gift i Kragerø 12. April 1754 med *Johanne Maria Heegaard*, født i Laurvig 16. April 1721, † i Kragerø 25. April 1777 (begr. 2. Mai s. A.), 56 A. gl., Datter af Ole Heegaard og Else Cathrine (8 Børn).

a. 2. Maria Bolette Rendtler; født i Kragerø 27. Februar 1755 (døbt 10. Marts s. A.), confirmeret der 19. Sønd. efter Tref. (c: 1. Octob.) 1769, † sammesteds 24. Januar 1807 (begr. 30. Januar s. A.), 52 A. gl. Ved Skifte efter hende, der ifølge kgl. Bevilling af 27. Oct. 1786 sad i uskiftet Bo efter sin 1ste Mand, hvilket sluttedes 22. April 1807 i Kragerø, erholdt Datteren Anne Kirstine i Arv c. 1700 Rdl.

Gift 1) med *Peder Larsen Toft*, født i Danmark 1745, † i Kragerø 1793 (begr. 13. August s. A.), 48 A. gl. Han foer i mange Aar fra Kragerø som Skipper paa Danmark, men tog 14. April 1784 Borger-

skab som Handelsmand i Kragerø, hvor han 30. Decbr. 1788 udnævntes til Taxerborger. Ved Samfrændeskifte efter ham den 7. April 1798 erholdt hans 3 Børn i Arv 5000 Rdl. Boets Formue udgjorde 10,000 Rdl., hvoraf Hus i Kragerø med Søbod og Brygge taxeredes for 2000 Rdl., Korn og Krambodvare for 1500 Rdl. og Værdipapirer. Peder Toft ægtede: 1) 6. April 1781 i Kragerø (viet „i Huset“) Anne Kirstine Christensdatter Hjørring.

2) i Kragerø 25. April 1798 med *Johannes-Johnsen*, født paa Hurum 19. Mai 1767. Han siges ellers født i Christianssand, men er i alle Fald døbt i Hurums Kirke 26. Mai s. A. † i Christiania 25. April 1830, Søn af Skibsfører John Johannesen Næskil og Anne Olsdatter Sand. — Han var 1797 Fuldmægtig hos Kjøbmand Paul Bjørn i Kragerø, hvor han senere nedsatte sig som Handelsmand og hvor han ved Skjøde af 21. Juni s. A., thgl. 23. April 1798 for 199 Rdl. af Christian Gerløf købte en Havetomt. Den 20. November 1799 blev han udnævnt til Taxerborger, men flyttede senere først til Drammen og siden til Christiania til sin Svoger, daværende Stiftsprovst i Christiania, senere Biskop i Christianssand Stift Mathias Sigwardt.

- b. 2. *Anne Sophie Rendtler*, født i Kragerø 16. April 1756 (døbt 23. April s. A.), confirmeret der 3. Sønd. efter Paaske (c: 21. April) 1771 og † sammesteds 1791 (begr. 29. April s. A.), 35 A. gl.

Gift i Kragerø 13. Januar 1780 med Kjøbmand *Christian Rømer*, født i Kragerø 1744 (døbt 6. Juli s. A.), † der 1799 (begr. 29. Juni s. A.) 55 A. gl., Søn af Abraham Nielsen og Maria Michelsdatter (Rømer?)

- c. 2. *Søren Jørgen Overgaard Rendtler*, født i Kragerø 26. Sept. 1757 (døbt 4. Oct. s. A.), † der 10. Decbr. s. A. (begr. 16. Decbr. s. A.).
- d. 2. *Jacob Jørgen Rendtler*, født i Kragerø 10. April 1759 (døbt 19. April s. A.), † der 2. April 1761.

- e. 2. *Søren Overgaard Rendtler*, født i Kragerø 11. Mai 1760 (hjemmedøbt 18. Mai s. A.), † der 19. Mai s. A. (begr. 22. Mai s. A.).
- f. 2. *Else Cathrine Rendtler*, født i Kragerø 24. Juli 1761 (døbt 31. Juli s. A.), confirm. der Sønd. efter Paaske (d. 14. April) 1776 og † sammesteds 6. Februar 1830 (begr. 15. Februar s. A.) 68½ A. gl.
- Gift i Kragerø 2. Mai 1783 med Kjøbmand *Tellef Dahll*, født i Arendal 3. October 1741 (døbt 31. Oct. s. A.), † i Kragerø 1792 (begr. 2. Marts s. A.), 50 A. gl., Søn af Fredrik Tellefsen Dahll og Karen Pedersdatter Brinck. Han uddannede sig som Handelsmand dels i Kragerø og dels i Udlandet, tog 25. April 1783 Borgerskab som Kjøbmand i Kragerø og købte ved Skjøde af 29. Novbr. 1777, thgl. 2. Febr. 1778 et Hus paa „Øen“ for 1000 Rdl. af Peder Clausen Poulsen.
- g. 2. *Jacob Jørgen Rendtler*, født i Kragerø 1763 (døbt 20. Sept. s. A.), † der 27. December 1763.
- h. 2. *Johan Markus Rendtler*, født i Kragerø 12. April 1766 (døbt 19. April s. A.), † der 27. August s. A.
- d. 1. *Johan Rendtler*, Landmand og Kirkeværge i Pranzis. Gift med *Regina Wilsdorff*, † i Pranzis i August 1760.
- a. 2. *Johan Georg Rendtler*, født i Pranzis 20. Mai 1747 (døbt 22. s. M.), † i October 1785 ugift i Ostende. Han reiste 1765 til Christianssand, tog 4. Mai 1775 Borgerskab som Skipper i Kragerø og blev senere Skibstønnermand med et Skib, tilhørende Kjøbmand Nils Anker paa Fredrikshald. Skifte efter ham afholdtes i Kragerø 9. Februar 1785. Boets beholdne Formue udgjorde lidt over 500 Rdl.

En Catharina Pedersdatter Rendtler var Fadder i Kragerø 15. Januar 1765.

Dødsfald i Norge

1890.

Meddelt af Arkivfuldmægtig Otto Gr. Lundh.

- Aagaard**, Nicolai Peter, 14. Marts, Hammerfest. (Hustru: Emma A. f. Robertson, og 4 Børn).
- Aall**, Karen, f. Christensen, Enke efter Distriktslæge Jørgen Wright A., 70 A., 13. April, —. (Børn).
- Aall**, Kristine Henriette, 21 A., 8. Februar, Ulefos. (Forældre: Nils A. og Charlotte A., f. Aall).
- Aall**, Nils Hofman, 3 A., 30. December, Næs Jernverk. (Forældre: Nicolai A. og Marie A., f. Dahl).
- Aall**, Olaf, 11 A., 15. Januar, Aalesund. (Forældre: N. A. og Dorthea A., f. Schøyen).
- Aarestrup**, Anna Harbo Frimann, f. Fasting, 86 A., 3. November, Vik i Sogn. (Børn).
- Aas**, Axel, 28 A., 26. Februar, Hennes, Helgeland. (Forældre: Johs. A. og Cornelia A., f. Rømer).
- Aas**, Fredrikke, 16½ A., 27. Juli, Sande. (Forældre: P. Ltz. A. og Sophie A., f. Landmark, Drammen).
- Aasland**, Dorthea, f. Bruun, 60 A., 23. Juli, Tønset. (Mand: Chr. A.).
- Abrahamsen**, Ingeborg Johanna, f. Bredsdorff, 34 A., 3. Mai, Laurvik. (Mand: John A.).
- Algaard**, Thora Gerhardine, 12. September, Bergen. (Forældre: T. A. og Hustru).
- Ambjørnsen**, Catharine Caroline, f. Bull, 2. Marts, Melsoinvik. (Børn).
- Amble**, Ole, Stud. juris, 20. Februar, Fogedgaarden Sandnes. (Forældre: O. A., Foged, og Ida A., f. Hansen).
- Andersen**, Andreas Marinus, Kaptein, 51 A., 30. September, Bergen. (Moder: Maren A., Stavanger).
- Andersen**, Henrikke, f. Apenes, 62 A., 11. Februar, Aasgaardstrand. (Efterladte).
- Andersen**, Ole Christian, Kontorchef, 49 A., 12. Marts, Christiania. (Børn: Chr. Edw. Holst, Stud. theol., Dagmar og Bergliot Holst).
- Andresen**, Carl Ferdinand, Toldkasserer, 66 A., 14. Februar, Arendal. (Hustru: Kaja A., f. Nielsen).
- Andresen**, Cecilie, 7 A., 4. December, Christiania. (Forældre: Engelhart og Cathrine A.).
- Andresen**, Chr., Grosserer, 28. November, Christiania. (Hustru: Aagot A., f. Kaas).
- Angell**, Christian, 5 A., 28. Juni, og Sofie Bugge, (Tvilling), ½ A., 29. Januar, Christiania. (Forældre: Chr. A. og Mimi A., f. Hanssen).
- Angell**, Susanne Marie Elisabeth, f. —, 16. August, Aafjord. (Datter og Svigersøn: Hanna Hansen, f. A., og H. H., Sogneprest).
- Anker**, Karen, f. —, 55 A., 1. Juni, Christiania. (Børn: Bernt, Martha og Elisabeth A.).
- Anker**, Lilly, 7 U., 31. August, Chri-

- stiania. (Forældre: Conrad A., Grosserer, og Helene A., f. Parr).
- Arentz**, Bolette Marie. 60 A., 13. December, Bergen. (Søstre og Svoger: Constance A., Laura Friele, f. A., og Herman Friele).
- Arneberg**, Marie Sophie Erneste, f. Motzfeldt, 57 A., 29. August, Christiania. (Mand: Chr. A., Statsraad).
- Arnesen**, Ole, Hotelvært, 34½ A., 6. Marts, Christiania. (Hustru: Julie A., f. Jakwitz).
- Arnet**, Margarethe, f. —, Enke efter Kopist A., 64 A., 20. Maj, Christiania. (Sønner og Svigerdøtre: P. A., Bureauchef, Emilie A., f. Michelsen, L. A. og Thina A., f. Olsen).
- Arntzen**, Marie Elisabeth, 92 A., 11. April, Grue. (Søster: Olivia A.).
- Asche**, Carl, kgl. Fuldmægtig, 69 A., 8. Oktober, Christiania. (Hustru: Bertha A.).
- Aschehoug**, Helene Mathilde, f. Larsen, 60 A., 6. Februar, Horten. (Mand: N. D. A., Sorenskriver).
- Aschehoug**, Johan Martin, Skibsfører, 19. April, paa Rejse fra Santos til Halifax. (Forældre: T. J. A. og Maren A., f. Danielsen, Aas Prestegaard).
- Astrup**, Albert Fredrik Gustav, Købmand, 46 A., December, Christiania.
- Bache**, Søren, 76 A., 16. Oktober, Marienborg pr. Holmestrand. (Hustru: Gunhild B.).
- Bache-Wiig**, Rolf, 1½ A., 29. April, Christiania. (Forældre: H. B.-W. og Amalie B.-W., f. Holth).
- Bachke**, Ole Andreas, Dr., Højesterets-assessor, 59 A., 3. Januar, Christiania. (Hustru: Auguste B., f. Kräuter).
- Backe**, Kristen Martin, Landhandler, 13. Marts, Bogen. (U. M. B. og Trine B., f. Larsen, Vaal i Stokke).
- Backer**, Axel Georg, 31 A., 17. December, Barcelona. (Moder: Else B., f. Backer).
- Backer**, Chr. J., Grosserer, 9. April, Laurvik. (Hustru: Bertha B., f. Bugge).
- Bader**, Bertha, 16 A., 6. November, Christiania. (Forældre: Joh. Fr. B., kgl. Fuldmægtig, og Emilie B., f. Pechyle).
- Bang**, Hans Fredrik, Direktør, 70 A., 5. Marts, Drammen. (Hustru: Hanne B., f. Keyser).
- Barclay**, Christiane, 75 A., 20. September, Brevik. (Søstre: Petra Aamodt og Emma Albretsen).
- Barclay**, Clara Marie, 71 A., 27. Januar, Brevik. (Søstre: Christiane B., Petra Aamodt og Emma Albretsen).
- Barnholdt**, Fredrikke Sophie Louise, 75 A., 25. Januar. —. (Søskende).
- Barth**, Henrich Biørn, 4. September, Kragerø. (Hustru: Olette B.).
- Bassøe**, Marthe Dorteia, 60¼ A., 27. Juli, Moss. (Søster: Marie Larsen, f. B.).
- Bechholm**, Arnfinn, 2¼ A., 8. Februar, Christiania. (Forældre: Andreas og Johanne B.).
- Beck**, A. M., Skibskaptejn, 35 A., 24. Januar, Dublin. (Hustru: Amalie B., f. Larssen, Moss).
- Behrens**, Brynjulf, 12 A., 6. December, Bergen. (Forældre: Johan David B. og Alfhild B., f. Walter).
- Behrens**, Johan Didrik, Sanginstruktør, 70 A., 29. Januar, Christiania. (Datter: Rebekka B.).
- Bentzen**, Eugen, 4 A., 22. December, Lille Ulevold. (Forældre: G. E. B., Overlæge, og Rachel B.).
- Bentzen**, Sophie Dorothea, f. —, Enke efter Overtoldbetjent B., 27. Maj, Fredrikshald. (Børn).
- Bentzon**, Kristian, Stud. med., 21½ A., 10. Februar, Tromsø. (Plejeforældre: Fredrik B., Apotheker, og Marie B., f. Koht).
- Bentzon**, Maria, 3¾ A., 19. April, Tromsø. (Forældre: Fredrik B., Apotheker, og Marie B., f. Koht).
- Berentsen**, Hendrikke Marie, f. Housken, 50 A., 28. Juni, Laurvik. (Mand: L. B., Stavanger).
- Berg**, Georg Sverdrup, Bogbinder, 36

- A., 3. September, Christiania. (Moder: Karen B., f. Heyerdahl).
- Berg**, Helene Kirstine, 20 A., 11. Oktober, Fredrikstad. (Forældre: M. O. B., Toldkasserer, og Lina B., f. Rotnæs).
- Berg**, Karen Sofie, f. Ager, 77 A., 15. Juni, Christiania. (Døtre: Thora og Kirsten B.)
- Bergh**, Giltha Maria, 79 A., 4. September, Christiania. (Broderbørn).
- Bergh**, Paul Ernst Garmann, Skolebestyrer, 42 A., 20. April, Vossevangen, Voss. (Hustru: Charlotte B., f. Christensen).
- Bernau**, Dagfin Adolph, 5 $\frac{1}{2}$ A., 4. Marts, og Margit Regine, 4 $\frac{1}{2}$ A., 8. Marts, Christiania. (Forældre: C. H. B. og Margarethe B., f. Samson).
- Berner**, Sten Sture, 13 $\frac{3}{4}$ A., 31. Januar, Göteborg. (Forældre: J. M. B. og Davida B., f. Hummel, London).
- Berthelsen**, Otto Berthel, 1 $\frac{1}{2}$ A., 25. Januar, Kongsberg. (Forældre: A. B., Ingeniør ved Vaabenfabrikken, og Gina B., f. Røberg).
- Bertrand**, Harald, Landskabsmaler, 33 $\frac{1}{2}$ A., 27. August, Christiania. (Fader og Søskende: A. Hansen, flv. Skræddermester, Fridtjov Hansen, Provst, og Mathilde Wischmann, f. Hansen).
- Bie**, William, 15. Marts, Balke, Ø. Thoten. (Forældre: Marcus B., resid. Kapellan, og Hedvig B., f. Solberg).
- Bing**, Marie, f. Larsen, 43 A., 30. Juli, Lærdal pr. Holmestrand. (Mand: E. B., Sogneprest).
- Birch**, Christian, 14 A., 2. Marts, Christiania. (Søskende).
- Birch**, Margrethe, 25 A., 16. Juni, Christiania. (Søskende).
- Birkeland**, Harald, Cand. pharm. 41 A., 10. August, Christiania. (Hustru: Louise B.).
- Bisgaard**, Nils, 74 A., 13. August, Kongsberg. (Hustru: Elise B., f. Ringvold).
- Bisgaard**, Th. M., Grosserer, 49 A., 6. Juli, Lian pr. Christiania. (Hustru: Alvide B., f. Bye).
- Biørn**, Emmerentze Christine Alm, f. Arentz, 64 A., 4 M., 16 D., 27. November, Christiania. (Mand: Poul B.).
- Bjerke**, Ole Emil, Cand. philos., 38 $\frac{1}{2}$ A., 20. September, Hammerfest. (Hustru: Hilda B., f. Hauan).
- Bjerknes**, Carl Abraham, tredje Styrmand paa Dampskib „Portueuse“ af Liverpool, 23 $\frac{1}{2}$ A., 28. August, under en Cyklon ved St. Thomas. (Forældre: C. A. B., Professor, og Aletta B., f. Koren, Christiania).
- Blehr**, Sophus, Agent, 45 A., 31. December, Christiania. (Søskende: Thomas B. og Michaeline B.).
- Blehr**, Theodor, Formandsskabssekretær, 17. November, Bergen. (Hustru: Bergit B.).
- Blikstad**, Ragna Augusta, 9 A., 25. Juni, Farsund. (Forældre: C. B., Apotheker, og Marie B.).
- Bodding**, O., 80 A., 30. Januar, Drognes i Næs. (Sønner: Ant. B. og J. B., Overretssagfører).
- Boe**, Jacob, 2 $\frac{5}{12}$ A., 15. September, Arendal. (Forældre: Jacob B. og Marie B., f. Eger).
- Bomhoff**, Else Cathrine, 14. August, under et Sommerophold paa Landet. (Søstre, Brevik).
- Bomhoff**, Grethe, 84 A., 13. August, Gravdal i Sandsvær. (Søskende: Amborg Røncke, f. B., Lina Møller, f. B., og E. C. B.).
- Bomhoff**, Thorvald, 25. April, Kjøbenhavn. (Moder: Elisabeth B., f. Metzendorf).
- Bomhoff**, Thorvald Henrik, Kjøbmand, 50 A., 15. Marts, under et Ophold i Throndhjem. (Paa fraværende Hustrus og Børns Vegne: Onkelen E. C. B., Christiania).
- Bonnevie**, Emanuel, flv. Korpslæge, 74 A., 6. Oktober, Christiania. (Hustru: Auguste B., f. Lorentzen).
- Borchgrevink**, Annar Theodor, 1 A., 18. Marts, Skovly, Ibbestad. (For-

- ældre: Fredrik B. Distriktslæge, og Agnes B. f. Uchermann).
- Borkenstein**, Carl, Kaptein, 62 A., 8. April, Christiania. (Søster: Minna Bang).
- Braarvig**, Kaia, f. Bruun, 51 A., 22. September, Arendal. (Mand: A. B.).
- Braathen**, May Annie, f. Fiedler, 27 A., 17. Januar, Drammen. (Mand: Emil B.).
- Brager**, Hieronymus Nicolai Hjøring, 44 $\frac{3}{4}$ A., 17. Mai, Throndhjem. (Hustru: Ovidia B.).
- Brandt**, Peter, Assessor i Christiania Stiftsøvrerets 2den Afdeling, 69 A., 24. Mai, Christiania. (Søster: Elise Radich).
- Bratlie**, Erik, Exan. juris, Lensmand i Vestre Thoten, 75 A., 24. Februar. (Børn).
- Braun**, Sofie Amalie Limkilde, 81 $\frac{1}{2}$ A., 8. September, Christiania. (Pleiedatter og Niece samt Nevø: Amalie Bø, f. B., og M. C. B.).
- Breder**, P. V. W., Toldkasserer, 74 A., 15. Januar, Drammen. (Børn: Ivar H. B. og Inga B.).
- Brinchmann**, Christopher, 31 $\frac{1}{2}$ A., 13. Juli, Barcelona. (Forældre: Harald B., Toldkasserer, og Anna B. f. Rechdahl).
- Brinck**, Christian Frederik, Inspektør i Christiania Handelsstands Forening, 52 $\frac{1}{3}$ A., 4. Februar, Christiania. (Hustru: Hanna B., f. Horn, og Børn, Helgeøen).
- Brinck**, Torleif, 19 A., 26. Marts, Christiania. (Moder: Emma B., f. Maurer).
- Brodin**, Lene Christine Elisabeth, $\frac{5}{6}$ A., 7. Marts, Christiania. (Forældre: B. O. B. og Hanna B., f. Bredal).
- Brun**, Johannes Finne, Skuespiller ved Christiania Theater, R. St. O. O., 58 A., 7. Marts, Christiania. (Hustru: Thea B., f. Middelthon, og Børn).
- Brun**, Lorentze Thaulow, f. Petersen, 48 A., 26. Juli, Tverkjegla, Fron. (Mand: S. M. B., Artillerikaptein).
- Brun**, Thoren, 85 $\frac{1}{2}$ A., 2. Januar, Bergen. (Broder og Søstre: Christen B., Ingeborg Reymert, f. B., og Catharine Christensen, f. B.).
- Brun**, Johannes, 52 A., 11. Oktober, Christiania. (Hustru: Margareth B., f. Jameson).
- Bruun**, Mariane, f. Sahlkvist, 20. April, Hønefos. (Døtre og Svigersøn: Magdalene Schjong, f. B., Nilsine Thestrup, f. B., og F. Thestrup, Adjunkt).
- Buch**, Christine, f. Barlien, Enke efter Distriktslæge Iver Winfeldt B., 77 $\frac{3}{4}$ A., 1. August, Farsund. (Børn).
- Buch**, Wilhelm Henrik, Sogneprest, 92 A., 10. Februar, Christiania. (Børn: Fredrikke Ottesen, f. B., og Søskende).
- Bucher**, Caroline Andrine, f. Ehn, fhv. Skuespillerinde, 55 A., 21. December, Christiania. (Mand: O. Joh. B., Skuespiller og Regissør).
- Buchholz**, Thorvald Rasmus Borup, Distriktslæge i Hadeland og Land, 76 $\frac{3}{4}$ A., 20. Mai, Gran. (Børn og Svigerbørn: Jerome B., Læge, Anna B., Andrea Gaarder, f. B., Bertha B., f. Gulowsen, og A. T. G., Kaptein).
- Buck**, Gjertrude Marie, 56 $\frac{1}{2}$ A., 19. Juni, Throndhjem. (Brødre og Svigerinde: Fredr. Bing B., Christopher Lorentz B. og Nanna Emilie B., f. Aamodt).
- Budde**, Otto Christian, Cand. juris, 32 A., 15. Februar, Christiania. (Slægtninge).
- Bugge**, Barthe Sophie, f. Bugge, 23 A., 1. April, Tasken pr. Rygge. (Mand: Sophus B.).
- Bugge**, O., Landhandler, 56 A., 19. Marts, Lian pr. Christiania. (Hustru: Caroline B.).
- Bugge**, P. M., fhv. Foged, 87 A., 18. Juni, Orkedalen. (Efterladte).
- Bugge**, Wilhelm Edvard, 12 D., 27. Juni, Kvædfjord Prestegaard. (Forældre: P. O. B., Sogneprest, og Riborg B., f. Rambech).
- Bull**, Gunvor, 30. April, Tønsberg.

- (Forældre: Johannes B. og Aslaug B., f. Olsen).
- Burchardt**, Helga Benedikte Anna Erneste, 29 A., 16. Oktober, Christiania. (Forældre: D. B. B. og B. C. B., f. Birch).
- Bæckmann**, Mariane, 81 $\frac{1}{2}$ A., 17. Januar, Christiania. (Slægtninge).
- Bødtker**, Daniel R., 75 A., 12. Juni, Bergen. (Hustru: Louise B., f. Nissen).
- Bøgh**, Elisabeth Marie, 27 A., 25. Mai, Christiania. (Moder og Forlovede: Jensine B., f. Hille, og Oscar Munthe, Premierløjtnant).
- Børresen**, Martha Christine, f. Lyng, 65 $\frac{1}{2}$ A., 22. November, Christiania. (Sønner og Svigerdøtre: Anders B., Bankchef, Louise B., f. Bache, Jacob B., Premierløjtnant i Marinen, og Louise B., f. Levick).
- Bertzell**, Helmina, 46 A., 28. Mai, —. (Søster og Svoger: Ida Aagaard, f. B., og Aage Aagaard, Adjunkt).
- Capjon**, Ingeborg, f. —, 73 A., 24. December, Reistad i Lier. (Søn og Svigerdatter: Ant. C. og Ingeborg C., f. Solberg).
- Capjon**, Sigurd, 5 $\frac{1}{2}$ A., 3. April, Fredriksstad. (Forældre: Thv. C. og Agnes C., f. Heiberg).
- Cappelen**, Diderich, Skibskaptein, 65 $\frac{1}{2}$ A., 17. Januar, Fredriksstad. (Hustru: Willhelmine C., f. Jahn).
- Cappelen**, Johan Nicolay, flv. Distriktslæge, 71 A., 17. November, Sætnes pr. Moldøen. (Hustru: Elisabeth Brunchorst C., f. Ravn).
- Carlsen**, Karen Marie, f. Vogt, 75 $\frac{1}{2}$ A., 1. August, Christiania. (Børn: Thorvald C. og Constance C.).
- Carstens**, Jensine, f. Sæther, 36 $\frac{1}{2}$ A., 23. Januar, Trysil. (Mand: Johan C.).
- Castberg**, Ragnvald, 13 $\frac{1}{2}$ A., 2. Februar, Throndhjem. (Forældre: C., Kaptein, og Elise C., f. Stabell).
- Cedervall**, Anne Elise, 14 A., 5. August, Christiania. (Fader: Joh. C.).
- Christensen**, H. C., Lagmand, 51 A., 7. September, Christiania. (Hustru: Eva C., f. Mathiesen).
- Christensen**, Nils Andreas, flv. Sekretær, 47 A., 6. Januar, Christiania. (Hustru: Clara C., f. Gustafson).
- Christiansen**, August, 40 A., 7. December, Elverum. (Hustru: Matilde C., f. Graff).
- Christophersen**, Tomine Margrethe, f. Møglestue, 73 A., 12. September, Christiania. (Mand: H. C., Auktionarius. Børn og Børnebørn).
- Clausen**, Oscar, 39 A., 5. April, Christianssund. (Hustru: Cathinka C., f. Selmer, og 2 Døtre).
- Clodius**, Heinrich Didrich, Kjøbmand, 86 A., 11. Marts, Tromsø. (Hanna Holmboe, f. C., Leonore C., Martine C., f. Buch, og W. Holmboe).
- Coch**, Inger Laurine, 67 $\frac{5}{12}$ A., 23. Januar, Brevik. (Broder og Svigerinde: N. W. C. og Christine C., f. Larsen).
- Coldevin**, Hans Aas, 2 $\frac{2}{3}$ A., 11. Marts, Dønnes. (Forældre: H. C. og Margrethe C., f. Aas).
- Conradi**, Andreas Carinius, Stationsmester ved Vestbanestationen, 57 A., 15. November, Christiania. (Søskende).
- Conradi**, Louise, f. Hansen, 83 A., 12. Januar, Christianssand. (Døtre: Marie og Trine C.).
- Cordsen**, Louise Kathrine, f. Nyrop, 20. Juni, Christiania. (Døtre: Dina Gullichsen, f. C., og Betzy C.).
- Coutts**, Jennie, 88 A., 4. Marts, Christiania.
- Daas**, Peter Kobro, Dampskibsfører, 37 A., 30. Juni, Christiania. (Hustru: Ida D., f. Schøien).
- Daas**, Severin Camilius, 34 A., 24. Juni, Chicago, U. S. A. (Forældre: P. S. J. D., Byfoged, og Camilla D., Christiania).
- Dahl**, Caroline, 92 A., 8. Marts, Turvelig i Raade. (Broderbørn).
- Dahl**, Fredrik August, flv. Direktør ved Aas højere Landbrugsskole, f. 23. Marts 1818, 29. November, Christiania. (Hustru: Helga D., f. Anker).
- Dahl**, Hans Andreas, Kaptein, 72 A.,

15. April, Bergen. (Datter og Svigersøn: Ida Smith-Hald og Frithjof Smith-Hald).
- Dahl**, Henriette Marie, f. Jansen. 14. Januar, Bodø. (Mand: Jens O. D., Fiskeriinspektør).
- Dahl**, Ingeborg, $\frac{1}{2}$ A., 29. Marts, Christiania. (Forældre: Nils D. og Anna D., f. Thomsen).
- Dahl**, Kristofa Kristine, f. Rønneberg, 78 A., 20. Marts, Vestnes. (Børn: W. S. D., Konrad D., Nicoline Harbitz, f. D., og Ulrikke D.).
- Dahl**, Ludvig Vilhelm, Medicinaldirektør, 64 A., 2. November, Christiania. (Hustru: Anna Catharina D., f. Bonnevie).
- Dahl**, Nicolay Peter, Grosserer, 68 A., 10. Juni, Molde. (Hustru: Louise D., f. Gørvell).
- Dahl**, Wilhelm. Postmester og Telegrafbestyrer, 59 $\frac{1}{2}$ A., 3. November, Flekkefjord. (Hustru og Døtre: Theodorolla D., f. Rynning, og Julie og Wilhelma D.).
- Dahl**, Louisa, f. Wade, 6. August, Bergland pr. Kragerø. (Sønner: George D. og Lewis D.).
- Dahl**, Mamie, 22 A., 13. April, Gørbørsdorf. (Moder og Forlovede: Laura D., f. Larsen, og Georg Kiørboe).
- Dannevig**, Mathias Henrik, 22 A., 16. September, Flødevik. (Forældre: G. M. D. og Elisa B. D., f. Smith).
- Dawes**, Henry, C. E., Agent, 80 A., 15. Januar, Christiania. (Hustru: Caroline D.).
- Deinboll**, Catharina Kahrs, f. Bredal, 83 A., 18. November, Stordøen. (Børn: P. V. B. D., Seminarlærer, og Marie Wærner, f. D.).
- Dessen**, Marcus Gjøl Rosenkrantz, fhv. Lensmand, 81 A., 13. Marts, Enen pr. Molde. (Hustru: Marie D., f. Roll, og Børn).
- Dietrichson**, Ragner Berentsen, $\frac{7}{12}$ A., 7. Oktober, Skien. (Forældre: W. B. D., Apotheker, og Bertha D., f. Berentsen).
- Dons**, Otto, 4 A., 16. April, Thron-
- hjem. (Forældre: Karl D. og Gertrude D., f. Ottesen).
- Dop**, Ingeborg Christine, f. Huitfeldt, 81 A., 11. April, Christiania. (Mand: Th. A. D., Sogneprest).
- Doran**, Helene Bolette, f. Krog, 92 $\frac{5}{12}$ A., 17. Oktober, Kragerø. (Børn: Th. D. og Gunhild D.).
- Dreyer**, Christen, 85 A., 30. Juli, Tromsø. (Slægtninge: Marie Collin, Fr. Collin, Chr. Collin og Fritz D.).
- Dupont**, Oscar Léon, 76 A., 4. Mai, Christiania. (Hustru: Magdalene D., f. Leegaard).
- Døvle**, Dagfinn, 2 $\frac{1}{2}$ A., 9. August, p. t. Sandefjord. (Forældre: D. D., Pr.løitnant, og Inga D., f. Bryde).
- Eckell**, Charlotte, f. Schouw, 72 A., 9. Juli, Christiania. (Børn).
- Eckhoff**, Fritz, 19. Januar, Christiania. (Forældre: Kr. Mart. E., Prest, og Ada E., f. Hannevig).
- Eckhoff**, Fritz, 8 $\frac{1}{2}$ A., 3. Juni, Christiania. (Forældre: M. V. E., Sogneprest, og Josefa E., f. Svensson, Sund pr. Bergen).
- Ecktell**, Sofie Amalia, f. Fabricius, 26 A., 2. September, Arendal. (Mand: S. E.).
- Eeg**, Jørgen, Agent, 57 A., 3. Januar, Christiania. (Hustru: Louise E., f. Winderen, og Børn).
- Egeberg**, Anun, fhv. Maskinist, 26. December, Gaarden Hem pr. Tønsberg. Hustru: Fredrikke E., f. Grip).
- Egeberg**, Jeanette Emilie, 21 A., 29. November, Christiania. (Moder: Marie E., f. Ullitz).
- Eggers**, Carl, fhv. Distriktslæge, 62 A., 2. Januar, —. (Hustru: Henriette E., f. Castberg).
- Eitzen**, Jørgen Jacob, fhv. Konsul, 78 A., 1. April, Christiania. (Børn og Svigerbørn).
- Ellingsen**, Jens Karl Kristian Monrad, 14 $\frac{3}{4}$ A., 6. Mai, ved et Ulykkestilfælde, Sortland. (Moder: Elisa E., f. Rosenvinge).
- Elster**, Andrea, f. —, 79 A., 14. Februar, Christiania. (Børn.)

- Engh**, Nils. Toldinspektør, R. St. O. O., 88½ A., 14. Februar, Flekkefjord. (Børn og Svigerdatter: Ina E., Carl E., Cand. juris, og Bolette E. f. Waage).
- Erichsen**, Harald Andreas, Stud. theol., 39 A., 7. Oktober, Christiania. (Moder: Helene E., f. Lauw).
- Erichsen**, Marie, 85 A., 7. Juni, Christiania. (Niece: Inga von der Lippe).
- Erlandsen**, Christian Frederik, fhv. Sogneprest, 51 A., 7. Januar, Christiania. (Hustru: Marie E., f. Galmeyer).
- Fabritius**, Fredrikke. 4¾ A., 17. Juni, Christiania. (Fader: L. F.).
- Falbe**, Christiane Pauline, tidligere tjenstgjørende Hoffrøken hos H. M. Dronning Desideria, 24. Juni, Stockholm. (Søster: Kathinka F.).
- Falch**, Ida Mathilde, f. Borckgrevink, 15. Juli, Drammen. (Børn og Svigerbørn).
- Falch**, Marie Helene, f. Thueseng, 54 A., 11. Februar, Drammen. (Mand: Søren F.).
- Falkenberg**, Johan Fredrik, 54 A., 17. November, Christiansund. (Hustru: Anna Adler F., f. Buck).
- Falsen**, Christian Magnus, Kaptein i Marinen, f. 19. Januar 1845, 13. Juni, Horten. (Moder: Cathinca F.).
- Faye**, Frants Christian, Dr. med., Professor, 83½ A., 5. Mai, Christiania. (Børn og Svigerbørn: Dr. L. F., Karen Petersen, f. F., Constance F., f. Trampe, og O. Petersen).
- Fearnley**, Carl Fredrik, Professor, 71¾ A., 22. August, Christiania. (Hustru: Emma F., f. Mariboe, og Datter).
- Fedderson**, Heinricke Marie Christiane, f. Adolphsen, 74 A., 16. August, Hammerfest. (Mand: F. H. F., Børn og Børnebørn).
- Fermann**, Carl, 41 A., 17. Januar, Christiania. (Hustru: Charlet F., f. Parr).
- Fermann**, Christian, Inspektør, 75 A., 28. Mai, Frederiksborg, Danmark. (Brødre: A. F., Christiania, og J. F., Hongsund).
- Fett**, Johan Wilhelm, 59 A., 14. Oktober, Hull, England. (Hustru, Døtre og Svigersønner: Kristine F., f. Just. Othilie Sphode, f. F., Julie Drasdo, f. F., Albert Sphode og Paul Drasdo).
- Finne**, Emilie, f. Roll, 73 Aar., 14. Juni, Thronhjelm. (Sønner og Svigerdatter: Hans F., Amalie F., f. Huitfeldt, Jacob F. og Emil F.).
- Finne**, Stian Herlofsen, 88 A., 1. Mai, Risør. (Hustru: Clementine F., f. Carstensen).
- Fischer**, Nils Jakob, Frimærkehandler, 39½ A., 27. Januar, Christiania. (Paa Hustruens Vegne Moderen: Maren F., f. Kronsteen).
- Fischer**, Peter Ferdinand, Proprietær, 63 A., 25. Marts, Ottarsrud pr. Drøbak. (Hustru: Karen F., f. Hohnsen).
- Fleischer**, Mancin, Cand. theol., fhv. Klokke ved Garnisonskirken, 72 A., 9. April, Christiania. (Hustru: Ulrikke F., f. Stoltenberg, og Børn).
- Flood**, Paulus Elias, Skibsmægler i Liverpool, 26. April, Christiania. (Paa Hustruens Vegne Moderen: Inger L. F., f. Wright).
- Fougner**, Frederikke Margarethe, f. Jensen, 9. Juli, Stenkjær. (Mand: Herman F., Oberstløjtnant).
- Fougner**, Johan Munthe Colbjørnsen, Major i Artilleriet, Underfeltløjtnant, 56 A., 20. Februar, Christiania. (Hustru: Pauline F., f. Paulsen, og Børn).
- Fougner**, Pauline, f. Paulsen, 57 A., 20. April, Christiania. (Børn: Kristofer F., Artilleriløjtnant, og Eugenie F.).
- Fougner**, Sigrid, 18 A., 26. December, Lillehammer. Forældre: N. F. og Sidsel F.).
- Fraas**, Cathrine Lucie, f. Martens, 26. Oktober, Bergen: (Niece og Pleiedatter: Sophie Arnesen).
- Francke**, Emmy, 7½ M., 18. Marts,

- Christiania. (Forældre: Wilh. F. og Emma F., f. Timm).
- Friis**, Christian Wilhelm Garben, Høiestretsadvokat, 31 A., 7. September, Stavanger. (Hustru: Hanne F., f. Arenfeldt).
- Friis**, Johan Sebastian Cammermeyer, 79 A., 18. Juli, Søråas pr. Bergen. (Datter: Hilda F.).
- Friis**, Ole Kristian Bull, 11 $\frac{1}{2}$ A., 27. September, Aalesund. (Fader: H. W. F.).
- Frommel**, Max, Dr. theol., Konsistorialraad og General-Superintendent i Fyrstendømmet Lüneborg, 5. Januar, Celle. (Hustru: Thora F., f. Egidius).
- Frydenlund**, Mathias, Kjøbmand, 35 A., 17. Marts, ved et Ulykkestilfælde, Hamar. (Hustru: Severine F., f. Eriksen).
- Fürst**, Bina, f. —, 61 Aar., 10. August, Arendal. (Døtre og Svigersønner: Lilla Kallevig, Nenny Munthe-Kaas, Harald Kallevig og C. Munthe-Kaas).
- Fürst**, Hans Severin, 62 A., 25. November, Stavanger. (Hustru: Cathrine F., f. Manger).
- Gerner**, Carl Evald, Konsul, 42 A., 3. Juli, Mellös pr. Moss. (Hustru: Anna G., f. Sundt).
- Gether**, Charlotte Louise, 77 $\frac{1}{4}$ A., 31. Januar, Laurvik. (Familie).
- Getz**, Henriette Marie Elisabeth, $\frac{5}{6}$ A., 22. December, Christiania. (Forældre: B. G., Rigsadvokat, og Johanne G., f. Berg).
- Getz**, Sophie Emilie, f. Buchholdt, 70 Aar, 29. Mai, Hamar. (Sønner og Svigerdøtre).
- Giertsen**, Hjalmar, 23 A., 26. December, Montevideo. (Fader: G. G., Horten).
- Gjems**, Sven Jørgen, fhv. Kjøbmand, 57 A., 20. Januar, Christiania. (Hustru: Johanne G., f. Rolfsen).
- Gjerdrum**, Alexander Lange, Kaptein, 41 A., 3. Mai, Bergen. (Hustru: Wilhelmina G., f. Øberg).
- Gjerdrum**, Tryggve, 35 A., 14. Decem-
- ber, Washington. (Moder: L. G., f. Lange).
- Glückstad**, Christen Mamen, fhv. Sogneprest til Hiterdal, f. 30. August 1806. 8. August, Christiania. (Hustru: Sophie G., f. Huitfeldt).
- Gløersen**, Anton, fhv. Gaardbruger, 80 A., 28. November, Christiania. (Søskende).
- Gløersen**, Christian August, Provst, 82 A., 20. April, Christiania. (Hustru: Marie G., f. Randers).
- Gløersen**, Johan, fhv. Sogneprest, 80 A., 16. August, Christiania. (Hustru: Charlotte G., f. Dahl).
- Gornitzka**, Knut, 1 $\frac{5}{12}$ A., 7. Mai, Tistedalen. (Forældre: C. P. W. G. og Julie G., Haagaas).
- Gotaas**, Johanne, 22 A., 19. Januar, Trøgstad. (Forældre: O. G. og Olava G., f. Hvoslef).
- Graarud**, Sigrid, 6 $\frac{1}{2}$ A., 12. Juni, Holmestrand. (Forældre: G. G., Kommunelege, og Karen G., f. Gran).
- Graff**, Nicoline Olivia, f. Rennord, 10. December, Christiania. (Mand: M. G.).
- Gran**, Anton Martin, Toldbetjent, 73 A., 14. Marts, Fredriksstad. (Efterladte).
- Grieg**, Ingeborg Helene, f. Rolfsen, 1. August, Bergen. (Mand: James G.).
- Grundt**, Niels, fhv. Kontorchef ved Sagbrugsforeningen paa Fredrikshald, 40 A., 23. November, Drammen. (Hustru: Johanne G., f. Seeberg).
- Grüner**, Carl Fritz, 23 A., 6. Juli, Nedre Foss, Christiania. (Moder: Charlotte G., f. Iversen).
- Grøndahl**, Anders, Bogtrykker, 83 A., 28. August, Christiania. (Børn).
- Grøndahl**, Birger Martin, 22 A., 15. August, U. S. A. (Søster: Karin G., Lier).
- Grøndahl**, Just, 8 A., 11. Juli, Gransherreds Prestegaard. (Forældre: Birger G. og Kathinka G., f. von der Lippe).
- Grønland**, Valborg Elise, f. Davidsen,

8. April, Ullensaker. (Mand: Erling G., pers. Kapellan).
- Grønning**, Reidar, 7½ A., 19. Januar, Thronhjelm. (Forældre: Emil G. og Anna G., f. Schmidt).
- Grøntvedt**, Richard, Cand. juris, 55 A., 30. Januar, Chicago, U. S. A. (Søskende, Christiania).
- Grønvold**, Augusta, 16 A., 10. September, Christiania. (Moder: Amalie G., f. Adamsen).
- Grønvold**, Ingeborg, f. Birkrem, 4. Juli. — (Børn og Svigerdatter: Fr. G., kgl. Fuldmægtig, Karoline G., f. Diriks, og Ingertha G., — Christiania og Arendal).
- Grønvold**, Jakob Worm-Müller, 1½ A., 28. Mai, Sandefjord. (I Faderens Fravær.: Moderen Ebba G., f. Heyerdahl).
- Grønvold**, Nina, 38 A., 6. August, Modums Prestegaard. (Forældre: C. G., Sogneprest, og Jonine G., f. Høst).
- Grøtheim**, Andrea Logn, f. Wulff, 34½ A., 22. Marts, Stamsund. (Mand: A. M. G.).
- Grøtschier**, Thorvald, Tandlæge, 17. Juli, Christiania. (Hustru: Alma G., f. Ring).
- Gude**, Camilla, 6. Oktober, Moss. (Niece: Karen G.).
- Guldberg**, Carl Gustav Theodor, 6 M. 13 D., 13. November, Christiania. (Forældre: Dr. Gustav G., Professor, og Dagmar G., f. Koller).
- Gundersen**, Nicolai Schreuder, fhv. Skibsfører, 75½ A., 5. Marts, Rønnes ved Grimstad. (Søn og Svigerdatter: Jens Schreuder, Cand. juris, og Margarethe S., f. Christensen, Lian pr. Christiania).
- Getzsche**, Ferdinand Hellfried, Toldkontrollør, 67 A., 22. Februar, Christiania. (Døtre og Svigersøner: Julie de Fontenay, f. G., og A. N. de Fontenay, Emma de Fontenay, f. G., og O. E. de Fontenay).
- Haagensen**, Engel Dorothea, f. Buch, 88 A., 31. August, Molde. (Svigerinde: Cathrine B., f. Stub).
- Haakensen**, Karen, f. Krogh, 10. November, Drøbak. (Søskende: John Krogh og Thea Krogh).
- Habel**, David Chreystie. Kopist, 46 A., Juni, Christiania. (Hustru).
- Hagemann**, Caroline, f. —, Enke efter Infanterikaptein B. H. H., 16. Mai, Christianssand. (Børn).
- Hagemann**, Johan Bülow, Jungmand, 16½ A., 4. Mai, ved et Ulykkestilfælde, Magdalena Rhed, Argentina. (Forældre: F. H., Sørenskriver, og Hedda H. — Lyen i Vaagel).
- Hagemann**, O. F., fhv. Skibsfører, 27. Mai, London.
- Hagemann**, Otto Holmboe, fhv. Over-toldbetjent, 82 A., 7. April, Christianssand. (Søskende).
- Hagerup**, Hans Eilert, 78 A., 30. Oktober, Tronbøl i Brandvold. (Hustru: Oline H.).
- Hals**, Maren Johanne, f. Iversen. Enke efter Kaptein Christen H., 82 A., 25. Januar, Stavanger. (Børn: P. H., Apotheker, og Christine H.).
- Hamborg**, Thea, f. Aarnæs, 2. November, Li. Ødemark. (Mand: A. G. H.).
- Hannestad**, Haakon, Distriktslæge og Garnisonslæge paa Vardøhus Fæstning, f. 1843, 11. August, Vardø. (Hustru: Karen H.).
- Hansen**, Anna Josephine, f. Hvoslef, 25. Oktober, Christiania. (Mand: E. H., Handelsreisende).
- Hansen**, Carl Hernan, fhv. Sogneprest, 79½ A., 4. Februar, Christiania. (Hustru: Elisabeth H., f. Bremer).
- Hansen**, Carl Sofus, 1½ A., September, og Gerhard Landmark, 1¼ A., 6. Juni, Tvillingen, Mo. Prestegaard, Helgeland. (Forældre: Anton H. og Johanna H., f. Landmark).
- Hansen**, Leonardine, f. Eggers, 59½ A., 25. Februar, Skien. (Børn).
- Hansen**, Rudolf Emil, Kjøbmand, 45 A., 26. Juni, Christiania. (Moder: Karen H., f. Mandskou).
- Hansteen**, Johan Wilhelm, Justitiarius

- i Christianssands Stiftsoverret, 69 A., 23. Januar. (Søskende).
- Hanstein**, Charlotte Georgine, 13. November, Drammen. (Søster: Amalie H.).
- Harmens**, Jocomine, f. Zarentz, 84 A., 11. Juni, Bergen. (Datter og Svigersøn: Anna Grung, f. H., og Jacob Grung).
- Hartmann**, Alison Johanne, f. Frazer, 71 A., 23. April, Evjen pr. Orkedalen. (Børn).
- Hartvig**, Jacob, resid. Kapellan, 70½ A., 24. December, Laurvik. (Hustru: Laurine H., f. Blehr).
- Haslund**, Ingrid, 1 A., 12. August, Sortland Prestegaard. (Forældre: F. W. H. og Ida H., f. Bing).
- Hassel**, Hans Christian, Andenstyrmand, 27 A., 30. September, Tacoma, Amerika. (Forældre: Christopher H., og Inger H., Kragerø).
- Hauer**, Dina, f. Gran, 25 A., 6. Oktober, Fredriksstad. (Mand: Joh. H., Brugsfuldmægtig).
- Hedels**, Anna Petrine, f. —, 62 A., 20. November, Christiania. (Børn).
- Heiberg**, Axel Edvard Sejersted, Overretssagfører, 3. Mai, Namsos. (Forældre: Axel H., Oberst, og Emma H., f. Sejersted, Christiania).
- Heiberg**, William, Student, 19 A., 29. Oktober, Christiania. (Moder: Susanne H.).
- Hein**, Christian, 11½ A., 5. December, Arendal. (Forældre: A. Chr. H. og Adolfine H., f. Jacobsen).
- Heitmann**, Hans, Dampskibsexpeditør, 57 A., 21. Marts, Christiania. (Hustru: Sarah Ann H., f. Rheum).
- Hejerdahl**, Louise Henrikke, f. Zwiłgmeyer, 6. December, Næss pr. Moss. (Mand: August H.).
- Hellesen**, Carl Fredrik, Skibsfører, 7. Mai, Drammen. (Hustru: Anette H., f. Wold).
- Helliesen**, Jørgen Henrik, Kaptein i Thronhjemske Infanteribrigade, 39½ A., Molde. (Forældre: J. H. og Charlotte H., f. Warendorph, Stavanger).
- Heltberg**, Erika Mathea, f. Leganger, Enke efter resid. Kapellan M. S. H., 76 A., 2. Mai, Christiania. (Børn).
- Heltberg**, Karl M. S., Stud. med., 23¼ A., 28. Marts, Christiania. (Forældre: H. H. og Cathinka H., f. Halvorsen).
- Heltberg**, Marie Emilie, f. Herre, Enke efter Skolebestyrer Henrik H., 73 A., 6. November, Christiania. (Døtre: Mathea Wennevold, f. H., og Inga Wennevold, f. H.).
- Hemsen**, J. C., Bestyrer af Tou Brug, 10. August, Tou v. Stavanger. (Søstre: Rikke H. og Caroline H.).
- Hennum**, Anna, 24 A., 5. Marts, i Rosario. (Forældre: J. H. og Jacobine H., Langesund).
- Herlofsen**, Hans Dahl, 38 A., 25. Januar, Christianssund. (Hustru: Augusta H., f. Marstrand).
- Hertzberg**, Halfdan, Læge, Billedhugger, 33 A., 5. Juli, Nærstrand pr. Stavanger. (Hustru: Alexandra H., f. Berner).
- Hertzberg**, Ingeborg Gjertrud Helene, f. Reymert, 35 A., 27. August, Holmestrand. (Mand: G. P. H., Skibsfører).
- Hess**, Henrikke Kristine, f. —, 72½ A., 12. Juni, Kongsvinger. (Mand: F. Aug. H. og Børn).
- Hesselgren**, Jeanne, f. Delcher, 23. Januar, Stockholm. (Nevø og Niece: Jakob B. Bull, Redaktør, og Maria B. Bull, Christiania).
- Heyerdahl**, Johan Ludvig, fhv. Sogneprest til Are- og Ødenark, 85½ A., 15. Juli, Slemdals Prestegaard. (Hustru: Anna H., f. Oftedahl).
- Heyerdahl**, N. R., Højesteretsadvokat, 46 A., 17. Januar, Christiania. (Hustru: Christiane H.).
- Hielm**, Birger, Kaptein i 1ste Akershuske Infanteribrigade, 69 A., 27. September, Christiania. (Børn).
- Hielm**, Thorvald, Sagfører, 27¾ A., 10. Oktober, Koppang. (Moder: Jenny M. H., f. Hielm).
- Hiorth**, Karen Mathea, 80 A., 25. Ok-

- tober, Christiania. (Svigerinde: Bergitte H., f. Woxen).
- Hoff**, Berthe Malene, f. Jakobsen, 59½ A., 29. April. (Mand: Erik H., Organist. 6 Børn og 12 Børnebørn).
- Hoff**, Betzy, 4. Februar, Grimstad. (Forældre: C. A. H. og Fredrikke H.).
- Hoff-Rosenkrone**, Agnete Marie, 72 A., 7. April, Rosendal. (Broder: G. H.-R.).
- Hoff-Rosenkrone**, Sophie Cecilie, 70 A., 19. Marts, Rosendal. (Broder: G. H.-R.).
- Hofgaard**, Agathe, f. Tschudy, 1. December, Tønsberg. (Mand: L. H.).
- Hofgaard**, Dora, f. v. Holst, 86 A., 25. Februar, Christiania. (Broderdatter: Mathilde H.).
- Hofgaard**, Gabriel Konsul, 67 A., 22. September, Fredrikshald. (Hustru: Dorthea H., f. Landstad).
- Hofgaard**, Gustav Cathrinus. Sørenskriver i Jæderens Sørenskriveri, 71 A., 23. November, Stavanger. (Hustru: Andella H., f. Hoffeldt, Børn og Børnebørn).
- Hofgaard**, Jens C., 42 A., 5. December, Fredrikshald. (Morbror: Bernhard Borgen).
- Hofgaard**, Maren Sibylle, f. Bull, 61 A., 3. August, Melsomvik. (Niece: Mathilde og Marie Ambjørnsen).
- Hoffmann**, Per, Stud. med., 23 A., 18. September, Aalesund. (Moder: Marie H.).
- Holan**, Lorents, Cand. mag., flv. Skolebestyrer, 49 A., 3. November, Værdalen. (Moder: Marie H.).
- Holfeldt-Houen**, Christopher, Pastor emeritus, det apostoliske Præfekturs Conciliaris, 70 A., 22. November, Christiania. (Dr. J. B. Fallize, apostolisk Præfekt).
- Holler**, Nicolay Finckenhagen, Jernbanekontorist, 37½ A., 24. November, Throndhjem. (Hustru: Petra H., f. Hansen).
- Holm**, Alette, f. —, Enke efter Overdyrlæge H., 71 A., 14. August, Christiania. (Efterladte).
- Holm**, Lars, Lensmand, 11. Juni, Lervik i Vestnæs. (Hustru: Dorthea H., f. Delphin).
- Holm**, Petrea Diderikke, (Datter af afd. Bankkasserer H.), 76 A., 22. Januar, Christiania. (Broder- og Søsterbørn).
- Holmboe**, Frederikke Kirstine, f. Fabritius, 66 A., 7. August, Blaker Skanse. (Mand: J. C. H., Kaptein).
- Holmsen**, Hans, flv. Kjøbmand, 63 A., 28. Marts, Christiania. (Hustru: Wilhelmine H., f. Dithmar).
- Holmsen**, Otto Christian, 18 A., 26. Januar, Røros. (Forældre A. H., Hylteskriver, og Hilda H., f. Stengel).
- Holst**, Alv Thorodd, 5 A., 15. Marts, Christiania. (Forældre: Dr. Elling H., Universitetsstipendiat, og Inger H., f. Skavlan).
- Holst**, Christian, Overintendant, Kammerherre, 81 A., 14. Juni, Christiania.
- Holst**, Peter Edwin, Stud. juris, 23 A., 3. September, Christiania. (Moder: Lina H., f. Koren, Flekkefjord).
- Holt**, Randine Marie, f. Nilsen, 76½ A., 20. Februar, Christiania. (Mand: C. H., flv. Overlærer).
- Holtfodt**, Einar, Snedker, 28 A., 1. Juli, Christiania. (Moder: Agnete H., f. Olsen).
- Holth**, Valborg, 21 A., 16. April, Sandefjord. (Forældre: C. H. og Laura H.).
- Houlder**, James, 73 A., 7. August, Bjørntvedt pr. Porsgrund. (Døtre: Cathrine H. og Mathilde H.).
- Hovelsrud**, Amalie, f. Kjelsen, 49 A., 19. Oktober, Christiania. (Mand: J. H., Cand. juris, og Børn).
- Hovelsrud**, Jacob Nielsen, Skibsfører, 28 A., 25. Oktober, Gefle, Sverige. (Moder: Susanna H., f. Backer, Holmestrand).
- Hummel**, H. F., 76 A., 21. Mai, Fredriksværn. (Døtre: Benedicte H. og Sofie H.).
- Hvistendahl**, Gjertrud Magdalene, f. Hvistendahl, 47½ A., 3. Sep-

- tember, Christiania. (Mand: Waldemar H.).
- Hvoslef**, Johanna, 10 $\frac{1}{2}$ A., 7. Februar, Mandal. (Forældre: N. H. og Klara H. f. Teilmann).
- Hæg**, Arnold, 6 A., 21. Januar, Nissedals Prestegaard. (Forældre: Fr. H. Sogneprest og Marie H.).
- Hægh**, Ludvig Christian Selmer, Overretssagfører, 43 A., 24. Februar, Aasnes. Solør. (Hustru: Wilhelmine H., f. Juul).
- Hørbye**, Christian Lorentz R., Korpslæge, 72 $\frac{1}{2}$ A., 5. September, Christiania. (Hustru: Jenny H., f. Høst).
- Høyem**, Aashild, 7 $\frac{1}{2}$ A., 1. August, Thronhjelm. (Forældre: Klaus H. og Hanna H., f. Nielsen).
- Ingier**, Agnes Augusta, 4 $\frac{1}{16}$ A., 17. April, Rakkestad Prestegaard. (Forældre: A. J. og Agnes J., f. Mohn).
- Ingier**, Christine, Datter af den i 1825 afløde Major I. paa Maastad i Ullensaker, 84 A., 19. November, Blaker Skandse. (Broder- og Søsterbørn).
- Iversen**, Johan Klitzing, fhv. Sogneprest, 80 A., 8. September, Christiania. (Børn).
- Jacobsen**, Axel Waldemar Just, 1 A., 11. Juli, Østre Aker. (Forældre: J. Just J. og Agnes J., f. Egeberg).
- Jacobsen**, Dagny, 1 $\frac{1}{2}$ A., 3. Juni, Vadsø. (Forældre: A. J., Overretssagfører, og Hanna J., f. Høegh).
- Jacobsen**, Jacob, Kaptein og Veiinspektør, 27. Juni, Rosendal pr. Laurvik. (Hustru: Hanna J., f. Erichsen).
- Jansen**, David, 7 $\frac{2}{3}$ A., 5. Januar, Varteig Prestegaard. (Forældre: J. J., Sogneprest, og Therese J., f. Schroeter).
- Jansen**, David Middelthon, Lensmand, 76 A., 18. Juni, Bjørnstad i Skjeberg. (Søn og Svigerdatter: J. J., Sogneprest, og Therese J., f. Schroeter).
- Jebe**, Bolette, f. Krefling, 92 A., 24. November, Eidsvold. (Datter: Laura Aall, f. J., Christiania).
- Jelstrup**, Fredrikke, 20 A., 9. April, Thronhjelm. (Forældre: Henr. J., Overretssagfører, og Hanna J., f. Ellefsen).
- Jensen**, H. J., Bogtrykker, 66 A., 23. Juli, Christiania. (Hustru og Børn).
- Jensen**, J., Verkseier, 72 $\frac{1}{2}$ A., 2. Juli, Myren, Christiania. (Hustru: Marie J., f. Fischer).
- Jensen**, Thorkild Bang, 3 $\frac{1}{4}$ A., 23. Marts, Christiania. (Forældre: And. W. J., Ingeniør, og Thorborg J., f. Bang).
- Jenssen**, Karen Amalie, f. Hagerup, 80 A., 31. Oktober, Ranheim. (Børn).
- Jentoft**, Nils Johan, Handelsmand, 78 A., 5. Mai, Solø i Bejeren. (Børn).
- Jespersen**, Jesper, Sogneprest, 61 A., 28. November, Sandefjord. (Hustru: Mathea J., f. Lindahl).
- Johannsen**, Hugo, 3 $\frac{1}{4}$ A., 8. April, Christiania. (Forældre: F. J., Premierløjtnant i Marinen, og Agnes J., f. Smith).
- Johansen**, Ole Wilhelm, 17 $\frac{1}{2}$ A., Marts, Jamaica. (Forældre: P. J. og Thora J., f. Klevenberg, Grimstad).
- Johnsen**, Chr. J., Havnefoged, 65 A., 4. Juni, Christiania. (Hustru: Johanne J., f. Andersen).
- Johnsen**, Grethe Juliane, f. Plesner, 42 A., 29. April, Kragerø. (Mand: Thorvald J. og 7 Børn).
- Johnsen**, Vidkun Camillo Steenberg, 4 $\frac{5}{12}$ A., 3. April, Kautokeino. (Forældre: S. F. J., Sogneprest, og Marie J., f. Steenberg).
- Johnson**, Mimi, 23 $\frac{1}{2}$ A., 5. Juli, Thronhjelm. (Forældre: A. J., Sogneprest, og Nanna J.).
- Jordan**, Sigrid, f. Holm, 24 A., 3. Maj, Christiania. (Mand: Henrich J.).
- Jordan**, Wollert Johan, 68 A., 10. November, Bergen. (Hustru: Ellen J., f. Elster).
- Juell**, Axel, Skibsreder, 36 A., 9. Januar.

- Christiania. (Hustru: Constance J., f. Madsen).
- Juell**, Johannes R., 71³/₄ A., 26. September, Arendal. (Hustru: Oline E. J., f. Geelmuyden, og Børn).
- Jønsberg**, Ragnvald, Distriktslæge i Østlofoten, 38 A., 24. Mai, ved Kuldsailing mellem Lyngvær og Henningsvær, under Sygebesøg. (Hustru: Ville J., f. Thrup, Kabelvaag).
- Jørgensen**, Anton, Premierløjtnant, 34 A., 20. Januar, Christiania. (Hustru: Clara J., f. Olsen).
- Kahrs**, Ingvar Olaf, Stud. med., 23 A., 6. September, Christiania. (Fader: Aug. K.).
- Kamstrup**, Andreas Tandberg, 31 A., 11. Februar, Helvetia Estate, Deli, Sumatra. (Hustru: Helga K., f. Malling).
- Karsten**, Ida Susanne, f. Pfützenreuter, 44¹/₂ A., 23. September, Christiania. (Mand: Heinrich K.).
- Kaurin**, Eiler Rosenvinge, Korpslæge, Sanitetskaptein, 55¹/₂ A., Gjøltme i Orkedalen. (Søskende, Drøbak).
- Kaurin**, Halfdan, 22 A., 23. Februar, Christiania. (Forældre og Søskende).
- Keilhau**, Harald, Cand. juris., 36 A., 28. September, Christiania. (Hustru: Louise K., f. Ottesen).
- Keyser**, Andrea, 1 A., 25. April, Gamvig. (Forældre: J. W. A., K., Distriktslæge, og Rigolette K.).
- Keyser**, Ove, 3 A., Oktober, Christiania. (Moder: Helga K.).
- Kierulf**, Fred. A., 21. April, Drammen. (Børn).
- Kinck**, Bernt Magnus, Bankchef, 63 A., 23. Juni, Hamar. (Hustru: Margrethe K., f. Hanssen, og Børn).
- Kjær**, Helga, 1¹/₁₂ A., Juni, Christiania. (Forældre: Gottfr. K. og Birgithe K., f. Ege).
- Kjøl**, Wilhelmine Petra, f. Steen, 67 A., 13. Januar, Christiania. (Søskende og Børn: Th. Steen, Dina Steen, Axel og Lilli Kjøl).
- Kjøsterud**, Live, f. —, 85 A., 20. Oktober, Kjøsterud paa Aassiden pr. Drammen. (Søn: Chr. H. K.).
- Klaveness**, William, 11 U., 18. Marts, Christiania. (Forældre: Christian K. og Susanne K., f. Hauff).
- Klem**, Kirsten Henriette, f. Rasch, 54 A., 24. August, Christiania. (Mand: Frederik K., Fotograf).
- Klinge**, J. A., Underfoged, 67¹/₂ A., 20. Marts, Throindhjem. (Hustru: Nicoline K., f. Thomsen, og Børn).
- Klingenberg**, Knud Thode, Distriktslæge, 79 A., 14. April, Harbel i Eidsberg. (Børn: Carl K. og Adeleide K.).
- Klouman**, Marie, f. Lundh, Enke efter Forstander for Christiania Arbeidsanstalt Henning K., 68 A., 13. Oktober, Christiania. (Sønner: Gerhard K., Fuldmægtig, Fredrik K., Ingeniør, og Henning K., Arkitekt).
- Knobelauch**, Christine, 18 D., og Massi Valborg, 32¹/₂ A., begge 18. Oktober, Christiania. (Mand og Fader: Oskar K., Boghandler).
- Knoph**, B., Skibsreder, 74 A., 13. Marts, Kragerø. (Hustru: Nina K., f. Eeg).
- Knoph**, Marie, 26. Marts, Kragerø. (Moder: Nina K.).
- Knudtzon**, Sophie, f. Schaanning, 56 A., 30. November, Christiania. (Sønner: Jens K. og William K.).
- Knutzen**, Knut Olaus, Provst, Sogneprest til Oddernæs, 85 A., 6. Oktober, Oddernæs Prestegaard. (Børn: Rina Wenneberg, f. K., og Søskende).
- Knutzen**, Valentine Adelheid, 33 A., 7. November, Christiania. (Svoger: Joh. Fr. Rosenberg).
- Koch**, Carl, Skibsfører, 7. Juni, Horten. (Søn og Svigersøn: David Faye-Koch og Richard Klingenberg, Koumandørkaptein).
- Koch**, Ida Jonette, 38 A., 7. December, Værdalen. (Søster og Svoger: Agnes Juel, f. K., og F. G. Juel).
- Koch**, Sverre, 10¹/₁₂ A., 27. Juni, Bodø. (Forældre: Otto K. og Magda K., f. Sellæg).
- Kock**, Karen Kristine, f. Schaanning

- Enke efter Lodsoldermænd Peder K., 87 A., 6. December. Brevik. (Børn).
- Kolderup**, Birgitte, 22. August, Vang i Gjerdrum. (Søskende).
- Kolderup**, Ulrikke Charlotte, f. Todderud, Enke efter Ritmester Herman K., 83 A., 23. Oktober. Christiania. (Børn og Svigerbørn).
- Kraby**, Hans Nicolai, 32 A., 6. Februar, Thoten. (Moder: Paulovna K., f. Hoel).
- Krebs**, Henriette Elisabeth, f. Scheel, 80 A., 21. April, Fridheim. (Mand: K.).
- Krefting**, Hanna, 2 A., 17. November. Christiania. (Forældre: Rudolf K., Læge, og Märta K., f. Trozzelli).
- Kreutz**, Julie Marie, f. Myhre, 71 A., 26. Januar, Torp ved Fredriksstad. (Sønner og Svigerdatter: Frd. K., Julius K. og Marie K., f. Nord).
- Kristiansen**, Axeline, f. Sæther, 18. Marts, Christiania. (Mand: Otto K., Cand. mag.).
- Krog**, Hans Fredrik Bang, $2\frac{2}{3}$ A., 17. Marts, Drammen. (Forældre: A. M. K., Overretssagfører, og Walesca K., f. Bang).
- Krog**, Valentine Margrethe, 11. August, Skudsnæshavn. (Nevø og Niece: Axel Kielland og Valentine Kielland, f. Pettersen, Stavanger).
- Krogh**, Gabriel, flv. Bankkasserer og Dampskibsexpeditør, 72 A., 22. Januar, Molde. (Hustru: Caroline K., f. Sommerschield).
- von Krogh**, Fredrik Ferdinand, flv. Kontreadmiral, 84 A., 2. September, Horten. (Børn).
- Krogh**, Kristian, Proprietær, 69 $\frac{1}{2}$ A., 27. Mai, Thronhjelm. (Hustru: Noline K., f. Lossius).
- Krohn**, Johan Fredrik, 54 A., 18. Februar, Hønefos. (Hustru: Antonie K., f. Owren).
- Krohn**, Wollert Dankertsen, 70 A., 1. Juli, Aarø pr. Molde. (Hustru: Antonette K., f. Møller).
- Kruse**, Maren, 83 A., 29. Oktober, Christiania. (Søskende).
- Krüger**, Hans Lem, 16 A., 17. Juni, Christiania. (Forældre: D. K., Distriktslæge, og Claudine K., f. Lem).
- Kullerup**, Frits Thorvald Vogelius, flv. Lærer, 72 A., 14. August, Christiania. (Søster og Svoger: Sofie Elisabeth Deinboll, f. K., og August Thorvald Deinboll, flv. Sogneprest).
- Kyhn**, Ludvig, Stiftamtmand, 72 A., 23. Februar, Haugar. (Hustru: Anna K., f. Fock, Børn og Børnebørn).
- Lammers**, Marie Pauline, f. Schull, Enke efter Sølverksdirektør og Bergmester Amund L., 74 A., 4. December, Christiania. (Børn).
- Landmark**, Dorthé, 15 $\frac{3}{4}$ A., 26. Juli, Langesund. (Forældre: Nils L. og Elise L., f. Schraun).
- Landmark**, Karoline Elisabeth, 12 A., og Mikael Rasch, 13 D., begge 5. September, Flakstad Prestegaard. (Forældre: Jonas R. L. og Katharina L., f. Hirsch).
- Landstad**, Severin Christian, Flødningsinspektør, 82 A., 1. Juli, Oppebøen i Siljord. (Svigerinde: Wilhelmine L., f. Lassen).
- Langaard**, Ellevine Marie, f. L., 33 A., 9. November, Christiania. (Mand: Chr. L.).
- Langaard**, Herman, 13 D., 6. November, Christiania. (Fader: Chr. L.).
- Lange**, Charlotte, f. Blix, Enke efter Rektor L., 81 A., 8. Januar, Lillehammer. (Børn).
- Lange**, Solveig Elisabeth, 5 $\frac{1}{2}$ A., 13. December, Skogshavn, Senjen. (Forældre: Sev. L., Distriktslæge, og Emma L., f. Rosenlund).
- Larpen**, Julie Elise, f. —, 82 $\frac{1}{2}$ A., 1. Marts, Christiania. (Efterladte).
- Larsen**, Clara, f. Kjøsterud, 12. Oktober, Lüttich. (Mand: August L.).
- Lassen**, Caroline Sofie, f. Lehmann, 18. Januar, Lillehammer. (Børn og Svigerbørn).
- Lassen**, Henrik A. Z., flv. Distriktslæge,

- 72 A., 6. Januar, Lillehammer. (Hustru: Caroline L., f. Lehmann).
- Lassen**, Paul Brodahl, 83 A., 5. Februar. (Søskende: R. M. L. og Johanne Mathea Ugland, f. L.).
- Lassen**, Rasmus Michael, 9 A., 25. April, Kolbjørnsvik. (Hustru: Ingeborg S. L., f. Aanonsen).
- Lasson**, Andreas Jacob, Provst, 20. Juli, Christianssand. (Christine Elise L., f. Omsted).
- Lasson**, Karoline, 69½ A., 22. April, Drammen. (Søster: Emilie Nagel, f. L., Christiania).
- Leegaard**, Hermene Annette, 61 A., 24. Juni, Fredriksstad. (Mand: Ove L.).
- Leganger**, Johanne Sophie, 73 A., 7. December, Christiania. (Søsterbørn).
- Lem**, Ingeborg Bolette, 4 A., 14. Oktober, Christiania. (Forældre: M. F. L. og Wilhelmine L.).
- Lexow**, Mally, 1/6 A., 16. August, p. t. Christiania. (Forældre: H. L., Bylæge, og Augusta L., f. Kierulf).
- Lied**, Karoline, f. Width, 73 A., 9. September, Namsos. (Søskende).
- Lieungh**, Thorbjørn, 1¼ A., 19. Januar, Moss. (Forældre: Carl L., Bryggerimester, og Signe L., f. Dysthe).
- Lind**, Oluf, Cand. mag., 38½ A., 1. November, Bergen. (Hustru: Caroline L., f. Petersen).
- Lindboe**, Carl Waldemar, Oberstløjtnant, 53 A., 17. Oktober, Nidarlid. (Hustru: Anna L., f. Falsen, og Børn).
- von der Lippe**, Gyda, f. Falch, 49½ A., 27. Mai, Grimstad. (Mand: Jakob v. d. L., og Børn).
- Lobes**, Petter Martin, Skibsfører, 54½ A., 23. Mai, Fredrikshald. (Hustru: Anna L., f. Larsen).
- Lootz**, Juliane Marie, f. —, 68½ A., 16. Oktober, Christianssand. (Børn).
- Lorentsen**, James Stove, Cand. juris., Reserveofficer, ansat ved det norsk-svenske Generalkonsulat i London, 29 A., 27. September, paa et Besøg i Hjemmet, Drammen. (Forældre: Jns. S. L. og Hulda L., f. Ahlenius).
- Loss**, Peter Nicolai Zernikow, fhv. Besigtigelsesmand, 80 A., 21. Februar, Horten. (Søn og Svigerdatter: P. O. L. og Karine L., f. Braarud).
- Lossius**, Morten Lyng, Oberst, 14. November, Hlade ved Throndhjem. (Børn).
- Lowum**, Jens, 7 A., 18. Juli, ved et Ulykkestilfælde, Ulefos. (Forældre: R. L. og Julie L.).
- Ludvigsen**, Inger Jørgine, f. Offenberg, 90½ A., 29. Januar, Skien. (Børn: Herman og M. D. L.).
- Lund**, Anna, 15 A., 15. Juni, Hammerfest. (Forældre: O. L., Overretssagfører, og Malla L., f. Robertson).
- Lund**, Charlotte Amalia, 92 A., 17. Februar, Christiania. (Svigerinde: Juliane L., f. Hansen).
- Lund**, Helga, f. Konow, 19. November, Bergen. (Mand: Eilert L.).
- Lund**, Johanne Marie, 1¼ A., 27. Juli, Laurvik. (Forældre: Theodor L. og Sigrid L.).
- Lund**, Marthine, 15. Oktober, Bergen. (Anna Kreetz).
- Lund**, Rasmus Tønning, Handelsmand, 58½ A., 11. April, Throndhjem. (Søskende).
- Lund**, Rikka, f. Pedersen, 80½ A., 15. Marts, Porsgrund. (P. K. Wright og Laura Wright, f. Rafn).
- Lüche**, Cecilie Marie, 91 A., 9. December, Throndhjem. (Paarørende).
- Lysgaard**, Anders Jørstad, Toldkontrollør, fhv. Storthingsrepræsentant, 76 A., August, Bergen.
- Maartmann**, Bergit, 11. Maj, Christiania. (Forældre: H. S. M., Kontorchef, og Otilie M., f. Kopperud).
- Maartman**, Bergitte Catharine, 88 A., 4. December, Bergen. (Wilhelmine Løberg, f. Smith, og Else Paasche, f. Smith).
- Maarud**, Gudbrand, Gaardbruger, 31 A., 30. Juni, Maarud, Søndre Odalen. (Hustru: Valborg M., f. Falkenberg).

- Magelssen**, Erik Thurmann, fhv. Garvermester, 74 A., 27. Marts, Ullensaker. (Hustru og Søn: Lovise M., f. Rustad, og K. D. M., Prest, Moss).
- Magnus**, Aslaug, $\frac{1}{2}$ A., 16. April, Christiania. (Forældre: Chr. S. M. og Hermine M., f. Hansteen).
- Magnus**, Johanne Kathrine, 11. April, Bergen. (Søskende).
- Malthe**, Johanne Petrine, f. Kehlet, 29. Juni, Hasler i Eidsvold. (Mand: Nestor M. og Børn).
- Mamen**, Alfred Emanuel, 19 A., 6. Juli, Fredrikshald. (Fader: C. I. M.).
- Markussen**, Ingeborg, f. Bugge, 62 A., 15. November, Moss. (Brødre: C. A. B. og P. A. B.).
- Martens**, Ditlef. Ingeniør, 46 A., 29. April, England. (Broder og Svigerinde: B. M., Distriktslæge, og Kathrine M., f. Høegh, Kopervik).
- Martens**, Minna, f. Bang, 28 A., 14. Marts, Bergen. (Mand: Einar M., Læge).
- Martens**, Nikolai, Sogneprest, 53 $\frac{1}{2}$ A., 25. April, Christiania. (Hustru: Eleonora M., f. Gjaever, Gjerpen pr. Skien).
- Martens**, Wilhelm Leonhard, 14 A., 15. Februar, Kjøpervik. (Forældre: B. M., Distriktslæge, og Kathrine M., f. Høegh).
- Maske**, Gustav Julius, 29 A., 8. Marts, og Oline Louise, 31 A., 24. April, Thronhjøm. (Forældre: Julius M. og Gusta M., f. Ørum).
- Matheson**, Gudrun, $\frac{1}{2}$ A., 8. Januar, Thronhjøm. (Forældre: Valdemar M. og Caroline M., f. Schmidt).
- Matheson**, H. B., Kjøbmand, 77 A., 8. Oktober, Hamar. (Hustru: Lina M., f. Graff).
- Mathiesen**, Andreas, Lærer, 61 A., 27. December, Christiania. (Hustru: Caroline M., f. Leegaard).
- Maurer**, Harald August, Grosserer, 37 A., 9. Oktober, Christiania. (Hustru: Nathalie M., f. Duborgh).
- Meidell**, Astrid, 26 $\frac{1}{2}$ A., 6. Marts, Bergen. (Moder: Susanne M., f. Weltzien).
- Meidell**, Christian Severin Houge, 9 A., 6. Oktober, Christiania. (Forældre: D. M. og Thora M., f. Houge).
- Meinhardt**, Frits, Farmaceut, 39 A., 26. Oktober, Cogswell, N. Dakota, U. S. A. (Hustru: Mina M., f. Brun, Thronhjøm).
- Meyer**, Andrea Christopha, f. Danholm, 70 $\frac{1}{2}$ A., 23. Juli, Aastvedt pr. Bergen. (Børn).
- Meyer**, Henriette, 84 A., 17. August, Bergen. (Nevøer: Laurits M. og H. M. Pihl).
- Meyer**, Johanne, f. Rosenberg, 76 A., 24. September, Christiania. (Døtre: og Svigersønner: Sophie Boeck, f. M., Thea Nicolaysen, f. M., H. Boeck, Politilæge, og Kr. Nicolaysen, kgl. Fuldmægtig).
- Meyer**, Onse, f. Valeur, 85 A., 2. Juli, Christiania.
- Michelet**, Georg, 1 A., 9. Marts, Christiania. (Forældre: Christian M. og Betzy M.).
- Michelet**, Hans Christian, 86 $\frac{1}{4}$ A., 3. Mai, Christiania. (Datter og Svigersøn: Dorthea Berg, f. M., og B. H. B.).
- Michelsen**, Ragnhild, f. —, 72 A., 23. Oktober, Bergen. (Mand: Nils M.).
- Moe**, Aagot, 8 A., 22. Juni, Lekø. (Forældre: R. M., Sogneprest, og Augusta M., f. Gulli).
- Moe**, Magdalene, f. Walter, Enke efter Løitnant Hans Malling M., 74 A., 2. December, Christianssund. (Datter og Svigersøn: Emelie Rognskaug, f. M., og D. Rognskaug).
- Mohn**, Antonie Margrete, f. Thams, 69 A., 10. Oktober, Christiania. (Mand: Wilhelm M.).
- Mohn**, Henrikke, f. Meltzer, 78 A., 13. Februar, Bergen. (Sønner: Albert Johan M. og Johan Alfred M.).
- Mohn**, Leif, 7. Juni, Skotterud. (Forældre: G. M., Læge, og Thea M., f. Ottesen).
- Mohr**, Anton P., Konsul, 24. Mai, paa

Indhold.

	Side
Bidrag til Familien Rosenkrantz's Historie i det 16 ^{de} Aarh., af Overlærer, Dr. phil. <i>A. Heise</i> (sluttet)	189
Et trak af C. F. T. Lüttichaus liv, ved Provst <i>L. Koch</i>	229
Genealogiske Smaastykker:	
III. Lidt om de ældste Led af Familien Dietrichson, ved <i>Red.</i>	235
Familien Rendtler i Norge, ved Arkivfuldmægtig <i>E. A. Thomle</i>	237
Dødsfald i Norge 1890, ved Arkivfuldmægtig <i>O. G. Lund</i> (sluttet). Tillæg 1	

Skriftlige Henvendelser bedes sendte til Samfundets Sekretærer:
for Norge Bureauchef Alf Collett, Christiania — for Danmark
Kapitain H. W. Harbou, Tidsskriftets Redaktør, Carit Etlarsvei 2
(Hj. af Frederiksberg Allé) Kjøbenhavn V.

Enkelte Hefter sælges ikke særskilt. Til Kjøbs kunne faas
de efterhaanden udkommende fuldstændige Bind for 1½ Gange
Medlemsbidraget. Dog kunne **Samfundets Medlemmer** erholde
Aargangene 1881—89 (1880 er udsolgt) til en Pris af 3 Kr. for
enkelte Aargange, 25 Kr. for alle 9 Aargange samlede.

I Kommission hos **Otto B. Wroblewski** i Kjøbenhavn faas:

Nogle Erindringer og Betragtninger,

nærmest med Hensyn til Krigen 1848—50, Freden af 2. Juli
1850 og Londonertractaten af 8. Mai 1852

af

Johannes Harbou.

Generalmajor.

Kjøbenhavn. 1870. 124 S. st. 8vo. 1 Kr. 33 Øre.

Nedsat Pris: 50 Øre.